tevhid

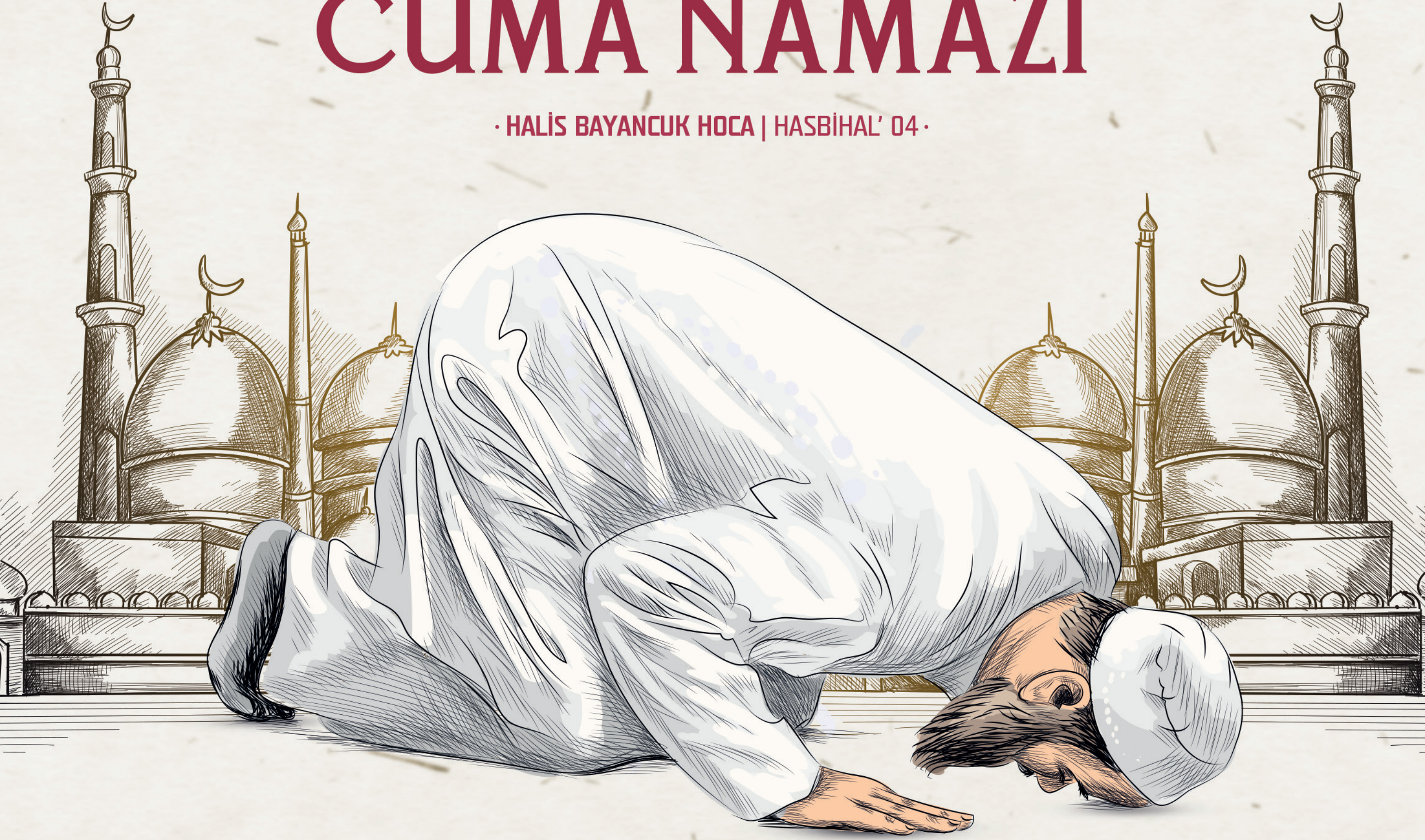
ZİLKADE 1442

"TAĞUTA KULLUK ETMEKTEN KAÇINIP, ALLAH'A YÖNELENLERE MÜJDE VARDIR. KULLARIMI MÜJDELE!" (39/ZÜMER, 17)

AYLIK İSLAMİ EĞİTİM DERGİSİ | TEMMUZ '21 | YIL: 10 | SAYI: 104 | FİYATI: 12₺ | ISSN: 2148-4635

GÜNÜMÜZDE CUMA NAMAZI

· HALİS BAYANCUK HOCA | HASBİHAL' 04 ·

بسم الله الرحمن الرحيم

Es-Selamu Aleykum ve Rahmetullahi ve Berakatuhu,

Allah'a hamd, Resûl'üne salât ve selam olsun.

Yüce Allah'ın bizlere bir kurtuluş ve arınma vesilesi olarak sunduğu fırsatlardan biri olan Zilhicce ayının yaklaştığı bu günlerde, İbrahim Peygamber'den (as) miras kalan kurban ibadetini ifa etmeye hazırlanırken yeni sayımızda sizlerle olmanın mutluluğunu yaşıyoruz.

Halis Hoca'mız, yaşadığımız toplumda sürekli şahit olduğumuz, olmadıklarımızın da sosyal medya aracılığıyla bilhassa önümüze sunulduğu, cahiliyenin suni ve batıl gündemlerine karşı takınmamız gereken tavrı ve bu husustaki sorumluluklarımızı bizlere hatırlatıyor. Hemen akabinde ise tüm ayrıntılarıyla birlikte -özellikle günümüz açısından- "cuma namazı" meselesini ele alıyor.

Yazarımız Mahi, bu sayımızda bizleri etkileyici bir tefekkür yolculuğuna çıkarıyor, herkesin aldığı ders kendi heybesinde kalıyor.

Motivasyon serimizde bu ay, her birimizin sık sık yaşadığı ve zaman zaman yönetmekte zorlandığımız bir duygu durumu olan kaygı, geniş bir bakış açısıyla konu ediliyor.

Yazarımız Gözde Tercuman, önceki sayımızda başladığı Nöromotor Gelişim yazı dizisinde bu ay, bebeklerin altı ila onuncu aylara kadar gösterdiği nörolojik gelişim süreçlerini anlatıyor.

Dergimizin kıymetli yazarları, türlü alanlarda değerli kalemleriyle hayatlarımıza dokunmaya devam ediyor.

Rabbimizden, Kurban Bayramı'nı hakkıyla idrak etmeyi ve içinde bulundurduğu hikmetleri bizlere göstermesini diliyor ve tüm Müslimlerin Kurban Bayramı'nı şimdiden tebrik ediyoruz. Yüce Allah, sizden ve bizden kabul buyursun.

Editör

tevhid

İmtiyaz Sahibi
Hamza ÖZTÜRK

Yazı İşleri Müdürü
Abdullah DEMİR

Yayın Türü
Yaygın Süreli

Reklam ve Abonelik
www.tevhiddergisi.org
tevhiddergisi@gmail.com

Adres
Kirazlı Mah. Mahmutbey Cad. No: 120
34212 Bağcılar/İSTANBUL

Abonelik
0 (545) 762 15 15

Yazışma Adresi
Hamza ÖZTÜRK
Kirazlı Mah. Mahmutbey Cad. No: 120
34212 Bağcılar/İSTANBUL

Basım
Şenyıldız Yayıncılık, 45097
Gümüşsuyu Cad. Işık Sanayi Sitesi C Blok
No: 19/102 Topkapı/İSTANBUL 0 212 483 47 91

Satış Noktaları: Tevhid Kitabevi

- **İstanbul** : Kirazlı Mah. Mahmutbey Cad. No: 120/A 34212 Bağcılar/İSTANBUL 0 545 762 15 15
- **Ankara** : Piyade Mah. İstasyon Cad. No: 190 Etimesgut/ANKARA 0 543 225 50 48
- **Diyarbakır** : Kaynartepe Mah. Gürsel Cad. No: 90/A 21090 Bağlar/DİYARBAKIR 0 543 225 50 43
- **Konya** : Mengene Mah. Büyük Kumköprü Cad. No:78/A 42020 Karatay/KONYA 0 543 225 50 49
- **Van** : Vali Mithatbey Mah. Gündüz 2. Sok. No:2 A İpekyolu/VAN 0 543 225 50 45

İrtibat Büroları

- **Merkez** : Kirazlı Mah. Mahmutbey Cad. No: 120 34212 Bağcılar/İSTANBUL
- **Avcılar** : Firuzköy Mah. Kazım Karabekir Cad. Tütün Sok. No: 2 34325 Avcılar/İSTANBUL
- **Sultangazi** : İsmetpaşa Mah. 95. Sok. No: 41/A 34270 Sultangazi/İSTANBUL
- **Diyarbakır** : Mezopotamya Mah. 327. Sok. Seval Kent Sitesi A Blok No: 1/A Kayapınar/DİYARBAKIR
- **Konya** : Mengene Mah. Büyük Kumköprü Cad. No:78/A 42020 Karatay/KONYA
- **Van** : Bahçıvan Mah. Sıhke Cad. Karatekin Sok. Yavuz Canlı Apt. Kat: 2 65040 İpekyolu/VAN
- **Bursa** : Bağlarbaşı Mah. Nilüfer Cad. 2. Fırın Sok. No: 4 16160 Osmangazi/BURSA
- **Ankara** : Piyade Mah. İstasyon Cad. No: 190 Etimesgut/ANKARA

Temmuz 2021 | Zilkade 1442
Yıl: 10 | Sayı: 104 | Fiyat: 12₺
ISSN: 2148-4635

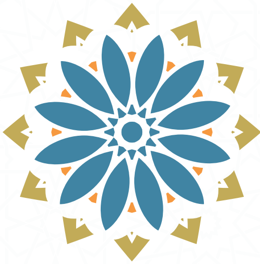
teuhid

İÇİNDEKİLER

Halis BAYANCUK HOCA (Ebu Hanzala)
halisbayancuk@tevhiddergisi.org

GÜNÜMÜZDE CUMA NAMAZI

İnsanı istikamet üzere yaşamaya sevk eden iki amil vardır: Biri, imandan ve takvadan kaynaklı basiret/feraset; diğeri, insan olmaktan kaynaklı onur ve izzettir. Firavuni sistem; toplumu fasıklaştırarak iman ve takvanın basiretinden, istihfaf ederek (hafife alarak/onursuzlaştırarak/aptallaştırarak) akıl ve şahsiyetin yol göstericiliğinden mahrum eder. Böylece toplumu istedikleri gibi sömürür ve yönlendirirler..

Allah'ın adıyla.

Allah'a hamd, Resûl'üne salât ve selam olsun.

Es-Selamu Aleykum ve Rahmetullahi ve Berakatuhu,

Allah (cc) her birinize af ve afiyet ihsan eylesin. Rahmeti, ikramı ve hıfzıyla sizleri kuşatsın. Her türlü taundan, maddi ve manevi salgından sizleri muhafaza etsin. Bu ay, uzun zamandır sırasını bekleyen cuma namazıyla ilgili bir soruya cevap vereceğim. Aslında Sünnet İlmihâli'nin ilgili bölümünü paylaşacağım. Ancak asıl konuya geçmeden önce, bir meseleye temas etmek istiyorum:

Cahiliyenin Gündemi ve Bizim Gündemimiz!

İslam toplumu ile cahiliye toplumunu ayıran özelliklerden biri; gündem konusudur. Şöyle ki; İslam toplumunun gündemi ile cahiliye toplumunun gündemi tamamen farklıdır. Zira İslam toplumunun gündemini vahiy ve yaşanılan vakıanın öncelikleri, yani mücadelenin seyri belirler. Bireylerin hususi gündemleri de vardır elbet. Bu da ıslah, manevi gelişim, kardeşlik, aile hayatı... gibi kulluk kapsamında olan gündemlerdir. Beslendiği kaynak gibi arı, duru, temiz gündemler...

Cahiliye toplumunun gündemi ise kirli, ahlaksız ve ölçüsüzdür. Allah'ın (cc) sınırlarını çiğnemek üzere kurulu gündemlerdir. Beslendiği kaynak şeytan, heva ve nefret olduğundan ürettiği gündemler de şeytani, sapkın ve yıkıcıdır; bireye ve topluma hiçbir faydası yoktur.

Bugün biz muvahhidler bir cahiliye toplumunda yaşıyor; bir yandan tevhidimizi koruma, öte yandan da kendimizi ıslah etme mücadelesi veriyoruz. Cahiliye ise tabiatı gereği şirki yaygınlaştırma ve ahlakı bozma mücadelesi veriyor. Başka bir taraftan da yapay gündemler oluşturup insanları asıl gündemden, "Niçin yaratıldım?" sorusunu sormaktan uzak tutuyor. Bu nedenle biz muvahhidlerin; cahiliyenin yapay, oyalayıcı ve unutturucu gündem belirleme çabasına karşı bazı sorumlulukları vardır:

• Gündemimizi Kontrol Etmek

Kitle iletişim araçları, cahilî sistemlerin kontrolündedir ve sistem bu aparatlarla kirli gündemini topluma dayatmaktadır. Hâliyle cahilî sistemde yaşayan biz muvahhidler de onun kirli gündeminden haberdar olabiliriz. Ancak o gündemin "haberdar olma" boyutunu aşıp bizi kuşatma-

Bu nasıl bir istihfaf, nasıl bir aptal yerine koymadır; hiç düşündünüz mü? Gelin, beraber bakalım: Sistem içeriden çürüyor, çürüyor, çürüyor… Tam çökeceği sırada "çürümenin aktörlerinden biri" çıkıyor ve çürümüşlüğü ifşa ediyor. Daha önce Susurluk'ta olduğu gibi, sistem göstermelik bazı adımlar atıyor. Böylece toplum, sistemin çürümüşlüğe müdahale ettiğini, arındığını zannediyor.

sına müsaade etmemeliyiz. Şayet cahiliye, gündemiyle içimize sızıyorsa; bu, **ayırıcı özelliklerimizi kaybettiğimizi ve benzeştiğimizi** gösterir. Zira gündemlerin/sözlerin benzeşmesi, kalplerin benzeşmesinden kaynaklanır:

"…Onlardan öncekiler de benzer şeyler söyledi. Kalpleri birbirine benzedi…"[1]

Gündemlerin/Sözlerin benzeşmesi, kalplerin benzeşmesine; kalplerin benzeşmesi ise itikad ve eylemlerin benzeşmesine neden olur.

• İstihfafa Karşı Uyanık Olmak

İstihfaf, Kur'âni bir kavramdır. Firavun'un, kavmiyle ilişkisini; dolayısıyla tüm cahilî sistemlerin, halklarıyla ilişkisini anlatmak için kullanılır. Hafife almak, onursuzlaştırmak, aptallaştırmak anlamına gelir:

"Kavmini hafife aldı/onursuzlaştırdı/aptallaştırdı, onlar da ona itaat ettiler. Şüphesiz ki onlar, fasık bir topluluktu."[2]

Firavun ve onun cahilî sistemdeki temsilcileri, halkı "itaatkâr birer aparata çevirmek" için onları istihfaf eder ve fasıklaştırır. Neden? Çünkü insanı istikamet üzere yaşamaya sevk eden iki amil vardır: Biri, imandan ve takvadan kaynaklı basiret/feraset; diğeri, insan olmaktan kaynaklı onur ve izzettir. Firavuni sistem; toplumu fasıklaştırarak iman ve takvanın basiretinden, istihfaf ederek (hafife alarak/onursuzlaştırarak/aptallaştırarak) akıl ve şahsiyetin yol göstericiliğinden mahrum eder. Böylece toplumu istedikleri gibi sömürür ve yönlendirirler.

Bir mücrimin açıklamalarıyla "belirlenen gündemi", yakın tarihte yaşanan benzer hadiselerle kıyaslayın; toplumun nasıl hafife alındığını göreceksiniz. Yaklaşık çeyrek asır önce, Türkiye'de bir trafik kazası yaşandı (veya yaşatıldı, Allah (cc) en doğrusunu bilir). Susurluk ismiyle meşhur hadisede neler konuşuldu? Olayın merkezinde bir emniyetçi (Hüseyin Kocadağ), bir milletvekili/aşiret ağası (Sedat Bucak), bir mafya/mücrim (Abdullah Çatlı) ve (eski) İçişleri Bakanı Mehmet Ağar vardı. Bugün yine intihar eden bir emniyetçi (Hakan Çalışkan), -mafyadan maaş alan- bir milletvekili (ismi henüz meçhul), bir mafya/mücrim (Sedat Peker), bir İçişleri Bakanı (Süleyman Soylu) ve Mehmet Ağar var.

1. 2/Bakara, 118
2. 43/Zuhruf, 54

İddialar ise aynı: faili meçhul cinayetler, uyuşturucu, mafya siyaset birlikteliği, devlet hazinesi soyma ve özel mülke çökme! Çeyrek asırda hiçbir şey değişmemiş…

Bu nasıl bir istihfaf, nasıl bir aptal yerine koymadır; hiç düşündünüz mü? Gelin, beraber bakalım: Sistem içeriden çürüyor, çürüyor, çürüyor… Tam çökeceği sırada "çürümenin aktörlerinden biri" çıkıyor ve çürümüşlüğü ifşa ediyor. Daha önce Susurluk'ta olduğu gibi, sistem göstermelik bazı adımlar atıyor. Böylece toplum, sistemin çürümüşlüğe müdahale ettiğini, arındığını zannediyor. Susurluk Komisyonu, T.C.deki mafya yapılarını temizlememiş miydi? Yoksa bizi aptal yerine mi koymuşlardı? Zira aradan geçen bunca yıla rağmen her şey yerli yerinde!

İstihfafın bir diğer boyutu şudur: "Tripot ve Kamera Mücahidi" konuşmamış olsa ne değişecekti? Bataklık, tabiatı itibarıyla sinek üretir. Birinin çıkıp bataklık sineklerini detaylandırması, neyi değiştirecek? Bir yerde İslam/Tevhid yoksa orada cahiliye vardır. Cahiliye, yani orman kanunu; yani üstünlerin hukuku; yani sırtını güce dayayanların, toplumu sömürdüğü sistem… Cahiliye, yani yasaları insanın belirlediği, kula kulluk sistemi… Cahiliye, yani her ay milyarlar kazanan kodamanların, asgari ücreti fazla bulduğu sistem… Cahiliye, yani bir ekmeğin yarısını seksen milyonun, kalan yarısını seksen müstekbirin paylaştığı sistem…

Sözün özü: Eğri bacadan doğru duman çıkmaz. Bir sistem cahiliyeyse orada cinayet, hırsızlık, nitelikli dolandırıcılık ve türevleri; olağan meselelerdendir. Bir mücrimin çıkıp toplumu aydınlatmasına gerek yoktur.[3]

İstihfafın bir diğer boyutu şudur: Cahilî sistem yeni bir senaryo yazma gereği dahi duymuyor. Çeyrek asır

3. Biz cahiliyenin mahiyetine dair konuştuğumuzda genelde Batı cahiliyesi, orada işleyen demokratik kurumlar ve hukukun üstünlüğü örnek veriliyor. Evet, kesinlikle katılıyoruz (!) Batı bu anlattıklarımızın istisnası, cahiliye-i hasene, cici cahiliyedir. Aksi hâlde ABD'nin Vietnam, Irak, Afganistan, Latin Amerika ve Kızılderili halklara yaptıklarını nasıl izah edecektik? Avrupa ülkelerinin kimyasal atıklarını Somali sahillerine dökmesini; Somali halkını açlığa mahkûm edip, çaldığı somon balıklarını lüks restorantlarda uçuk fiyatlara satmasını; Afrika açlıktan kırılırken oradan çıkan elmaslarla ışıltılı caddeler kurmalarını nasıl izah edecektik? Bugün dünyada Guantanamo; Ebu Gureyb; Begram ve nice ismi bilinmeyen, yüzen veya yer altına inşa edilen Batı işkencehanelerini nasıl izah edecektik? Almanya'da kaçırılan, sayıları on bini geçen mülteci çocukları nasıl izah edecektik? Herhâlde bu çocukları "kutu kutu pense" oynasınlar diye kaçırıyorlar. Yoksa, yeraltı fabrikalarında köle, izbe film stüdyolarında müstehcen film veya gayriresmî hastanelerde organ nakli için kullanmıyorlardır.

önce işlenen suçlar, aynı makamlar, aynı meslek grupları, aynı suçlamalar... Mustazaf topluma dolaylı olarak şunu diyorlar: Sizi o kadar aptallaştırdık ki aynı senaryoyu her yirmi yılda bir sahneliyoruz. Yirmi yıl önce siyaset-bürokrasi-mafya ilişkisi açığa çıkmış ve sistem el değiştirmişti. Bugün de sistemin el değiştirmesinin gerekçeleri hazırlanıyor. Başarılı olur veya olmaz; siz bu gerekçelerle oyalanadurun. Aslında yeni bir senaryo yazsak daha iyi olurdu. Ancak o kadar uyuşmuşsunuz ki gerek duymadık.

Sözün özü: Bizler topluma verilen "gündem dozunu" aldığımızda bir Müslim'e yakışan bir davranışta bulunmuş olmayız. Aksine, sistemin bize vurduğu uyuşukluk ve aptallık etiketini kabullenmiş oluruz.

• Allah Resûlü'nün Sünnetini Güncellemek

Allah Resûlü Dönemi'nde üç tür cahiliye çatışma hâlindeydi. Mekke'yi merkeze alarak bir daire çizecek olursak, iç içe geçmiş üç cahiliyeyi şöyle sıralayabiliriz: İlki; Mekke merkezinde yaşanan çatışmadır. Mekke'nin kurucu babası Kusay'ın oğulları olan Abduşşemsoğulları, Abdulmenafoğulları ve Abduddaroğulları arasındaki liderlik çatışmasıdır. Bugün biz siyer okurken isimlerini sıkça duyduğumuz Nadr ibni Haris, Ebu Cehil, Umeyye ibni Halef, As ibni Vail, Velid ibni Muğire, Muğire ibni Şu'be, Ebu Sufyan... bu kabilelerin seçkinleridir. Ve aralarında bir liderlik çatışması vardır. Allah Resûlü'nün (sav) tevhid davetiyle zuhur etmesi, mezkûr güç odaklarını tevhid daveti karşısında birleştirse de aralarındaki çekişme, örtülü olarak devam etmiştir. İkinci çatışma; Mekke'nin civarında var olan Hevazin, Gatafan, Sakif Kabilelerinin ve çeşitli bedevi toplulukların hem kendi aralarında hem Mekke kabileleriyle çatışmasıdır. Üçüncüsü ise; o günün iki süper gücü olan Roma ve Sasani İmparatorluklarının ve onların Arap coğrafyasındaki uzantısı Hire, Gassaniler ve Aksum (Habeş) Krallıklarının çatışmasıdır. İç içe geçmiş bu üç halka kendi içinde ve birbirleriyle dinî, siyasi ve ekonomik bir çatışma içindedir...

Peki, Allah Resûlü'nün (sav) bu çatışma karşısındaki tavrı ne olmuştu? El-Cevap; tam bir ilgisizlik ve hiçbir surette gündemine almamak. Bilakis o, davete ve davete icabet edenleri yetiştirmeye odaklandı. Cahiliye ile davet halkaları arasına, ayet ayet örülmüş vahiy duvarları çekti. O duvarların gerisinde onlara Allah'ı (cc), İslam'ı, güzel ahlakı öğretti. Yüce Allah'ın emrettiği gibi onlarla birlikte sabretti, Allah'ın rızasını umdu; göklerden gelen âb-ı hayatla kendisinin ve ashabının elbisesini temizledi. Cahiliyenin ruhen, kalben ve bedenen eskittiği, yıprattığı ve kirlettiği ne varsa aklayıp pakladılar, onarıp yeniden inşa ettiler. Tüm bunlardan sonra, arınan bu toplulukla cahiliyenin karşısına dikildi. Önce Mekke'nin, sonra civar kabilelerin, sonra Roma ve Sasani cahiliyesinin karşısına... Hayır, cahiliyenin ürettiği malzemeyle dedikodu yapmak için değil. Cahiliyeyi ayağının altına alıp tarihten silmek için...

Bir Yanılgı!

Cahiliyenin gündemini gündem edinen insanlar, bir konuda yanılıyorlar. O yanılgıya da değinmek istiyorum: Kur'ân-ı Kerim inerken yer yer cahiliyenin güç odaklarına temas etti, onların ahlaki ve siyasi durumunu haber veren ayetler geldi. Ancak bu ayetlerin yanlış yorumlandığı kanaatindeyim. Şöyle ki:

• Bu ayetler cahiliyenin güç odaklarını gündemleştirmedi. Bilakis onların ahlaksız, önemsiz, itaat edilmemesi gereken suçlular olduğuna vurgu yaptı. Örneğin, Mekke kodamanları hakkında inen şu ayetler:

"(Öyleyse) yalanlayanlara itaat etme. Onlar, senin kendileriyle uyum içinde olup (sapkınlıklarına karşı yumuşamanı) istediler. (Buna karşılık) onlar da uyum gösterip (sana karşı yumuşayacaklardı). Çokça yemin eden değersiz kimseye itaat etme. Sürekli ayıplayıp (gıybet yapan) ve (insanların) sözlerini taşıyan, hayra engel olan, haddi aşan, çok günah işleyen, kaba-saba/zorba sonra da nesebi belli olmayan, mal ve çocuk sahibi olmuş diye, ona ayetlerimiz okunduğu zaman, 'evvelkilerin masalları' diyen. Onu burnundan damgalayacağız."[4]

"Tek olarak yarattığım (adamla) beni baş başa bırak. Ben ona çok fazla mal verdim. (Sürekli onunla) beraber olan çocuklar, geniş imkân ve nimetler. Sonra da o, daha fazlasını (vermemi) umar. Asla! Çünkü o, ayetlerimize karşı inatçıdır. Onu oldukça zor bir yokuşa (dayanılması zor, çetin azaplara) süreceğim. Çünkü o düşündü, ölçtü. Kahrolası, nasıl da ölçtü biçti! Bir daha, bir daha kahrolası, (bu) nasıl ölçüp biçmek! Sonra baktı. Sonra surat asıp yüzünü ekşitti. Sonra arkasını döndü ve büyüklendi. Ve dedi ki: 'Bu, (sihirbazlardan) aktarılan bir büyüden başkası değildir. Bu, yalnızca bir beşer sözüdür.' Ben onu Sakar'a/cehenneme atacağım. Sen Sakar'ın ne olduğunu nereden bileceksin? (Öyle bir yakar ki) ne geriye bir şey bırakır ne de terk eder. Cildi kavurup (değiştirir)."[5]

"Ebu Leheb'in iki eli kurusun! Kurudu da zaten. Malı ve kazandığı ona fayda vermedi. Alevli bir ateşe girecektir. Karısı ise odun taşıyıcısıdır. Boynunda bükülmüş bir ip (ile o odunları taşır)."[6]

Bu ayetleri okuyan bir insan onların ne denli alçak, ahlaksız ve önemsiz olduğunu anlar. Onları gündemleştirmek bir yana, onlardan yüz çevirir.

Çevre kabilelerin durumu için de bu ve benzeri ayetler indi:

"Çevrelerindeki insanların (yağma ve talanla) kapılıp götürülmesine rağmen, bizim (Mekke'yi) güvenilir ve

4. 68/Kalem 8-16
5. 74/Müddessir, 11-29
6. 111/Mesed, 1-5

kutsal bir yer kıldığımızı görmüyorlar mı? Batıla inanıp Allah'ın nimetini inkâr mı ediyorlar?"[7]

Onların birer yağma ve talan toplumu olup, aynı zamanda adi suçlular olduklarına da dikkat çeken ayetlerin gayesi, onları gündemleştirmek değil, önemsizleştirmektir.

• İslam toplumunu bir durumdan haberdar etmek ile bir durumu gündemleştirmek farklı meselelerdir. Roma ve Sasaniler hakkında inen şu ayetler gibi:

"Elif, Lâm, Mîm. Rumlar yenildiler. Yakın bir yerde. (Fakat) onlar yenilgilerinden sonra yeneceklerdir. Birkaç sene içinde... (Rumların yenilgisinden) önce de sonra da emir/yetki Allah'a aittir. (Rumların galip geleceği) o gün, müminler sevineceklerdir. Allah'ın yardımıyla... O dilediğine yardım eder. O, (izzet sahibi, her şeyi mağlup eden) El-Azîz, (kullarına karşı merhametli olan) Er-Rahîm'dir."[8]

Dikkat edilirse burada bir gündemleştirme söz konusu değildir. Zira bir şeyin gündem olması özet bilgilerle olmaz. Daha ziyade ayetler; gelecekten/gaybdan haber vererek müminlerin elini güçlendirmek ve gaybdan haber veren Kur'ân'ın haberleri nasıl doğruysa, indirdiği hükümlerin de doğru olduğunu göstermek için inmiştir. Kaldı ki, burada önemli bir hakikate dikkat çekilmelidir: Bu durum bir gündemleştirme faaliyeti kabul edilecek olsa bile, belirleyici olan vahiy, edilgen olan cahiliye toplumudur. Yani Kur'ân, istediği bir hadiseyi seçerek Mekke'nin gündemine yerleştirmiş, Kur'ân'ın belirlediği gündem günlerce konuşulmuştur. Bugün ise cahilî sistemin belirlediği gündem etken ve yönlendiricidir.

• Vahyin, toplumda yayılan haberlerle/gündemlerle ilgili önemli bir ilkesi vardır. Buna göre bir haberi/gündemi değerlendirecek olan, Allah Resûlü (sav) ve istinbat ehlidir. İstinbat ehlinden kasıt; yaşanan olaydan sonuç, ibret, tecrübe çıkarabilecek ehil insanlardır:

"Onlara emniyete ya da korkuya dair bir haber geldiğinde (haberin olumlu olumsuz etkisini hesaba katmadan) onu yayarlar. Şayet onu (kimseye anlatmadan önce) Resûl'e ya da yöneticilerine götürselerdi, olaylardan sonuç çıkarma kabiliyeti olanlar, o haberin (doğru mu, yanlış mı, bırakacağı etki faydalı mı, zararlı mı) hakikatini bilirlerdi. Allah'ın sizin üzerinizde lütfu ve rahmeti olmasaydı azınız müstesna, şeytana uymuştunuz."[9]

İslam toplumu, vahyin öğretisine uygun olarak, yaşanan gelişmeleri istinbat ehliyle filtreler. Kendini ilgilendiren şeyleri alır, kalanı atar. Bir gündemi ehil insanlar değerlendirirse ona istinbat; ehil olmayanlar değerlendirirse dedikodu, lafazanlık, lağv, malayani işler... denir.

Tüm bu açıklamalardan sonra, suçlu günahkâr (mücrim) bir şahsın son dönemdeki açıklamalarıyla ilgili, "Hangisini alıp hangisini atalım?" sorusuna derim ki:

"Kötü/pis kadınlar, kötü erkeklere; kötü erkekler, kötü kadınlara; temiz/iyi kadınlar, temiz erkeklere; temiz erkekler, temiz kadınlara (yakışır)..."[10]

Her birey/topluluk layık olduğu bireyle/toplulukla bir arada bulunur. İman ve tevhid kardeşliğine dayanmayan cahiliye bağları, suç ortaklığıdır ve her suç ortaklığı, çıkarlar çatıştığında bozulur. Cahiliye bir bataklıktır. Bilelim veya bilmeyelim, mutlaka sinek/suç üretir. Bu anlamda cahiliye ikiye ayrılır: Batı cahiliyesi gibi, suçunu örtbas etmeyi bilen nitelikli/modern mücrimler ve Doğu cahiliyesi gibi, işlediği suçları eline yüzüne bulaştıran acemi/ilkel mücrimler... Allah (cc) onları burunlarından damgalamış ve onların suçlu günahkârlar (mücrimler) olduğunu haber vermiştir. Biz, Yüce Allah'ın nihai hüküm verdiği ve bizim için kesin olan bilgilerle yetinelim; bir mücrimin onayına ihtiyaç duymayalım. Vahiyle arınalım; manevi gelişimimiz için elzem olan faydalı ilim ve salih amele yönelelim. Davete ve davete icabet edenleri yetiştirmeye odaklanalım. Cahiliyenin yapay, ahlaksız ve faydasız gündemleriyle aramıza, ayet ayet örülmüş duvarlar çekelim. Cennet surları/duvarları gibi, iç tarafı rahmet olan ve dış tarafındaki azaptan koruyan muhkem duvarlar...

"...Derken aralarına, kapısı olan bir sur çekilmiştir. İç tarafında rahmet, dış yönünde ise azap vardır."[11]

Şimdi müsaadenizle asıl soruya, cuma meselesine geçiyorum:

Farz Kılınışı, Anlamı ve Günümüz Açısından Cuma

Cuma Namazı Ne Zaman Farz Kılındı?

Cuma namazı Mekke'de farz kılındı. Allah Resûlü (sav) içinde bulunduğu durum nedeniyle cuma namazını kılamadı, kıldıramadı. Medine'de bulunan ashabına mektup yazarak cuma namazını kılmalarını emretti. Böylece Allah Resûlü (sav) henüz hicret etmeden cuma namazı Medine'de kılınmaya başlandı. Allah Resûlü (sav) ilk cumayı, Medine'ye hicret yolunda kılmıştır:

Abdurrahman ibni Ka'b ibni Malik (ra) şöyle demiştir:

"Babam Ka'b'ın gözleri kör olunca ben onu götürüp getirdim.

Ben onu her cumaya götürdüğümde cuma ezanını işitince, 'Ebu Umame, Esad ibni Zurare için istiğfar edip ona dua ederdi. Ben bunu her sefer işitmeme rağmen, sebebini sormadım ve kendi kendime, 'Vallahi benim bu sormayışım bir acizliktir. Kendisi ne zaman cuma ezanını

7. 29/Ankebût, 67
8. 30/Rûm, 1-5
9. 4/Nîsa, 83
10. 24/Nûr, 26
11. 57/Hadîd, 13

işitirse Ebu Umame için dua ve istiğfar ediyor. Ben de bunun sebebini sormuyorum.' dedim.

Onu cuma için götürdüğümde, ezanı işitince her zaman yaptığı gibi Ebu Umame için yine dua ve istiğfar etti.

Bu sefer ben ona, 'Ey Babacığım! Cuma ezanını işitince Esad ibni Zurare için neden dua ve istiğfar ediyorsun? Bunu bana söyler misin?' dedim.

O da, 'Evladım, **Resûlullah** (sav) **Mekke'den Medine'ye gelmeden önce** Nekîu'l Hazamat bölgesindeki Ben-i Beyaza Mahallesi'nin Hezm denilen yerinde ilk cuma namazını kıldıran kimse odur.' dedi.

Ben de, 'O gün cuma namazında kaç kişiydiniz?' diye sordum.

'Kırk erkek idik.' diye cevap verdi.' "[12]

"Allah Resûlü (sav), Kureyşli Musab ibni Umeyr'i kendisi hicret etmeden önce Medine'ye gönderdi.

Ona dedi ki: 'Medine'de olan Müslimleri topla. Sonra Yahudilerin kendisinde cumartesi günleri için et kızarttıkları güne bak. Gündüz ilk yarısını bitirdiği ve meylettiği vakitte onların içinde ayağa kalk ve ardından iki rekât (namaz) ile Allah'a yakınlaşın.'

Zuhri dedi ki: 'Musab, Ensar evlerinden birisinde onlara cuma kıldırdı. Onlara cuma kıldırdığında sayıları on küsurdu.'

Evzai dedi ki: 'Musab insanlara ilk defa cuma namazı kıldıran kimsedir.'

Darekutni'den şöyle rivayet edilmiştir:

'İbni Abbas dedi ki: 'Resûlullah'a (sav), hicret etmeden önce cuma namazı izni verildi. Allah Resûlü (sav) cuma kılmaya ve insanlara bunu açıklamaya güç yetiremedi. Musab ibni Umeyr'e şunu yazdı: 'Bundan sonra; Yahudilerin kendisinde cumartesi günleri için et kızarttıkları güne bak. Kadınlarınızı ve çocuklarınızı toplayın. Cuma gününde gündüz ilk yarısını bitirdiği ve meylettiği zeval vakti gelince Allah'a iki rekât namaz ile yakınlaşın.' ' ' "[13]

"Beyhaki, Yunus kanalıyla Zühri'nin şöyle dediğini tahriç eder: 'Bize ulaştığına göre ilk kılınan cuma namazı Allah Resûlü gelmeden önce Medine'de kılınandır. Bu namazı Musab ibni Umeyr kıldırmıştır.'

Abdurrezzak, kendisine ait kitabında Ma'mer kanalıyla Zühri'nin şöyle dediğini rivayet eder:

'Allah Resûlü (sav), Musab ibni Umeyr'i kendilerine Kur'ân öğretsin diye Medine ahalisine gönderdi. Musab, Allah Resûlü'nden (sav), Medine'deki Müslimlere cuma namazı kıldırmak için izin istedi. Allah Resûlü de (sav) izin verdi. O, o zamanlar bir emir değildi. Sadece Medine halkına dinlerini öğretmek için gitmişti.'

Abdurrezzak, İbni Cureyc'ten nakleder ve kendisi der ki: 'Ben, Atâ'ya, 'Cuma namazını kıldıran ilk kişi kimdir?' dedim.

Dedi ki: 'İddia ettiklerine göre Abduddaroğullarından bir adamdır.'

Ben, 'Allah Resûlü'nün (sav) emriyle mi kıldırdı?' dedim.

O, 'Bırak, yeter.' dedi.'

Bunu Esrem, İbni Uyeyne'den İbni Cureyc kanalıyla tahriç etmiştir. Onun rivayetinde Atâ, 'Evet. Bu kadarı yeter.' diye cevap vermiştir.

İbni Uyeyne, 'Cuma namazını ilk kıldıranın Musab ibni Umeyr olduğunu söyleyen kişileri işittim.' demiştir.

Aynı şekilde İmam Ahmed, Ebu Talib'in rivayetinde Allah Resûlü'nün (sav), Musab ibni Umeyr'e Medine'de cuma namazını kıldırmasını emrettiğini ifade etmiştir.

Yine İmam Ahmed, İslam'da kılınan ilk cuma namazının Musab ibni Umeyr'in Medine'de kıldırdığı cuma namazı olduğunu belirtmiştir.

Bunun benzeri ifadelerin Atâ ve Evzai'den aktarıldığı geçmişti.

Böylece bu delillerle, Allah Resûlü'nün (sav) Medine'de cuma namazının kılınmasını emrettiği, kendisinin ise Mekke'de kılmadığı açığa çıkar. Bu, cuma namazının Allah Resûlü'ne Mekke'de farz kılındığını gösterir.

Cuma namazının Mekke'de farz kılındığını söyleyenlerden bazıları şunlardır: Şafiilerden Ebu Hamid El-Isfirayini, ashabımızdan Kadı Ebu Ya'la (ihtilaflı konulara dair yazdığı geniş kitabında), İbni Akil (Amdu'l-Edille kitabında), aynı şekilde Malikilerden bir grup, ki Suheyli ve başkaları onlardan olup bu görüşü zikredenlerdir.

Allah Resûlü'nün (sav) cuma namazını Mekke'de kılmamış olmasına gelince, bu şöyle anlaşılabilir: Allah Resûlü'ne cuma namazı emredilmiş olmakla beraber bunu Daru'l Harp'te değil, hicret yurdunda kılmakla da emrolunmuştur. Mekke o zamanlar Dâru'l Harp idi. Müslimler orada dinlerini izhar edebilecek güce ve imkâna sahip değillerdi. Nefisleri hakkında endişelilerdi. Bundan ötürü oradan Medine'ye hicret ettiler. Birçok özürden dolayı kişiden cuma namazı sorumluluğu düşebilir. Kişinin kendisi ve malı için endişe ya da korku hâlinde olması, bu özürlerdendir.

Son dönem Şafii âlimlerinden bazıları cuma namazının Mekke'de kılınmaması hakkında başka bir manaya işaret etmişlerdir. Şöyle ki; cuma namazının kılınmasından maksat, İslam'ın şiarlarını izhar etmektir. Bu da ancak Daru'l İslam'da gerçekleşebilir.

Bu nedenle cuma namazı, kırk kişi hazır bulunsa da zindanda kılınmaz. Bu konuda âlimler arasında ihtilaf

12. Ebu Davud, 1069; İbni Mace, 1082
13. İbni Receb, bu rivayetin uydurma olduğunu söylemiştir.

Tüm bunlar cuma namazını kılmak için imam, cemaat ve mekân olmasının yeterli olmadığını göstermektedir. Cuma kılmak için Müslimlerin özgür olması, siyasi olarak gayri İslami bir otorite altında yaşamamaları, dinlerini izhar edecek güç ve kuvvete sahip olmaları gerektiğini gösterir.

bilinmez. Hasan, İbni Sirin, Nehai, Sevri, Malik, Ahmed, İshak ve başkaları bu görüşü dillendirenlerdendir...”[14]

Bu rivayetler şunu göstermiştir: Allah Resûlü (sav) farz kılındığı hâlde Mekke'de cuma namazı kılmamıştır. O (sav) dilese Mekke'nin dışındaki vadilerde veya Erkam'ın evinde gizlice cuma namazı kılabilirdi, ama kılmadı. Medine'de bulunan ashabının cuma namazı kılması için talimat yazdı. Sahabe de bu talimat üzerine cuma namazı kıldı.

Burada sorulması gereken önemli bir soru vardır: Farz kılındığı hâlde, neden Allah Resûlü (sav) cuma kılmadı da Medine'de kılınmasını istedi? Zira o gün Medine, bir İslam devleti değildi. Tamamen Müslimlerin kontrolünde de değildi. Müslimler çoğunlukta da değildi. Allah Resûlü Medine'ye hicret ettiğinde dahi, Müslimler Medine nüfusunun beşte biri kadardı. Medine nüfusunun kahir ekseriyeti (beşte dördü) Yahudi ve müşrik Araplardan oluşuyordu.[15]

O gün Mekke ve Medine; küfür ahkâmının hâkim olduğu, güç ve nüfus üstünlüğünün kâfirlerde olduğu bir küfür beldesi, ıstılahi anlamda Dâru'l Küfürdü. Ancak Mekke ile Medine arasında şöyle bir fark vardı: Mekke'de Müslimler özgür değildi. Mekke yönetimi dinlerini yaşamalarına ve tevhidi izhar etmelerine müsaade etmiyordu. Cuma namazı ise açıktan kılınan, Müslimlerin gündemini ilan eden, siyasi yönü ağır basan bir ubudiyettir. Yalnızca bir cemaatin ve imamın olması, cuma kılmak için yeterli değildir. Dikkat edin: Vakit namazları seferde, savaşta, yani her hâlükârda kılınır. Ancak cuma namazı mekân, imam, cemaat olsa da seferde ve savaşta kılınmaz. Vakit namazları gerekirse gizli olarak, saklanarak, hatta ima yoluyla dahi kılınabilir. Ancak cuma namazı gizlenerek, saklanarak, ima yoluyla kılınacak bir namaz değildir. Bu nedenle Mekke'de gizli olarak vadilerde veya evlerde kılınmamıştır. Çünkü İslam toplumu özgür değildir ve tüm faaliyetleri, ibadi veya siyasi, müdahaleye açıktır. Medine; bir İslam devleti olmasa da, Müslimler özgürdür. Toplumsal yapı Mekke'de olduğu gibi yöneten-yönetilen şeklinde keskin çizgilerle ayrılmamıştır. Yahudiler, Araplar ve diğer gruplar istedikleri gibi inanmakta, istedikleri gibi yaşamaktadır. Hiçbir grup bir diğerine karşı siyasi üstünlüğe sahip olmadığından, kimse bir diğerinin yaşamına müdahale etmemektedir.

Bir diğer dikkat çekici husus şudur: Allah Resûlü (sav) Medine'de bulunan ashabına cuma kılmalarını emretmişken Habeşistan'da bulunan ashabına böyle bir talimat yazmamıştır. Zira Habeşistan'da Müslimler rahattır, fakat özgür değildir. Bir siyasi yönetimin idaresi altındadır ve tüm faaliyetleri müdahaleye açıktır. Siyer kaynaklarından öğrendiğimiz kadarıyla yaşanan bazı siyasi hadiselerde yoğun bir endişeye kapılmışlardır.Çünkü onları koruyan salih kral yenilecek olsa, orada yaşamaları mümkün olmayacaktır. Medine İslam toplumu gibi özgür, istikrarlı bir yaşamları yoktur.[16]

Tüm bunlar cuma namazını kılmak için imam, cemaat ve mekân olmasının yeterli olmadığını göstermektedir. Cuma kılmak için Müslimlerin özgür olmaları, siyasi olarak gayri İslami bir otorite altında yaşamamaları ve dinlerini izhar edecek güç ve kuvvete sahip olmaları gerektiğini gösterir. Cuma kılmak için bir İslam devletine ve halifeye de ihtiyaç yoktur. Medine bir İslam devleti olmadığı hâlde, orada cuma namazları eda edilmiştir. Çünkü Medine'de siyasi bir otorite yoktur ve her topluluk inanç ve eylem konusunda özgürdür. Bu nedenle Medine'de İslam'ı seçenler bir baskıyla karşılaşmamış, hapsedilmemiş, yurtlarından sürülmemiştir. İslam hiçbir engelle karşılaşmadan Medine'de yayılmıştır.

Bugün bu topraklarda İslam toplumu özgür değildir. Tevhid daveti baskı, eziyet, tehdit ve engellemelerle karşı karşıyadır. Tüm İslami ve siyasi faaliyetler tağuti rejimin kontrolü altında ve baskıya açıktır. Hâliyle cuma

14. bk. Fethu'l Bârî, İbnu Receb El-Hanbelî, Kitabu'l Cuma, 1. Bab
15. İslam Peygamberi, Prof. Dr. Muhammed Hamidullah, 1/183
16. “Böylece biz, hayırlı bir komşuyla hayırlı bir yurtta kalmış olduk. Çok geçmeden Necaşi'nin karşısına, krallık iddiasıyla bir Habeşli çıktı. Vallahi, biz o galip gelir de, Necaşi'nin bildiği gibi hakkımızı bilmeyen, tanımayan bir kral gelir korkusuyla o andan daha üzüntülü ânlar yaşamadık. Necaşi harekete geçti. Necaşi'nin, düşmanıyla karşılaşması Nil'in diğer tarafındaydı.

    Allah Resûlü'nün ashabı, ‘Birisi gitsin, çarpışmada hazır bulunsun da, kim üstün gelecek baksın görsün. Kim gidebilir?’ dediler.

    En gençleri Zubeyr, ‘Ben gideyim.’ diye atıldı.

    Ona bir tulum şişirdiler. O, tulumu göğsüne koydu. Nil'de onun üzerinde yüzdü. Nil'in öbür tarafına, insanların toplandığı yere çıktı. O kargaşada hazır bulundu. Onun için ve Necaşi'nin düşmanını yenerek ülkenin kontrolünü ele geçirmesi için Allah'a dua etmeye başladık. Necaşi düşmanına galebe çaldı. Biz, -Mekke'de bulunduğu ânda- Allah Resûlü'ne (sav) gelinceye kadar onun ülkesinde hayır içinde konakladık.” (Ahmed, 1740)

Cuma namazının şartlarının yerine gelip gelmediği ve bugün (2021) Müslimlerin T.C. vakıasında cuma kılıp kılamayacağı ihtilaflı meselelerdendir. Dolayısıyla bu, içtihadın geçerli olduğu meseleler kapsamındadır.

kılmak için gerekli şartlar oluşmamıştır. Allah (cc) en doğrusunu bilir.

Selefin Cuma Konusundaki Tutumu

Geçmişte bazı özel dönemler yaşanmıştır. Bu dönemlerde selef uleması cuma namazını kılmamış, kılmak zorunda kaldıklarında da öğle namazı olarak iade etmişlerdir. Önce farklı dönemlerden bazı nakiller okuyalım:

"Dedi ki: 'Ben Malik'e, Kaderî olan kişinin arkasında namaz kılmak hakkında sordum.'

Dedi ki: 'Şayet Kaderî olduğuna dair yakin bulmuşsan onun arkasından namaza durma.'

Dedim ki: 'Cuma namazı için de mi durmayayım?'

Dedi ki: 'Cuma namazını da onun arkasında kılma. Şayet ondan (şerlerinden) sakınmak istersen ve kendin için korkuyorsan onlarla beraber cuma namazını kılmanı, sonra öğle namazı olarak iade etmeni gerekli görürüm.'

Malik dedi ki: 'Heva ehli olanlar tıpkı Ehl-i Kader gibidir.' "[17]

"Babamı (rh) şöyle derken işittim: 'Her kim şu sözü söylerse onun arkasında cuma namazı da diğer namazlar da kılınmaz. Ancak biz cuma namazı için mescide gelmeyi terk etmeyiz. (Onların arkasında) namaz kılan da namazını iade eder.'

(Babam) bununla 'Kur'ân mahluktur.' diyenleri kastediyordu."[18]

Ahmed ibni Ed-Devreki'den şöyle rivayet edilmiştir: "Ben Zuheyr ibni El-Babi'yi şöyle derken işittim: '(Arkasında namaza durduğunun) Cehmi olduğuna kesin kanaat getirirsen arkasında kıldığın cuma ve diğer namazları iade edersin.' "[19]

Ahmed ibni İbrahim Ed-Devreki anlatmıştır: "Ben, Ebu Ubeyd Kasım ibni Sellam'ı şöyle derken işittim: 'Şayet 'Kur'ân mahluktur.' demeyen ve birbirlerine imamet konusunda emirde bulunan elli kişi insanlara imamlık yapsa, ancak onların başlarında bulunan kişi bunun söylenmesini emrediyorsa cuma namazının iade edilmesinin gerekli olduğunu düşünürüm. Çünkü cuma namazı ancak baş ile sabit olur.'

Ben, Ebu Ubeyd'in bu sözünü babama aktardım.

Dedi ki: 'Bu insanları daraltır. Şayet bize imamlık yapan kimse bu sözü söylemiyorsa onun arkasında namaz kılarım. Ancak bize namaz kıldıran bu sözden herhangi bir şey söylüyorsa arkasında kıldığım namazı iade ederim.' "[20]

Ahmed ibni İbrahim anlattı: "Yahya ibni Main, Abdullah ibni Harun El-Me'mun'un, 'Kur'ân mahluktur.' düşüncesini desteklediğinden beri cuma namazlarını iade ettiğini kendisine haber vermiştir."[21]

"Cehmiyye, cuma namazını kıldırdığı zamanlarda İmam Ahmed'e dedim ki: 'Senin kıldığın namaz cuma mı?'

Dedi ki: 'Ben namazımı iade ediyorum. Her ne zaman 'Kur'ân mahluktur.' diyen bir kişinin arkasında namaza durursan namazını iade et.'

Ben, 'Arefe'de olsak da mı?' dedim.

O, 'Evet.' dedi."[22]

"İshak ibni Azire, İbni Ebi Yezid onu övdü. Çünkü ona Ubeydilerin hatiplerinin hükmü soruldu ve denildi ki: 'Hatipler sünnidir (Ehl-i Sünnet'tir).'

İmam Azire, onlara dedi ki: 'O hatipler dua ederken, (minberde) 'Allah'ım sen hâkim kuluna ve yeryüzünün vârislerine salât getir.' demiyorlar mı?'

'Evet.' dediler.

İmam Azire şöyle dedi: 'Peki bir hatip, hutbesinde Allah'ı ve Resûlullah'ı övse ve övgüsünü de güzelleştirse, sonra 'Ebu Cehil cennettedir.' dese kâfir olur mu?' deyince 'Evet.' dediler.

'Dua ettiği hâkim, Ebu Cehil'den şiddetlidir.' dedi."[23]

Bu nakillerden şunu anlıyoruz: Selef, cuma namazını bazı zamanlarda kılmamıştır. Kılmak zorunda kaldıklarında da öğle namazı olarak iade etmişlerdir. Ancak selef imamları gizlice, evlerde, sünnet ehli insanları toplayarak cuma namazı kılmamışlardır. Bu da cuma namazının, belli şartlar sağlanamadığında kılınmayacağını göstermektedir.[24]

17. El-Mudevvene, 1/177
18. Es-Sunne, Abdullah ibni Ahmed, 4
19. Es-Sunne, Abdullah ibni Ahmed, 73
20. Es-Sunne, Abdullah ibni Ahmed, 75
21. Es-Sunne, Abdullah ibni Ahmed, 76
22. El-Mudevvene, 1/177
23. Tertîbu'l Medârik ve Takrîbu'l Mesâlik, 7/275
24. Cuma namazının şartlarının yerine gelip gelmediği ve bugün (2021) Müslimlerin T.C. vakıasında cuma kılıp kılmayacağı ihtilaflı meselelerdendir. Dolayısıyla bu, içtihadın geçerli olduğu meseleler kapsamındadır. Yukarıda zikrettiğimiz görüş dışında cumanın ne zaman farz olduğu ve hangi durumlarda kılınacağına dair farklı görüşler de vardır. (bk. Fethu'l Bârî, Kitâbu'l Cuma, 38. Bab başlığı şerhi)

Cumanın Farz Kılınma Zamanı Hakkındaki Farklı Görüşler

• Cuma, Mekke'de farz kılınmıştır. Allah Resûlü de (sav) Mekke'de cuma namazı kılmıştır.

Ebu Hureyre'den (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

"Mekke'de Allah Resûlü'yle (sav) birlikte kılınan cumadan sonraki ilk cuma; Bahreyn'de Abdulkaysoğullarına ait Cuvasa Beldesi'nde kılınmıştır."[25]

Bu rivayet hadisçiler tarafından zayıf kabul edilmiştir. "Mekke" lafzı, ravilerden Muafi'nin hatasıdır. Aynı rivayetin Buhari'deki (rh) lafzı şöyledir:

İbni Abbas'tan (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

"Mescid-i Nebevi'den sonra cuma namazı ilk olarak Bahreyn'in Cuvasa köyündeki Abdulkays Mescidi'nde kılınmıştır."[26]

• Cuma, sahabenin içtihadıyla kılınmış, daha sonra farz olmuş bir namazdır. Ensar kendi arasında toplanıp diğer din mensuplarının toplandığı bir gün olmasını kararlaştırmışlardır. Bu uygulama şeriat tarafından kabul edilmiş, farz bir namaz olarak teşri kılınmıştır.

Muhammed ibni Sirin (rh) şöyle der: "Medine ehli, Allah Resûlü (sav) Medine'ye gelmeden ve Cuma Suresi indirilmeden önce cuma namazı kıldılar. Cuma'ya bu ismi verenler de onlardır.

Ensar dedi ki: 'Yahudilerin her altı gün geçtiğinde toplandıkları bir günleri var. Hristiyanların da aynı şekilde. Gelin, biz de kendisinde toplanacağımız, Allah'ı zikredeceğimiz, namaz kılacağımız ve O'na şükredeceğimiz bir gün belirleyelim.'

Ya da bunun benzeri bir şey dediler. Dediler ki: 'Cumartesi günü Yahudilerin, pazar günü ise Hristiyanların günüdür. Arube Günü'nü belirleyin.'

Onlar önceleri Cuma Günü'nü 'Arube Günü' olarak isimlendirirlerdi. Böylece Esad ibni Zurare'nin evinde toplandılar. O, insanlara namaz kıldı, onlara öğüt verdi. Artık kendisinde toplandıkları bugüne, 'Cuma Günü' dediler. Esad ibni Zurare onlara bir koyun kesti. Bu koyunla öğle yemeklerini yediler ve tek koyun, onlara akşam yemeği olarak yetti. Bunun akabinde Allah, 'Ey iman edenler! Cuma Günü namaz için (ezan okunup) çağrıda bulunulduğunda, Allah'ı zikretmeye (namaza) koşun ve alışverişi bırakın.'[27] ayetini indirdi."[28]

Bu rivayet mürseldir! Ayrıca Muhammed ibni Sirin'in (rh) konuya dair şahsi kanaatini yansıtmaktadır.

• Cuma Namazı, Medine'de farz kılınmıştır. Diğer tüm farzlar gibi, şartlara bakmaksızın kılınması gereken bir namazdır.

"Ey iman edenler! Cuma Günü namaz için (ezan okunup) çağrıda bulunulduğunda, Allah'ı zikretmeye (namaza) koşun ve alışverişi bırakın. Şayet bilirseniz bu, sizin için en hayırlı olandır."[29]

Hemen belirtelim ki; bu ayetin cuma namazının farz kılınmasıyla hiçbir ilgisi yoktur. Zaten farz olan ve hâlihazırda kılınmakta olan cuma namazı esnasında bir hadise yaşanmış, bunun üzerine Cuma Suresi'nin son ayetleri indirilmiştir.

Cabir'den (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

"Peygamber (sav) ile birlikte cuma namazı kılarken bir kervan geldi. On iki kişi dışında herkes dağılıp kervanın yanına gitti. Bunun üzerine , 'Onlar, bir eğlence ya da ticaret gördüklerinde, seni ayakta (öylece) terk edip ona yöneldiler...'[30] ayeti indi."[31]

Bu ayetler cuma namazını farz kılan ayetler değil; cuma namazı kılınırken cuma namazını bırakıp dünyevi şeylere meyletmeyi yasaklayan ayetlerdir. Bazı ilim adamları bu ayete dayanarak şöyle bir istidlalde bulunmuştur:

Allah (cc), "...Cuma Günü namaz için (ezan okunup) çağrıda bulunulduğunda, Allah'ı zikretmeye (namaza) koşun..."[32] buyurur. Cuma vaktini idrak eden, ezanı duyan herkes cumayla mükelleftir ve cumaya koşma zorunluluğu vardır. Cuma için zikredilen tüm şartlar, delilsiz olarak bu ayete yapılan ziyadedir.

Bu istidlalin; ilk etapta kulağa hoş gelen; fakat biraz düşününce fıkıhtan uzak, aceleyle ulaşılmış bir sonuç olduğu görülecektir. Şöyle ki;

Bir insan cumayı duyduğunda abdestsiz olsa dahi namaza koşabilir mi? Sorunun cevabı, "Hayır." olacaktır. Oysa bu ayette abdestten söz edilmemektedir. Yüce Allah başka ayette[33] namaz için abdesti şart kılmıştır.

Bu ayete göre minarelerden okunan cuma ezanını duyan herkes, camiye mi koşacaktır? Tevhid ehli bu soruya, "Hayır." diyecektir! "Neden?" diye sorduğunuzda cumayla ilgisi olmayan birçok nas zikredecek; sistemin durumundan, ezan okuyanların/okutanların muvahhid olmadığından söz edecektir.

Ya da kadın, çocuk, yolcu, hasta... cuma ezanını duyduğunda cumaya koşmalı mıdır? Bu sorunun cevabı da, "Hayır." olacaktır.

Tarık ibni Şihab'dan (ra) rivayet edildiğine göre Resûlullah (sav) şöyle buyurmuştur:

25. Nesai, 1367; muallak olarak
26. Buhari, 892
27. 62/Cuma, 9
28. Fethu'l Bârî, İbni Receb, Kitâbu'l Cuma, 1. Bab başlığı şerhi; Musannef, Abdurrezzâk, 5144
29. 62/Cuma, 9
30. 62/Cuma, 11
31. Buhari, 2064; Müslim, 863
32. 62/Cuma, 9
33. 5/Mâide, 6

"Cuma namazı köle, kadın, çocuk ve hasta hariç tüm Müslimlere farzdır."[34]

Oysa bu ayette mükellefler arasında ayrım yapılmamıştır. Allah Resûlü (sav) bazı mükellefleri bu zorunluluğun dışında bırakmıştır.

Hâliyle özel bir durum gözetilerek indirilen bir ayeti, cuma namazı konusunda mutlaklaştırarak, cumaya dair tüm nasları göz ardı etmek ilmî bir yaklaşım değildir. Allah (cc) en doğrusunu bilir.

Bir diğer delilleri şudur:

Cabir ibni Abdullah'tan (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

"Resûlullah (sav) bize bir hutbe vererek şöyle buyurdu: 'Ey insanlar, ölmeden önce Allah'a yönelip tevbe ediniz. Dünya işleri sizi meşgul etmeden önce hayırlı işlere koşunuz. Rabbinizi çok hatırlayıp gizli ve açık bol sadaka vermekle Rabbinizin sizin üzerinizdeki hakkını yerine getiriniz ki bu sebeple rızıklanıp yardım görür ve düzelmiş olursunuz. İyi biliniz ki bu yıldan itibaren bu ayın bugününde ve bu yerde Kıyamet Günü'ne kadar kılınmak üzere Allah size cuma namazını farz kılmıştır. Ben hayattayken ve benden sonra başlarında adil veya zalim bir devlet başkanı varken kim cuma namazını hafife alarak veya inkâr ederek (kılmayı) terk ederse, Allah onun işini yoluna koymasın ve işinde ona bereketler nasip etmesin. Dikkat edin, böyle bir kimse tevbe etmedikçe namazı, zekâtı, haccı, orucu ve hiçbir hayrı kabul edilmez. Kim tevbe ederse, Allah tevbesini kabul eder. Dikkat edin! Hiçbir kadın hiçbir erkeğe namaz kıldıramaz. Hiçbir bedevi de bir muhacire imam olup namaz kıldıramaz. Günahkâr bir kimse de bir mümine imam olup namaz kıldıramaz. Ancak zor kullanılırsa ve mümin de kılıç ve kırbaçtan korkarsa böyle bir kimse arkasında namaz kılabilir.' "[35]

Bu hadis, isnadında yer alan üç ravi nedeniyle zayıf kabul edilmiştir.

• Velid ibni Bukeyr: Darekutni onun metruku'l hadis/hadisleri terk edilen biri olduğunu söyler.

• Abdullah ibni Muhammed El-Adevi: Veki (rh), onu uydurmacılıkla suçlar. Metruk bir ravidir.

• Ali ibni Zeyd ibni Ced'an: Zayıftır.[36]

Cuma Ayetinin Tahsis Edilmesi Sorunu

Bir grup ilim ehli cuma ayetinde cuma namazının mutlak olarak emredildiğini, yukarıda anlatılanların ayete kayıt getirdiğini iddia ediyor ve şu neticeye varıyorlar: Bir hüküm ayetle sabit olmuşsa; o ayetteki umumiyeti ve ıtlakı, sahabe sözü tahsis ve takyid etmez.[37]

Bu yaklaşım muayyen bir usuli metot açısından doğru olabilir. Ancak tahkik edildiğinde aceleyle varılmış bir kanaat olduğu anlaşılır. Şöyle ki;

Yukarıda zikrettiğimiz gibi Cuma Suresi'nin 9. ayeti, cuma namazını farz kılmış bir ayet değildir. Ayet indiğinde cuma namazı zaten farzdır ve kılınmaktadır. Ayet, alışveriş için cumayı yarıda bırakanları uyarmak adına inmiştir.

Yukarıda zikredilen kaydı sahabenin rivayet etmesi, o rivayeti sahabe sözü/fiili kılmaz. Sahabe bize Allah Resûlü'nün (sav) uygulamasını nakletmektedir. Ayete kayıt olarak zikredilen hüküm, sahabe sözü değil, içinde geçen Nebevi uygulamadır.[38]

Allah (cc) en doğrusunu bilir, Cuma namazının günümüzdeki hükmüne dair görüşümüzü delilleriyle birlikte açıkladığımız bu yazının tüm Müslimlere faydalı olmasını diliyorum.

Başta ve sonda hamd, âlemlerin Rabbi olan Allah'a (cc) aittir.

34. Ebu Davud, 1067
35. İbni Mace, 1081
36. bk. Şerhu Suneni İbni Mâce, Muhammed El-Emîn El-Hererî, 1056 No.lu hadis şerhi
37. Yani ayette umumen zikredilenler sahabe sözüyle/fiiliyle tahsis edilmez, daraltılmaz, bazı suretler istisna tutulmaz. Mutlak/Kayıtsız şartsız zikredilen hükme; sahabe sözü/fiili, şart/kayıt olamaz.
38. Konuştuğumuz konudan bağımsız olarak, bir noktaya temas etmek istiyorum: Bugün ilmî mahfillerde okutulan usulu'l fıkh; Eşari-Maturidi-Mutezili bir usulu'l fıkh anlayışıdır. Özellikle sahabe uygulamalarının Kitap ve Sünneti anlamadaki rolü meselesinde, Ehl-i Hadis'in tutumu/metodu tamamen farklıdır. Ne yazık ki kendisini Ehl-i Hadis'e nispet edenlerimiz usulde -bilerek veya bilmeyerek- Eşari-Maturidi-Mutezili çizgide gitmektedir. Güncel birçok tartışmada bu tezatın etkilerini görmek mümkündür. Örneğin din anlayışını "Kitab'ı ve Sünneti selefin/ilk neslin -veya nesillerin- anladığı gibi anlamak" şeklinde formüle edenler dahi; mezkûr usuli kabulü hiçbir tahkike tabi tutmadan kabul etmektedir. Ne yani Eşari-Maturidi-Mutezili usulcüler; itikad ve amelde ilk nesillerden farklı bir çizgi izleyip usulu'l fıkıhta bire bir ilk nesillere mi uydu? Onların itikad ve ameldeki hataları, zaten usuldeki yanlış kabullerinden kaynaklanmıyor mu?

Sahabenin söz ve fiillerinin vahyi anlamadaki rolüne dair yeni bir tasnif yapılması zorunludur. Yeni bir tasniften kastımız; Kitap ve Sünnette var olan hidayet kandillerini tespit etmek, açığa çıkarmak ve öze bağlılığı korumuş ilim ehlinin uygulamalarındaki örneklerini ortaya koymaktır. Eşari-Maturidi-Mutezili kabulleri tekrar ederek, bugünkü Müslimlerin sorumluluğu olan "arınmak ve adil şahitlikte bulunmak" vazifesini yerine getirmiş olmayız. Daha önce, "nüzul sebebinin ayeti tahsis etmesi" konusunda güncel bir mesele (tahaküm meselesi) münasebetiyle düşüncelerimizi paylaşmış, Kitap ve Sünnetten delillerle Eşari-Maturidi-Mutezili kabulleri nakzetmiştik. Ne ki ilk tepkiyi yine itikadda Selefi, usulu'l fıkıhta -farkında olmadan-Maturidi-Eşari-Mutezili çizgiyi savunan tevhid ehlinden görmüştük. Ne yazık ki öze dönüş hareketi İbni Teymiyye ve İbni Kayyım'da (rh) dondu. Bugünün Müslimleri bu imamların emanetini ileriye taşımaya yanaşmıyorlar. Onların tespit ettikleriyle yetinmek ve öze dönüşü onların kitaplarında dondurmak istiyorlar. Taklidi reddederek yola çıkan imamlarımızı, taklit edilen makamına çıkarmak istiyorlar.

Oysa onlar yaşadıkları çağda adil şahitliklerini yerine getirip emaneti Rablerine teslim ettiler. Biz onların şahitliklerini olduğu gibi bugüne taşıyarak şahit değil, yalnızca mukallit oluruz. Yani yola çıktığımız noktayı inkâr ederek, öze dönüş ekolünü temsil ettiğimizi iddia ederiz. Ehl-i Hadis'in bir mezhebi yoktur, usulü vardır. O usulü gözeterek Kitab'ı ve Sünneti bugüne taşımaktır mesele. Tabii, evvela o usulden haberdar olmak koşuluyla!

Özcan YILDIRIM
ozcanyildirim@tevhiddergisi.org

ASIL HAYAT

Müslim, oyun ve eğlence olan hayatı değil, asıl hayatı merkeze almalı ve böylece musibetlere karşı da bu bilinçle kolayca göğüs gerebilmelidir.

قٓ وَالْقُرْاٰنِ الْمَج۪يدِۚ (١)

1. Kâf. Şerefli Kur'ân'a andolsun.

بَلْ عَجِبُٓوا اَنْ جَٓاءَهُمْ مُنْذِرٌ مِنْهُمْ فَقَالَ الْكَافِرُونَ هٰذَا شَيْءٌ عَج۪يبٌ (٢)

2. Onlara içlerinden bir uyarıcının gelmesine şaşırdılar ve kâfirler, "Bu şaşılacak bir şeydir." dediler.

ءَاِذَا مِتْنَا وَكُنَّا تُرَابًاۚ ذٰلِكَ رَجْعٌ بَع۪يدٌ (٣)

3. "Öldüğümüz ve toprak olduğumuz zaman (diriltilecek miyiz)? Bu, (gerçekleşme ihtimali çok) uzak bir dönüştür."

قَدْ عَلِمْنَا مَا تَنْقُصُ الْاَرْضُ مِنْهُمْۚ وَعِنْدَنَا كِتَابٌ حَف۪يظٌ (٤)

4. Muhakkak ki biz, yerin onlardan ne eksilttiğini (onların toprakta nasıl çürüdüğünü) bilmişizdir. Bizim katımızda (her şeyin yazılıp) korunduğu bir Kitap vardır.

بَلْ كَذَّبُوا بِالْحَقِّ لَمَّا جَٓاءَهُمْ فَهُمْ ف۪ٓي اَمْرٍ مَر۪يجٍ (٥)

5. (Hayır, öyle değil!) Bilakis onlar, hak kendilerine geldiğinde onu yalanladılar. Onlar karışık/çelişkili bir durumdalardır.

Allah'a hamd, Resûl'üne salât ve selam olsun.

Müşriklerin ahiret inancıyla ilgili konuşmuştuk geçen yazımızda. Ahiret inancı, imanın rükunlarından biridir. Kur'ân'ın inen ilk ayetlerinde de ahiret inancının daha yoğun bir şekilde işlendiğini ve bir neslin bununla terbiye edildiğini görüyoruz. Onların da çağlara etki ettiğini...

Kul için en önemli husus, dünya hayatının hitamıyla "hangi tarafta yer alacağı" meselesidir. Cennet veya cehennem. Şakî veya saîd. Bu durum kişiyi bir endişe içine

koymalı, hayatının merkezine alıp amellerini buna göre muhasebe etmelidir.

Şurası bir gerçektir ve peşinen kabul etmemiz gerekir: **Ahiret endişesi olmayan kişiden bir hayır göremeyiz.** Kulun ahirette nerede olacağı endişesi veya derdinin oranı hayatına yansıyacak ve karşılıklarını da görecektir.

Fakat gelin görün ki ahiret hayatına iman etmemize ve endişe içerisinde bulunduğumuzu söylememize rağmen bazen bunun etkilerini hayatımızda göremiyoruz. Sebebi de bu inancın kalbimizde giderek zayıflamasıdır. Bu zayıflığın sebebine İbni Kayyım (rh) şöyle açıklık getirir:

"Soru: Kişinin ahirete, cennete ve cehenneme kesin iman etmesi ile hayır amellerinde geri durması nasıl bağdaşır? İnsan tabiatı, bir kulun yarın Kralın huzuruna çağrılacağını veya son derece şiddetli cezalara maruz kalacağını ya da kendisine en güzel şekilde ikramda bulunulacağını bilip de bundan gafil geceleyen, Kralın huzurundaki konumunu düşünmeyen ve bunun için hazırlanmayan; olması gereken bir tabiat üzere midir?

Cevap: Bu, gerçekten insanların birçoğunu ilgilendiren doğru bir sorudur. Bu iki şeyin bir araya gelmesi çok şaşılacak bir durumdur. Ahiret Günü'ne kesin inanılmasına rağmen amellerde gevşeklik göstermenin birçok sebebi vardır:

Bu sebeplerden bir tanesi, ilmin ve kesin/yakini imanın zayıflayıp azalmasıdır. İlmin eksilip azalmayacağını söyleyen kişinin sözü, sözlerin en yanlışı ve en batılıdır.

Halilu'r Rahmân İbrahim (as), Rabbinin kudretini bilmesine rağmen -sırf kalbinin mutmain olması ve gayben bilinene tanık olmak için- Rabbinden kendisine ölüleri nasıl dirilttiğini göstermesini istemişti.

Ahmed ibni Hanbel'in (rh) Müsned'inde rivayet ettiği bir hadiste Resûlullah (sav) şöyle buyurur:

'Haber (yoluyla elde edilen bilgiler), bizzat görme (ile elde edilen bilgiler) gibi değildir.'[1]

İlmin zayıflığıyla birlikte bir de ilmin her ân hazır bulunmaması; kalbin -ilme zıt olan şeylerle meşgul olmasından dolayı- bazen veya çoğu zaman ilimden bihaber olması; tabiatların bilmezden gelmesi; arzu ve isteklerin üstün gelmesi; şehvetlerin her şeyi kuşatmış olması; kendi kendini kandırma; şeytanın aldatması; ahiret vaadinin beklenmesi ve hemen gelmemesi; arzu, ümit ve beklentilerin artması; gaflet uykusu; karşılığı hemen elde edilen şeylerin sevgisi; tevillerin verdiği rahatlık ve örf ve âdetlere ülfiyet, gökleri ve yeri yok olup gitmesinler diye (kurduğu düzende) tutan Allah'tan başkasın iman kontrolünü elinde tutamaz hâle getirmiştir. Bundan dolayıdır ki insanlar, en düşüğü kalpte zerre miktar oluncaya kadar imanda farklılık göstermektedir.

1. Ahmed, 1842 (Ahmed Şakir, hadisin isnadının sahih olduğunu söylemiştir.)

Bu sebeplerin hepsi basiretin ve sabrın azlığından kaynaklanmaktadır. Bunun içindir ki Allah (cc) sabır ve yakin ehlini övmüş ve onları dinde önderler kılmıştır:

'Sabrettikleri zaman, içlerinden bizim emrimizle yol gösteren imamlar/önderler kıldık. Onlar bizim ayetlerimize yakinen inanıyorlardı.'[2]"[3]

Bu inanç, yakini bir şekilde kulda yerleştiğinde hayatı değişecek, bu dünyayı ahiretin tarlası görüp çalışacak ve kazananlardan olacaktır.

Bu kısa girişten sonra kulu kul yapan inançlardan biri olan "ahirete iman"ın getirilerine ve kişiye sağladığı faydalarına bakalım:

1. Ahiret İnancı, Kişiyi Amelde Ciddiyet Sahibi Yapar

"Kim ahiret ekinini isterse (ameliyle ahiret sevabını isterse), onun ekinini arttırırız. Kim de dünya ekinini isterse (ameliyle dünya hayatının süsünü isterse), ona da ondan veririz. (Fakat) onun, ahirette hiçbir nasibi yoktur."[4]

"Kim dünya hayatını ve süsünü isterse, onların yaptıklarını orada tastamam öderiz ve onlar orada hiçbir eksiltmeye de uğratılmazlar. Böylelerinin ahirette ateşten başka bir nasipleri yoktur. Orada tüm yaptıkları boşa gitmiştir. Yapmakta oldukları da batıldır."[5]

"Kimin arzusu ahiret olursa Allah onun kalbine zenginliğinden koyar ve işlerini derli toplu kılar, artık dünya ona hakir gelmeye başlar. Kimin hedefi de dünya olursa Allah iki gözünün arasına (dünyanın) fakirliğini koyar, işlerini de darmadağınık eder. Netice olarak da eline, (dünyadan) kendisine takdir edilmiş olandan fazlası geçmez."[6]

Kulun bütün işlerini düzenleyen, dünya hayatına çeki düzen veren bir inançtır ahirete iman. Darmadağın işlerini, ahiret bilinci düzeltir. İnsan bakmalı işlerine. Hususen ahiret tarlasına ektiğini iddia ettiği işlerine. Sürekli bir kısır döngüde bocalıyor ve bir işin üstesinden gelemiyorsa bu, dünya ve ahiret dengesini kaçırdığının göstergesidir.

Ahirete yakinen inanmış kimse, her işinin ahirette karşılığını düşünerek hareket eder. Allah'a (cc) olan kulluğunda, insanlarla olan ilişkilerinde... Bu da kişinin kulluğunu zirvelere çıkarır:

"Resûlullah (sav), 'Genişliği göklerle yer arası kadar olan cennete girmek üzere ayağa kalkınız!' buyurdu.

Enes der ki: 'Ensar'dan Umeyr ibni Humâm (ra), 'Ya Resûlullah! Genişliği göklerle yer arası kadar olan cennet mi?' diye sordu.

2. 32/Secde, 24
3. El-Cevabu'l Kâfi, s. 54
4. 42/Şûrâ, 20
5. 11/Hûd, 15-16
6. Tirmizi, 2465

Musibet, hayatın bir parçasıdır ve insanın bu dine olan aidiyetini simgeler. Daimîdir, tükenmez Müslim'in yaşamında. Dün vardı, bugün var, yarın da var olacak…

Peygamberimiz (sav), 'Evet.' buyurdu.

Umeyr, 'Ne iyi, ne âlâ!' dedi.

Resûlullah (sav), 'Niye öyle söyledin?' diye sordu.

Umeyr, 'Allah'a yemin ederim ki ya Resûlallah, cennet ehlinden olmayı istediğim için öyle söyledim, başka maksadım yok.' dedi.

Resûl-i Ekrem (sav), 'Şüphesiz, sen cennetliksin.' buyurdu.

Umeyr, bu söz üzerine torbasından birkaç hurma çıkartıp onları yemeye başladı.

Sonra, 'Eğer şu hurmalarımı yiyinceye kadar yaşarsam, bu gerçekten uzun bir hayattır.' diyerek elindeki hurmaları attı, sonra şehit oluncaya kadar müşriklerle savaştı.' "[7]

2. Dünyanın Musibetlerine Karşı Sabreder

"De ki: 'Ey iman eden kullarım! Rabbinizden korkup sakının! Bu dünyada iyilik yapanlara iyilik vardır. Allah'ın arzı geniştir. (Dininizi yaşayamadığınız yerden hicret edin.) Ancak sabredenlere ecirleri hesapsızca verilir.' "[8]

"Allah Resûlü (sav) Ensar'dan birine, 'Siz, birtakım uygulamalarla karşılaşacaksınız. Ama siz, Kevser Havuzu'nda benimle buluşana kadar sabredin.' buyurdu."[9]

"Allah Resûlü (sav), Ammar ailesine işkence ediliyorken onların yanından geçti ve onlara, 'Sabredin Yasir ailesi! Buluşma yeriniz cennettir.' buyurdu."[10]

Atâ ibni Ebî Rebâh'tan şöyle rivayet edilmiştir:

"Abdullah ibni Abbas (ra) bana, 'Sana cennetlik bir kadın göstereyim mi?' dedi.

Ben, 'Evet, göster.' dedim.

İbni Abbas şöyle dedi: 'Şu siyah kadın var ya! İşte bu kadın (bir gün) Nebi'ye (sav) geldi ve 'Beni sara tutuyor ve üstüm başım açılıyor. İyileşmem için Allah'a dua ediniz.' dedi.

Nebi (sav), 'Eğer sabredeyim dersen, sana cennet vardır. Ama yine de sen istersen, sana şifa vermesi için Allah'a dua ederim.' buyurdu.

Bunun üzerine kadın, 'Ben (hastalığıma) sabrederim. Ancak sara tuttuğu zaman üstümün başımın açılmaması için dua buyurunuz.' dedi.

Nebi de (sav) ona dua etti.' "[11]

Musibet, hayatın bir parçasıdır ve insanın bu dine olan aidiyetini simgeler. Daimîdir, tükenmez Müslim'in yaşamında. Dün vardı, bugün var, yarın da var olacak…[12] Önemli olan, Kevser Havuzu'nda Resûl (sav) ile karşılaşana değin musibetlere karşı göğüs gerebilmek/sabredebilmektir. Buna göğüs gerebilmenin yolu da ahiret bilincinin kişide oluşmasından geçer. Ahiret bilinci oluştuktan sonra hangi zulüm, kişinin başını zalimlerin önünde eğdirebilir ki? Hangi acı kalıcı olabilir ki?

"Eğer siz acı duyuyorsanız, kuşkusuz onlar da sizin acı duyduğunuz gibi acı duyuyorlar. Üstelik siz Allah'tan onların ümit edemeyecekleri şeyleri umuyorsunuz."[13]

Müslim, oyun ve eğlence olan hayatı değil, asıl hayatı[14] merkeze almalı ve böylece musibetlere karşı da bu bilinçle kolayca göğüs gerebilmelidir.

Sonuç mu?

"Ben de sabretmelerine karşılık, bugün onları mükâfatlandırdım. Kuşkusuz onlar, kazançlı olanların ta kendileridir."[15]

Devam edeceğiz, inşallah.

Selam ve dua ile…

7. Müslim, 1901
8. 39/Zümer, 10
9. Buhari, 4331
10. İbni Hişam, 1/319

11. Buhari, 5625
12. "Resûlullah (sav) Kâbe'nin gölgesinde bir bürdeye yaslanmış otururken, gelip (müşriklerin yaptıklarından) şikâyette bulunduk ve 'Bize yardım etmiyor musun, bize dua etmiyor musun?' dedik.

    Şu cevabı verdi: 'Sizden önce öyleleri vardı ki kişi yakalanıyor, onun için hazırlanan çukura konuyor, sonra getirilen bir testereyle başının ortasından ikiye bölünüyordu. Bazısı vardı, demir taraklarla taranıyor, vücudunda sadece et ve kemik kalıyordu. Bu yapılanlar onları dininden çeviremiyordu. Allah'a kasem olsun, Allah bu dini tamamlayacaktır. Öyle ki bir yolcu devesine bindi mi San'a'dan kalkıp Hadramevt'e kadar gidecek, Allah'tan başka hiçbir şeyden korkmayacak, koyunu için de sadece kurttan korkacak. Ancak siz acele ediyorsunuz!' " (Buhari, 6943)
13. 4/Nîsa, 104
14. "Bu dünya hayatı, bir eğlence ve oyundan başka bir şey değildir. Asıl (yaşanılacak ve ebedî olan) ahiret hayatıdır. Keşke bilselerdi." (29/Ankebût, 64)
15. 23/Mü'minûn, 111

"Abde ibni Süleyman başına gelen musibetlere karşı çokça sabreden bir kimseydi. Ben bir gün onu, üzerinde koyun postundan yapılmış pejmurde bir cübbe varken gördüm. İçerisinde gömlek olmaksızın sadece kaba bir cübbe vardı. Bitler de üzerindeki giysisinden dolayı onun vücuduna musallat olmuştu. O sıralar Hocam Abde'yi kendisine havuç alırken gördüm. Satın aldığı havucu ridasının cebinde taşıyordu. Kendisi bu vaziyetteyken bizleri kapının önünde oturuyorken gördü. Bizi görünce yönünü bize doğru çevirip yanımıza geldi ve tüm yoksulluğuna rağmen almış olduğu havucu bizlere uzattı.

Bize, 'Buyurun, şunu yiyin. Allah sizlere merhamet etsin. Buyurun, yiyin. Allah sizlerin hatalarını affetsin...' dedi.

Hocam Abde bunu yaparken kendisinin bu havuçtan başka hiçbir yiyeceği yoktu."[1]

"...Şiddetle ihtiyaç duymalarına rağmen (kardeşlerini) kendilerine tercih ederler. Kim de nefsinin bencilliğinden korunursa işte onlar, kurtuluşa erenlerin ta kendileridir."[2]

Okuduğumuz kıssa bizlere, kardeşlerimizi kendi nefsimize öncelediğimizde asla kaybetmeyeceğimizi, aksine Rabbimiz katında değerimizin artacağını ve en güzel şekilde mükâfatlandırılacağımızı hatırlatıyor. İşte bu bilinçle hareket eden örnek nesiller, Allah'ın (cc) yardımıyla bencillikten arındılar ve nefislerine zor gelse de infak etmekten geri durmadılar. Nefsimizin bencillik gibi prangalarından kurtulmak için dua etmeli ve Rabbimizin müjdelediği kullardan olabilmek için çaba harcamalıyız.

1. Tarihu İbni Main, Rivayetu İbni Muhriz, 2/31
2. 59/Haşr, 9

SİYER NOTLARI

Enes YELGÜN
enesyelgun@tevhiddergisi.org

KÜFRÜN ELEBAŞLARINA DÜZENLENEN İLK SUİKASTLAR: KA'B İBNİ EŞREF

Hamd, âlemlerin Rabbi olan Allah'a; salât ve selam, O'nun Resûl'üne olsun.

Bedir zaferinin etkisi Medine içinde ve dışında oldukça yoğun bir şekilde görülüyordu. Bu savaşın bir dönüm noktası olduğunu çok iyi anlayan müşrikler yeni süreçte ne yapacaklarına dair bazı çalışmalar içindelerdi. Bu nedenle düzenledikleri birkaç baskınla Bedir zaferini gölgelemeye çalıştılar. Ancak sahabilerin, Peygamberimizin (sav) komutasında hızlı bir şekilde karar almaları ve bunları fiiliyata dökmeleriyle bu girişimler sonuçsuz kaldı.

Lakin çeşitli fitnelerle İslam toplumunun iç huzurunu bozmaya çalışan kişi ve topluluklar varlığını sürdürmeye devam etti. Sahabiler de bu kişilere suikastlar düzenlediler. Bunlardan ikisi Ka'b ibni Eşref ile Ebu Rafi'ydi. Bu zaman diliminde başka kişilere de suikastlar düzenlenmiş olsa da en meşhur olan ve kâfirlerin kalplerindeki korkuyu katbekat arttıran hadise, bu iki ismin öldürülmesi olmuştu.

Çeşitli fitnelerle İslam toplumunun iç huzurunu bozmaya çalışan kişi ve topluluklar varlığını sürdürmeye devam etti. Sahabiler de bu kişilere suikastlar düzenlediler. Bunlardan ikisi Ka'b ibni Eşref ile Ebu Rafi'ydi.

Ka'b ibni Eşref Bedir zaferini öğrenince hayretini gizleyememiş ve şu sözler ağzından dökülmüştü:

"Adları geçen bu insanlar Arapların kralları, insanların da liderleri sayılırlar. Vallahi eğer Muhammed bu adamları öldürtmüşse o zaman yerin altı, üstünden daha hayırlıdır."[1]

Daha sonra da Mekkelileri taziye için ziyaret etmiş ve orada onları Peygamberimize (sav) karşı kışkırtacak sözler söylemişti. Burada Ebu Sufyan ile arasında yaşanan diyalog oldukça ilginçtir:

"Ebu Sufyan ona, 'Allah aşkına söylesene! Allah katında bizim dinimiz mi daha sevimli, yoksa Muhammed ile ashabının dini mi?' dedi.

O da, 'Sizin yolunuz onlarınkinden daha doğru.' diye cevap verdi.

Bunun üzerine şu ayetler indi: 'Kendilerine Kitap'tan pay (ilim) verilen kimseleri görmedin mi? Onlar cibte ve tağuta iman ediyorlar ve kâfirler için: 'Bunlar, müminlerden daha doğru bir yol üzeredir.' diyorlar.'[2] "[3]

1. İbni İshak, Es-Sire, s. 297; İbni Hişam, 3/13; Delâil, Beyhaki, 3/189-190; Taberi, Tarih, 2/52
2. 4/Nîsa, 51
3. Delâil, Beyhaki, 3/190

Allah Resûlü'nün başta Ka'b ibni Eşref olmak üzere suikast düzenlediği tüm müşriklerin ortak bir özelliği vardı: dilleriyle Müslimlere, en önemlisi de Peygamberimize eziyet etmek.

Ka'b ibni Eşref, Medine'ye döndüğünde diliyle Müslimlere ve Peygamberimize eziyet etmeyi sürdürünce Allah Resûlü (sav) ashabına, bu kişiye suikast düzenlemelerini emretti. Bu hadise siyer kaynaklarında şu şekilde geçmektedir:

"Resûlullah (sav), 'Ka'b ibni Eşref'in hakkından kim gelecek? Çünkü o, Allah ve Resûl'üne eziyet etmiştir.' buyurdu.

Bunu duyan Muhammed ibni Mesleme kalkarak, 'Ya Resûlullah! Onu öldürmemi ister misin?' dedi.

Nebi (sav), 'Evet.' buyurdu.

İbni Mesleme de, 'Öyleyse önce ona bir şeyler söylememe müsaade et.' dedi.

Nebi (sav) buna izin verdi.

Muhammed ibni Mesleme kalkıp Ka'b'ın yanına geldi ve 'Şu adam bizden zekâtları vermemizi istiyor. Böylece bizi büyük bir maddi sıkıntıya soktu. Ben sana, bana borç veresin diye geldim.' dedi.

Ka'b da, 'Hem başka şeyler de istiyor. Vallahi usandırıp bıktırıyor.' dedi.

İbni Mesleme de, 'Biz bir kere ona uymuş bulunduk. Artık onun durumu tamamen açığa çıkıncaya kadar onu bırakıvermek de istemiyoruz. Şimdi senden bize bir veya iki vesak (ölçek) miktarında hurma vermeni istiyoruz.' dedi.

Bunun üzerine Ka'b ibni Eşref, 'Peki, ama verdiğim hurmaya karşı bana bir rehin vereceksiniz.' dedi.

Muhammed ibni Mesleme ve arkadaşları, 'Peki, sana rehin olarak ne vermemizi istiyorsun?' dediler.

O da, 'Kadınlarınızı rehin verin.' dedi.

Bunun üzerine, 'Sana kadınlarımızı nasıl rehin verebiliriz? Sen Arapların en yakışıklısısın!' dediler.

Ka'b, 'Öyleyse çocuklarınızı bana rehin verin.' dedi.

'Sana çocukları nasıl rehin verelim? Onlara, bir iki vesak hurma için rehin alındılar diye leke sürülür. Bu da bize utanç olur. Sana silahları rehin olarak verelim.' dediler ve ona silahları getireceklerine dair söz verdiler.

Gece olunca Muhammed ibni Mesleme ona geldi. Yanında Ka'b'ın süt kardeşi olan Ebu Naile vardı. Onları kaleye davet etti. Kendisi de yanlarına indi.

Ka'b'a karısı, 'Gecenin bu saatinde nereye çıkıyorsun?' deyince o, 'Bu gelen Muhammed ibni Mesleme ile kardeşim Ebu Naile'den başkası değil.' dedi.

Böylece Muhammed ibni Mesleme ile yanında Ebu Abs ibni Cebr, Haris ibni Evs ve Abbâd ibni Bişr'i içeri aldı.

Muhammed ibni Mesleme onlara önceden, 'Ka'b yanımıza gelince ben onun saçlarından tutup koklayacağım, sonra siz de koklarsınız. Onun başını tuttuğumu gördüğünüz zaman siz atılıp boynunu vurun.' diye tembih etmişti.

Ka'b elbiselerini giyinmiş olarak geldi, üzerinden esans kokuları geliyordu.

Muhammed ibni Mesleme, Ka'b'a, 'Bugünkü gibi güzel kokan bir koku koklamamıştım.' dedi.

Ka'b da, 'Arapların en mükemmel, en güzel kokulu kızı benim hanımım.' deyince Mesleme, 'Müsaade eder misin başını bir koklasam?' dedi.

O, 'Evet.' deyince önce kokladı, sonra da arkadaşlarına koklattı.

Sonra, 'Bir daha koklayabilir miyim?' dedi.

(Ka'b,) 'Evet.' deyince onun başını kavradı ve arkadaşlarına, 'Haydi!' dedi.

Onlar da kılıçla vurup öldürdüler. Sonra gelip Nebi'ye (sav) haber verdiler."[4]

Allah Resûlü'nün (sav) başta Ka'b ibni Eşref olmak üzere suikast düzenlediği tüm müşriklerin ortak bir özelliği vardı: Dilleriyle Müslimlere, en önemlisi de Peygamberimize eziyet etmek. Bunu bazen şiirleriyle bazen de ortamlardaki kışkırtıcı cümleleriyle yapıyorlardı. İslam'ın karşısında kılıç kalkanla mücadele eden ve savaş meydanlarında nam salmış müşriklere bu tarz girişimlerde bulunmayıp böyle şair gibi kişilere suikast düzenlenmesi Peygamberimizin özel bir uygulamasıydı.

Öncelikle şu hususu belirtmekte fayda vardır ki Allah (cc) bilhassa Ehl-i Kitap'tan olan müşriklerin, dilleriyle eziyet edeceklerini müminlere haber vermiş ve onlarla mücadele yolunu da anlatmıştır:

"Andolsun ki, mallarınız ve canlarınız konusunda sınanacaksınız. Yine andolsun ki, sizden önce kendilerine Kitap

4. Buhari, 64; Müslim, 1801

Suikastlarla verilen mesajlar gerçekten çok kuvvetliydi. Ka'b ibni Eşref gibi toplumun ileri gelenlerinden birini en korunaklı kalelerinde, kendi evlerinde vurmak; öldürülmelerinden daha fazla etki bırakmıştı.

verilenlerden ve müşriklerden size çokça eza verecek sözler işiteceksiniz. Şayet sabreder ve korkup sakınırsanız hiç şüphesiz bu, azmedilmeye değer işlerdendir."[5]

"Hak kendilerine açığa çıktıktan sonra Ehl-i Kitap'tan birçoğu, benliklerinde yer etmiş kıskançlık nedeniyle sizi imanınızdan sonra küfre döndürmek istediler. Allah bu konuda hükmünü verinceye dek onları affedin, onları hoş görüp (yaptıklarını) görmezden gelin. Şüphesiz Allah her şeye kadîrdir."[6]

Çözüm yolu olarak zikredilen affetme ve görmezden gelme metodu, Peygamberimizin (sav) uyguladığı genel bir stratejiydi. Peygamberimiz onlara nasihatlerde bulunuyor ve yaptıklarının yanlışlığını anlatıyordu. Ancak bu sürecin bazı istisnaları yaşandı. Bilhassa dilleriyle eziyet edip de toplum nezdinde statüleri olan bazı kişiler İslam aleyhine konuştuklarında kalplere etki ediyordu. Savaş meydanında kâfir bir savaşçının verebileceği zarar, en fazla birkaç müminin şehit edilmesidir; fakat bu şairlerin yaptıkları, sinelerde yer ediyor ve fitneye sebep oluyordu. Bu ise çok daha büyük bir zarardır. Bu sebeple Peygamberimiz, 120 yaşına gelmiş olan Ebu Rafi gibi bir müşrike suikast emrini verdi. Bundan sebep savaşta bile öldürülmesi yasak olan kadınlar, dilleriyle eziyete başlayınca bu emirle muhatap oldular...

Ka'b ibni Eşref bir Yahudi'ydi ve bu süreçte suikastla öldürülenlerin çoğu da Ehl-i Kitab'a mensuptu. Yahudilerle, Medine'ye hicretinin hemen sonrasında bir sözleşme imzalayan Peygamberimiz (sav), onların bu sözleşmeyi ihlal ettiğini defalarca görmesine rağmen onları sadece uyarmakla yetindi ve bir siyaset gözetti. Var olan Yahudi topluluklarını parça parça Medine'den çıkarttı. Başından beri asıl hedef buydu. Ancak uygun bir zemin beklendi. Maslahat mefsedet dengesi hesap edilerek hareket edildi.

Yapılan suikastlar da aslında bu siyasetin bir parçasıydı. Yahudiler, yaptıkları kışkırtmalarla kendi hâline bırakılacak bir topluluk değildi. Ancak toptan bir savaşa girişilmesi de mümkün değildi. O yüzden Allah Resûlü (sav) bu suikastlarla gerekli mesajı vermiş oluyordu. Hem bu suikastlar üstlenilmiyor hem de bu kişilerin, dilleriyle İslam'a eziyet ettikleri, Yahudilerin ileri gelenlerine defalarca bildirilmesine rağmen bir sonuç alınamadığı için sorumluluk doğmuyordu.

Suikastlarla verilen mesajlar gerçekten çok kuvvetliydi. Ka'b ibni Eşref gibi toplumun ileri gelenlerinden birini en korunaklı kalelerinde, kendi evlerinde vurmak; öldürülmelerinden daha fazla etki bırakmıştı.

Bu etkinin oluşmasını sağlayan bir diğer etken ise böyle bir meselenin hiç gündemde dahi olmamasıydı. Allah Resûlü (sav), istihbaratı sayesinde Mekke'den Medine'ye baskın için çıkacak topluluğun haberini, onlar daha Mekke'den ayrılmadan alırken, Yahudiler birçok kimsenin ortasında konuşulan ve kararlaştırılan bu suikastlardan haberdar olamıyorlardı. Bu da sır mefhumunun sahabe arasında nasıl net bir şekilde yerleştiğini bizlere göstermektedir.

Davamızın sonu, âlemlerin Rabbi olan Allah'a hamdetmektir.

5. 3/Âl-i İmran, 186
6. 2/Bakara, 109

Enes DOĞAN
enesdogan@tevhiddergisi.org

SÜNNETİN TEŞRİ KAYNAĞI OLDUĞUNA DAİR SÜNNETTEN DELİLLER

Allah, sahabe neslinden razı olmuştur. İmanlarını örnek model seçmiştir. İslam'ın sonraki nesillere doğru bir şekilde aktarılması için onları Resûl'e arkadaş kılmıştır. Sahabe nesli ise Sünneti teşri kaynağı kabul etmiştir. Kendi hayatlarında bu hükümlere riayet ederek gerektirdikleriyle fetva vermiş ve görevlendirdikleri kişilere bunu öğütlemişlerdir.

Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adıyla...

Âlemlerin Rabbi olan Allah'a hamdolsun. Resûl'üne, âline, ashabına ve onlara ihsan üzere tabi olanlara salât ve selam olsun.

Önceki yazılarımızda hangi konuları işledik?

Sünnet'in tanımını öğrendik. Her ilim dalında Sünnet'in farklı tanımlandığını gözlemledik. Çünkü ilimler farklı ıstılahlara ve gayelere sahiptir.

Sünnet'in İslam'daki yerine dair:

1. Sünnetin kaynağının vahiy olduğunu açıkladık. Buna dair Kur'ân'dan ve Sünnetten bazı deliller paylaştık.

2. Sünnetin teşri kaynağı olduğunu belirttik. Buna dair Kur'ân'dan bazı deliller aktardık. Bu makalemizde ise Sünnet'ten bazı deliller zikredeceğiz.

Sünnetin İslam'daki yerine dair "teşri kaynağı oluşu" meselesini incelemeye devam ediyoruz. Bu makalemizde konuya dair Sünnetten bazı deliller zikredeceğiz:

Mikdam ibni Ma'dikerib'den (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

"Allah Resûlü (sav) Hayber Günü bazı şeyleri yasakladı/haram olduğunu belirtti.

Sonra dedi ki: 'Sizden, kendisine benim hadisim aktarılıp da beni yalanlayan kişilerin çıkması yakındır.

Bir hadis aktarıldığında onlar, 'Bizimle sizin aranızda Allah'ın Kitabı vardır. Onda helal olduğu belirtilen bir şey bulursak onu helal kabul ederiz. Haram olduğu belirtilen bir şey bulursak onu haram kabul ederiz.' derler.

Dikkat edin! Allah Resûlü'nün yasakladıkları/haram kıldıkları, Allah'ın haram kıldıkları gibidir.' "[1]

Evcil eşeklerin eti[2], Mut'a nikâhı[3], mescide gelmeden önce sarımsak veya soğan yemek[4], pençesi olan bütün yırtıcı

1. Ebu Davud, 4604; Tirmizi, 2664; Ahmed, 17194
2. Buhari, 4199; Müslim, 1940
3. Buhari, 4216; Müslim, 1407
4. Ahmed, 15159

Peki, bu hüküm Allah'ın Kitabı'nda geçiyor mu? Hayır. Kur'ân'da zikredilen hüküm, zina eden kadın veya erkeğe yüz sopa atılmasıdır. Dolayısıyla evli bekâr ayrımı, bir yıl sürgün ve (lafzen neshedilen) recm hükmü Allah'ın Kitabı'nda yer almamaktadır.

kuşların ve köpek dişi olan bütün yırtıcı hayvanların eti[5], atış için hedefe dikilen hayvanın eti ile evcil olmayan kurt, köpek gibi yırtıcı hayvanların yakalayıp öldürdüğü hayvanın eti[6]... Allah Resûlü'nün (sav) Hayber Günü yasakladıklarındandır.

Dikkat ederseniz bu yasaklar, Kur'ân'da zikredilen yasaklar değildir. Ancak sahabe bu yasaklara göre hareket etmiş ve Kur'ân'da geçmiyor oluşuyla ilgilenmemiştir. Zira "...Allah Resûlü'nün yasakladıkları/haram kıldıkları Allah'ın haram kıldıkları gibidir." hadisini düstur edinmişlerdir.

Mezkûr hadiste Allah Resûlü (sav), bu gibi haramları/yasakları kabul etmeyen kişilerin çıkacağını haber vermektedir. Bu kimseler, bir şeyin helal veya haram olmasının sadece Kur'ân ile sabit olacağını iddia etmekte, Sünnette sabit olan helal haram hükümlerini kabul etmeyip inkâr ederek yalanlamaktalardır. Çünkü bu insanlar, Sünnetin teşri kaynağı olmasını kabul etmemektedir. Allah Resûlü, bu kimselerin ilerleyen zamanlarda çıkacağını haber vermiştir. O hâlde helal haram olarak sadece Kur'ân'da geçenleri kabul etmek, Asr-ı Saadet Devri'nin İslam anlayışı değildir.

Hadiste, "...beni yalanlayan kişilerin çıkması yakındır..." buyruluyor. Demek ki sahih sünnetle/hadisle sabit olan hükümleri kabul etmemek, yalnızca hükmü yalanlamak olarak düşünülmemelidir. Ayrıca Allah Resûlü'nü yalanlamanın da önünü açmaktadır. İnkâr eden kimsenin, "Ben, Muhammed'in, Allah'ın resûlü olduğunu kabul ediyorum." demesinin bir önemi de yoktur. Çünkü bu gidişatın lazımı şöyledir: "Kur'ân'da geçmeyen tüm yasaklar; Allah adına yalan uydurmak, iftira atmaktır."[7] Allah Resûlü (sav) böyle bir bakış açısını kabul etmemektedir:

Ubeydullah ibni Ebu Rafi'nin (ra) babasından rivayet ettiğine göre, Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

"Sizden birinizi koltuğuna oturmuş vaziyette, emrettiğim ve yasakladığım bir konuda, 'Benim aklım ona ermez. Allah'ın Kitabı'nda ne bulursak ona uyarız.' derken bulmayayım."[8]

Sünnetin teşri değerine işaret eden başka bir delil, Ebu Hureyre ve Zeyd ibni Halid El-Cüheni'nin (r.anhuma) rivayet ettikleri şu hadisedir:

"Çöl halkından bir kimse Resûlullah'a (sav) geldi ve 'Ey Allah'ın Resûlü, Allah aşkına senden benim için yalnız Allah'ın Kitabı'yla hüküm vermeni istiyorum.' dedi.

Diğer davacı ise ondan daha anlayışlıydı, 'Evet, aramızda Allah'ın Kitabı'yla hükmet, bana da konuşmam için izin ver.' dedi.

Bunun üzerine Allah Resûlü (sav), 'Söyle bakalım.' buyurdu.

Adam, 'Benim oğlum bu kimsenin yanında işçiydi. Bu adamın hanımıyla zina etti. Bu sırada oğluma recm cezası gerektiği bana bildirildi. Bu yüzden ben de oğlumun suçuna karşılık yüz koyun, bir de cariye fidye vermeyi teklif ettim. Arkasından ilim erbabına bu durumu sordum. Onlar da bana, oğlum için yüz değnek ve bir yıl sürgün cezası, bu kişinin hanımı için de recm cezası gerektiğini bildirdiler.' dedi.

Bunun üzerine Allah Resûlü (sav), 'Canımı elinde tutan Allah'a yemin olsun ki aranızda Allah'ın Kitabı'yla hüküm veriyorum. Cariye ve koyun fidyesi sana iadedir. Oğluna da yüz değnek ile bir yıl sürgün cezası vardır. Ey Üneys, bu kadına git, eğer suçunu itiraf ederse recm cezası uygula.' buyurdu.

O da kadına gitti. Kadın suçunu itiraf etti. Allah Resûlü (sav), kadının recmedilmesini emretti ve kadın recmedildi."[9]

Hadisi inceleyecek olursak; çöl halkından olan kimse, "...Allah'ın Kitabı'yla hüküm vermeni istiyorum..." diyor. Ondan daha anlayışlı olan kişinin de Allah Resûlü'nden talebi aynıdır. Allah Resûlü (sav) hükmü verirken, "Canımı elinde tutan Allah'a yemin olsun ki aranızda Allah'ın Kitabı'yla hüküm veriyorum." diyor. Allah Resûlü'nün verdiği hüküm ise bekâr erkeğe yüz değnek ve bir yıl sürgün; evli kadına da recm cezasının tatbik edilmesidir. Peki, bu hüküm Allah'ın Kitabı'nda geçiyor mu? Hayır.

5. Ebu Davud, 3805; Tirmizi, 1474
6. Tirmizi, 1474; Ahmed, 17153
7. Kastımız, İslam âlimleri arasında hadisin sübutu veya istidlal şekli etrafında dönen içtihadi ve muteber ihtilaflar değildir. Çünkü bu gibi ihtilaflarda Sünnetin teşri kaynağı olduğunda ittifak vardır. Kastımız, sünneti bir bütün olarak teşri kaynağı görmemektir.
8. Ebu Davud, 4605; Tirmizi, 2854
9. Buhari, 2695; Müslim, 1698

Kur'ân'da zikredilen hüküm, zina eden kadın veya erkeğe yüz sopa atılmasıdır.[10] Dolayısıyla evli bekâr ayrımı, bir yıl sürgün ve (lafzen neshedilen) recm hükmü Allah'ın Kitabı'nda yer almamaktadır.

Şarihler, "Allah'ın Kitabı" ibaresini, "Allah'ın Kitabı'nın gerektirdiği, içeriği" olarak açıklamıştır. Bu gerekliliklerin ne olduğu hakkında zikredilen bazı görüşler şunlardır:[11]

• Allah Resûlü'ne (sav) tabi olmayı emreden ayetler. Yani, hadiste geçen hüküm, Allah'ın Kitabı'nın hükmü gibidir. Çünkü Kitap'ta, Resûl'e itaat emredilmiştir. Resûl'e itaat ise Allah'a itaat demektir.

• Hakkında dört şahit bulunan zaniye için, "…Allah onlara bir yol kılıncaya kadar onları evde hapsedin."[12] buyruğu. Yani, Allah Resûlü'nün (sav) evli bekâr ayrımı yapması ve ona göre hüküm vermesi, "Allah'ın kıldığı bir yol"dur.[13] Bu, Allah'ın (cc) hükmüdür.

Zikrettiğimiz açılardan Sünnetin teşri kaynağı olduğu ve barındırdığı hükümlerin bağlayıcılığı aşikârdır.

Sünnetin teşri kaynağı olduğuna işaret eden diğer bir husus ise hadisteki, "…İlim erbabına bu durumu sordum. Onlar da bana, oğlum için yüz değnek ve bir yıl sürgün cezası, bu kişinin hanımı için de recm cezası gerektiğini bildirdiler." ibaresidir. Kendisine durumun arz edildiği ilim erbabı, hükmü verirken Sünnete dayanmıştır. Bu, sahabenin İslam anlayışıdır:

"Resûlullah (sav), Muaz'ı (ra) Yemen'e vali olarak göndermek istediği zaman ona şöyle sordu: 'Sana bir dava gelirse o zaman nasıl hükmedeceksin?'

Muaz da şöyle cevap verdi: 'Allah'ın Kitabı'yla hükmedeceğim.'

Resûlullah (sav), 'Allah'ın Kitabı'nda bir hüküm bulamazsan?' buyurdu.

Muaz, 'Resûlullah'ın (sav) sünnetiyle.' dedi.

Peygamber (sav), 'Resûlullah'ın (sav) sünnetinde ve Allah'ın Kitabı'nda bir hüküm bulamazsan?' buyurdu.

Muaz da, 'Kendi görüşümle içtihadda bulunurum ve hüküm vermekten vazgeçmem.' dedi.

Bunun üzerine Resûlullah (sav) Muaz'ın göğsüne vurarak, 'Allah Resûlü'nün elçisini, Allah Resûlü'nün arzusuna uygun hareket etmeye muvaffak kıldığı için Allah'a hamdolsun.' buyurdu."[14]

Hiç şüphesiz Allah Resûlü (sav), kadâ/hüküm verme işini bilmeyen birini koskoca Yemen'e vali olarak göndermez. Seçtiği kişi elbette ehliyet ve liyakat sahibi olmalıdır.[15] Bu işe uygun görülüp vazifelendirilen Muaz (ra), kendisine arz edilen davalarda veya sorularda önce Allah'ın Kitabı'na başvuracağını, onda bulamazsa Resûlullah'ın Sünnetine göre hüküm vereceğini belirtmiştir. Demek ki Allah Resûlü'nün seçerek kadâ görevine ehil bulduğu kimselerin yanında Sünnet, ikinci teşri kaynağıdır.

Resûlullah (sav), "Allah Resûl'ünün elçisini, Allah Resûlü'nün arzusuna uygun hareket etmeye muvaffak kıldığı için Allah'a hamdolsun." diyerek sevincini dile getirmiştir. Yani "Kur'ân'da hükmü bulunmayan meseleyi Sünnete göre hükümlendirmek", doğru ve tabi olunması gereken bir usuldür. Allah (cc), Muaz'ı (ra) buna muvaffak kılmıştır. Resûlullah da atadığı valinin verdiği cevaplara sevinmiş, razı olmuş ve Allah'a hamdetmiştir.

Son olarak, sahih Sünnette sabit olan tüm hükümler hem Sünnetin teşri kaynağı olduğuna delildir hem de bunun pratik örnekleridir, zira:

• Allah Resûlü (sav), Allah (cc) adına yalan ve uydurma şeyler söylemez. Onun söyledikleri vahye dayanmaktadır:

"O, hevadan konuşmaz. (Onun konuştukları,) kendisine vahyedilen vahiyden başkası değildir."[16]

"Şayet o, bize karşı bazı sözler uydursaydı, biz, sağ (elle)/kuvvetle mutlaka ondan (intikam) alırdık. Sonra da, (kalbindeki) can damarını koparırdık. Sizden hiç kimse de (bunları yapmamıza) engel olamazdı."[17]

• Allah (cc), sahabe neslinden razı olmuştur.[18] İmanlarını örnek model seçmiştir.[19] İslam'ın sonraki nesillere doğru bir şekilde aktarılması için onları Resûl'e (sav) arkadaş kılmıştır.[20] Sahabe nesli ise Sünneti teşri kaynağı kabul etmiştir. Kendi hayatlarında bu hükümlere riayet ederek gerektirdikleriyle fetva vermiş ve görevlendirdikleri kişilere bunu öğütlemişlerdir.[21]

* * *

Bir sonraki sayımızda görüşmek duasıyla…

Âlemlerin Rabbi olan Allah'a hamdolsun.

10. 24/Nûr, 2
11. El-Bahru'l Muhitu's Seccac fi Şerhi Sahihi'l İmam Müslim, İbni Haccac, 29/519-520
12. 4/Nîsa, 15
13. Müslim, 1690
14. Ebu Davud, 3592; Tirmizi, 1327; Ahmed, 22061. Hadisin hükmü hakkında ihtilaf edilmiştir. Zayıf olduğunu söyleyenler olduğu gibi sahih olduğunu savunanlar da vardır. (bk. İhtilaf Fıkhı, Halis Bayancuk, Furkan Basım Yayın, s. 88)
15. 4/Nîsa, 58
16. 53/Necm, 3-4
17. 69/Hakka, 44-47
18. 9/Tevbe, 100
19. 2/Bakara, 137
20. Ahmed, 3600
21. Bir sonraki makalemizde, sahabenin yanında Sünnetin teşri değerine değinmeye gayret edeceğiz.

TAŞLAR VE İNSANLAR

Kerem ÇAĞLAR
keremcaglar@tevhiddergisi.org

İnsanın taşla olan münasebeti veya imtihanı, insanlığın ikinci kuşağından olan Kabil ile başlar. Zira Kabil, kıyamete kadar kendisinden sonra gelecek olan tüm nesillere, taş ile insan arasındaki münasebetin en şiddetli ve uç noktasını miras olarak bırakmıştır.[1] Taş; dünya var olduğundan bu yana orijinalliğini, sertliğini ve bu sertliğin yanında yontulabilen, işlenebilen ve yosun tutabilen bazı türleriyle yumuşaklığını koruyabilmiştir.

Anlam itibarıyla da birbirine tümüyle zıt manalar ihtiva eden "insan" ve "taş" sözcükleri tarih boyunca hem hayatın ve hadiselerin içinde hem de birçok yazılı metinde aynı zeminde bir arada bulunmuştur. İnsanlar taşa benzetilmiş ve hatta sünnetullah gereği helaki hak eden kimi kavimler taşlaştırılmak suretiyle yahut taş yağmuruna tutularak cezalandırılmışlardır.

Taşlar, binlerce yıldır insanlar için yer ve sınır belirleyen bir vasıta, kavimleri ve medeniyetleri birbirine yakınlaştırıp bağlayan köprüler ve yollar, koruyucu barınaklar ve evler, müstahkem kaleler ve işaret yerleri olarak kullanılmaktadır.

İnsanlık tarihi boyunca devam edegelen gelişim süreci içinde kristalleşerek renk, biçim ve desenler oluşturan taşlar; insanın bedenini teşkil eden mineral ve elementlerle bütünleşen özellikleriyle taşlara benzetilen insanlar -ve doğa-,[2] insanlığın değişim ve gelişim çağlarının hikâyesini aktarır.

Son yirmi otuz yıldır özellikle bu türden çocuk sahibi olan ailelerle, konuyla ilgili tıp çevrelerinin konuşup tartışmaya başladığı "Kristal Çocuklar" gerçeğiyle de karşı karşıyayız. Daha yüksek titreşimli bir enerjiyle doğan, kimsenin kendilerine söz geçiremediği, her istediklerini yaptırabilen, korkunun ne olduğunu bilmeyen ve en vahimi de utanma duygusu yok denecek kadar az olan Kristal Çocuklar, aslında bizlere çağımız insanının tıpkı İsrailoğulları[3] gibi taşlarla ne kadar benzeşip bütünleştiğini de çarpıcı bir şekilde göstermektedir.

Oyularak yapılan sanat (!) eserleri, taş işçiliği, mimari veya bazı noktaları işaretlemek için kullanılan taşların dışında

İnsanlar arasında Allah'tan en uzak olan kişi, kalbi kasvetlenip taşlaşmış olandır. Siz, müşrik ile mücrimin kalbini taşlara benzetseniz de isabet etmiş olursunuz, taşlardan daha katı olarak nitelendirseniz de isabet etmiş olursunuz.

1. bk. Kurtubi Tefsiri, 6/167,171
2. Bilhassa İsrailoğulları bağlamında Kur'ân-ı Kerim ayetlerinde görülen bu tür teşbihlere, toplumun günlük konuşmalarında da sık rastlanmaktadır. Misal, "Kaya gibi adam, Pırlanta gibi çocuk, Altın Kalpli Dede, Taş Yürekli Herif, Kömür Gözlü Yâr, Elmas gibi kaliteli…"
3. bk.2/Bakara, 74

kalıp değerli taşlar cinsinden takı ve ziynet eşyası olarak kullanılmakta olan taşlar, hayatın hemen hemen her alanında yaşamın ayrılmaz bir parçasıdır.

Geçmiş bilginlerden günümüze kadar ulaşan bilgilerin içinde insanların taşları hem fiziksel hem de psikolojik amaçlı kullandığı ve bu kapsamda hâlen çeşitli araştırmaların devam ettiği bilinmektedir. Her geçen gün daha fazla konuşulmakta olan Kristal Çocuklar örneğinde olduğu gibi kristallerle ilgili yapılan çalışmalar ilginç boyutlara ulaşıyor. Fakat yine de pek anlaşılıp anlamlandırılarak pratik hayatın içinde doğru bir şekilde kullanıldığını söylemek mümkün değildir. Zira insan ile taşlar arasındaki bağın mekanizması tam olarak çözülebilmiş değildir.

İnsan, esas itibarıyla sahip olduğu zihinsel potansiyelini emrolunduğu gibi doğru bir şekilde kullanmaya başladığı zaman taşları da daha doğru ve istifade edilebilir bir şekilde anlayacak duruma gelecektir.

Biriniz elinize aldığınız taşı sevgiyle tutarak boş düşüncelerden kurtulup pürdikkat elindeki taşa yönelecek olursa, taşın titreşimlerini avucunun içinde hissedebilecektir. Bu hissin verdiği heyecan dalgalarıyla zihinde yepyeni kapılar açılabilir.

Tuğyanın Taş ile Ateş Yoldaşlığı

İnsan, dağların dahi sırtlamaktan ve üzerine almaktan kaçındığı bir büyük emanete talip olmuş ve tevhid çağrısına icabet eden muvahhidler de bu emanetin tatlı ağırlığı altında taş gibi sağlam bir şekilde yaşamaya devam edegelmişlerdir.

Taşlar dahi yosun tutar, ağlar ve tüm sertliğine rağmen çatlayıp delinerek suya yol vermekle mecra olup içinden ırmaklar akıtır. Taşlar yeri geldiğinde Kâbe'ye duvar olurken, yeri geldiğinde de merhamet yosunları tutmaktadır.

İnsan ise sanki hiç söz vermemiş[4] ve çoğunluğu şeytanın kursağında büyümüş gibi kâh ateleşir kâh hiçleşir kâh kravatlı Ebu Cehiller suretine girer. Onlardan biri hak cephesinde ise bini de tağutların saflarında yer almaya devam eder.

Allah (cc), insanı mahlûkatın en güzeli/en şereflisi olarak yaratmıştır, her şey insana hizmet için vardır, insan ise sadece Rabbine kulluk etmek için... İnsan ne zaman hayatın amacını unutup anlamını yitirdiyse işte o vakit kalbi taşlaşıp kasvetlenerek karanlıkların zifirisinde kalmıştır.

Musa (as) "Asanı taşa vur!"[5] emrini aldığında eğer akli bir yorum ve şahsi bir kanaatle, "Taşın ve asanın suyla ne alakası olabilir ki?" diye düşünseydi yahut böyle bir şey demiş veya yapmış olsaydı hiç şüphesiz o mucize gerçekleşmemiş olacak ve sıradan bir taştan/kayadan on iki pınar su fışkırması nimeti tecelli etmeyecekti.

Cehennem ateşini tutuşturmaya sebep olan وَقُودُ/wequd'un[6], ilahlaştırılan insanlar ve sair putlar olması gibi; cehennem yakıtı olan الْحِجَارَ/hicare'den/taştan kastedilenin tapınılan heykeller ve putlar olduğuna göre onları elleriyle üretip pazarlayarak sonra da tapınan insan suretindeki tuğyan ehlinin de yakıtlaşması "cezanın da amelin cinsinden olması" kaidesi gereği en adil olanıdır:

"Şüphesiz ki sizler ve Allah'ı bırakıp da ibadet ettikleriniz, cehennemin odunusunuz..."[7]

Taşlar ile müşrik ve mücrim insanlar, cehennem ateşine odun olmakta eşitlerdir. Yani onlara bir nevi şöyle denilecektir: "Ey müşrikler! Sadece siz ateşin yakıtı olmakla kalmayacak, aynı şekilde taptığınız putlar da taştan yahut kalbi taşlaşmış tağutlardan ve onlara kulluk edenlerden başka bir şey olmadığı gösterilmek üzere ateşte size yârenlik edecektir."

الْحِجَارَ/Hicare/Taş kelimesi aslında teknik bir açıklamayı da içermektedir. On üçüncü yüzyıl Avrupa'sında, yani yukarıda meali verilen ayetin nüzulünden yüzyıllar sonra insanlar, (taş) kömürü bulup yaktıktan sonra taş gibi nesnelerin de yanabileceğini görüp anlamışlardır. Cehennemin yakıtı olanlar ise tefsirlere bakılacak olursa, tapınılan putlar, heykeller ve daha evvelden hazırlanmış kömür cinsinden taşlardır. Cehennem yakıtı olan taşın hakiki mahiyetinin insanlar tarafından bilinemeyen bir nesne olması da muhtemeldir.

Kur'ân-ı Kerim'de, zahiren salih gibi görünen, fakat ihlastan yoksun ameller için de taş teşbihi verilmektedir. Bir misalde[8] infak, yani fisebilillah harcama ve cömertlik, yağmura benzetilmiştir. Yağmurun düştüğü sert ve üzeri toprakla örtülü bir kaya ise bu tür harcamalarda güdülen riya ve kötü niyet olarak teşbih edilmiştir. Gösteriş, riya, eziyet ve başa kakmayla verilen sadakalar, üzerinde az bir toprak varken şiddetli bir yağmurdan sonra cascavlak kalan kayanın hâli gibidir. Bu sadaka, işte böyle bir kayanın üzerine serpilmiş tohumun zayi olması gibi berhava olur.

Kalplerin taşlaşıp kasvetlenmesi; Allah'a (cc) yönelmekten, Allah'ın ayetlerine boyun eğip itaat etmekten uzak kalması ve bundan bir eser taşımamasıdır. Hiçbir uyarı, öğüt ve hatta mucizelerden dahi etkilenmeyen kalplerden nezahet, mürüvvet ve marifetin fışkırması nasıl mümkün olabilir?

Kur'ân ayetlerinde zikredildiği üzere cehennem ateşinin yakıtının taşlar ve insanlar oluşu, diri kalpler için cidden dehşet vericidir.

4. bk. 7/A'râf, 172
5. 2/Bakara, 60
6. bk. 2/Bakara, 24
7. 21/Enbiya, 98
8. bk. 2/Bakara, 264

İnsanlar arasında Allah'tan (cc) en uzak olan kişi, kalbi kasvetlenip taşlaşmış olandır. Siz, müşrik ile mücrimin kalbini taşlara benzetseniz de isabet etmiş olursunuz, taşlardan daha katı olarak nitelendirseniz de isabet etmiş olursunuz.

Her şeyi ve herkesi eleştirmeyi ahlak edinen kimseler, kendi hayatlarıyla ilgili müspet ve somut hiçbir şey yapmayan insanlardır. Hayatını tevhid ve sünnetin esaslarına göre tanzim etmiş olan mürüvvet sahibi güzel ahlaklı muvahhidlerin dışında kalarak yaşam kulvarında ilerleyemeyenler, genellikle yolun bir kenarında durur ve kendisini geçip ilerleyen herkese taş atarlar. Bu, vahamet arz eden hastalıklı bir kalp ve dumura uğramış zihinsel bir durumdur.

Sen, kardeşim! Zihninde ne zaman birini eleştirme veya kınama isteği kabarırsa, nefsinin de aynı hastalığın pençesine kapılmak üzere olduğunu unutma sakın. Taşın altında ve serin toprağın bağrında yatan ölülerin ölmeye mahkûm çocukları olarak sayılı saatlerini salih amellerle geçirmeye gayret eden, kararıp kasvetlenmemiş ve taşlaşmak illetinden uzak, selim kalp sahibi bir muvahhid; başkalarını kınamakla vaktini zayi etmez. Başkalarının kendisini kınadığını öğrendiğinde ise eğer dilerse onlar için sadece üzülebilir. Zira sadece fiziksel değil, aynı zamanda zihinsel de olan bu hastalık acımayı gerektirir.

Taş, malum olduğu üzere sözlü ve yazılı kültürde, deyimlerde ve atasözlerinde de önemli bir yer tutar.

Budala, hantal ve ağırkanlı kimseler için kullanılan "taş arabası", cimri ve çevresine faydasız kimseler için kullanılan "taştan yağ çıkar, ondan çıkmaz", ölüm ayrılığı dışında her ayrılığın sonunda bir kavuşma umudu olduğunu anlatmak için kullanılan "taşın altında olmasın da dağın ardında olsun" ve insanın değerinin en iyi kendi yakın çevresinde bilinebileceğini anlatan "taş yerinde ağırdır" deyim ve atasözleri bunlara örnek olarak verilebilir.

Hissenin Kıssası

"Avcının biri ormanın derinliklerinde yürürken bir ağacın üzerinde, yazılı bir tabela görmüş. Tabelanın üzerinde 'Taşları Yemek Yasaktır!' yazıyormuş. Bu garip uyarı yazısını okuyunca meraklanmış avcı. Tabelanın asılı olduğu ağacın önündeki ayak izlerini takip etmeye başlamış ve izlediği yol onu bir mağaraya götürmüş.

Mağaranın girişinde bir pirifâni oturmaktaymış. Avcı yeterince yaklaştığında kendisine bakmadan konuşmaya başlamış ihtiyar: 'Zihnine takılan soruyu biliyorum. Şimdiye kadar taşları yemeyi yasaklayan bir uyarı levhası hiç görmedin, çünkü insanların taş yemeye ihtiyaçları yok. Zaten yapmaya eğilimleri olmayan bir konuda insanları uyarmak niye? İnsanlar arasında taş yeme âdeti yokken onlara yapmayacakları şeyi, 'Yapma!' demenin ne anlamı var?

Ancak şuna dikkat et: İnsanlar arasında âdet hâline gelmiş öyle ameller ve alışkanlıklar vardır ki bunların insan için taş yemekten farkı yoktur. Eğer zararı bakımından düşünürsen taş yemekten daha çok zarar veren işlerdir bunlar. Bunlar taş yemek kadar budalaca ve insanın fıtratına aykırı davranışlardır. Eğer insanlar acınacak hâldeyse ve aralarında şirk, zulüm, haksızlık, adaletsizlik, merhametsizlik, ahlaksızlık, yozlaşma ve ihanet hüküm sürüyorsa bunun sebebi; insanların sanki yermişçesine yedikleri bunca nesneden, taş yemeye benzeyen tavırlardan doğmaktadır. Senin tabelayı gördüğün yerde bir çeşme olsa ve ben oraya, 'Su Zehirlidir.' diye yazmış olsaydım sen bunu manalı bir söz sayacak, yerinde bir uyarı kabul edecektin. Büyük bir ihtimalle de benim ayak izlerimi takip edip buraya gelmeyecektin. Çünkü yasaklanan şey senin aklına uygun gelecekti. Gerçekte suyun zehirli olduğunu yazan insanın emrine uymuş olacaktın. Kendi aklına uyduğunu sanarak benim keyfime uygun davranmış olacaktın. Ama orada taş yemeyi yasaklayan bir levha gördün ve acaba bunun hikmeti nedir diye kendine bir yol açtın. Ben de sana gerçekte insanların yaptıkları birçok işte taş yemeye benzer davranışlar gösterdiğini ve aslına bakılırsa taş yediklerini söyledim. Eğer söylediklerimi anladıysan aramızda hakikatin bir parçası ortaya çıkmış oldu. İşte Allah'ın (cc) insanlar için gönderdiği emirler ve yasaklar böyledir. İnsan ancak bu emir ve yasaklarla hakikatin nasıl ortaya çıkabileceğini öğrenebilir.

'İnsanın taş yemeye ihtiyacı yok.' diyoruz, evet. Öyleyse şunu düşün. İnsanın ihtiyacı olandan fazlasını elinde tutması kendisi için taştan farklı değildir. Bu yalnız mal, mülk, servet, güç, iktidar gibi şeylerle de sınırlı değil. Merhamet, şefkat, tevazu gibi şeyler için de geçerlidir.

İlim için de buna benzer bir durum söz konusudur. Eğer herhangi bir şey insanların istifadesine açıksa, ancak istifade edilebildiği kadarıyla 'taş' olmaktan çıkıp 'şey' olur. O şeyden istifade edilmezse artık o da taştır ve gerçekten onu istifadeye konu etmeksizin kullananlar taş yemiş olurlar. Bir şey sana yaramıyorsa bırak başkasına yarasın. Sana yaramadığı hâlde sende olan ise tıpkı taş gibi hem senin hem başkasının aleyhinedir. Taşlaşma. Taşlaşmışlara yaklaşma. Taş biriktirme. Taşlara, Baş'lar gibi kıymet verme. Taş yeme. Taş yemek yasaktır. Ayağına taş değmesin. Yolun bahtın açık olsun.' "[9]

9. Bu kıssa, İsmet Özel'in "Taşları Yemek Yasak" isimli kitabından bazı ekleme ve düzeltmeler yapılarak alınmıştır.

"Ey Oğulcuğum! -Allah seni doğru olana muvaffak kılsın- bil ki Âdemoğlu, ancak aklını amel edilmesi gerekli olan şeylerde kullandığı zaman diğer varlıklardan ayrılır. Öyleyse aklını kullan, düşüncelerinle amel et, nefsine karşı çık. Bil ki şüphesiz sen mükellef olan bir varlıksın. Senden yerine getirmen için talep edilen şeyler var. İki melek senin sözlerini ve düşüncelerini yazıyor. Kötülük işleyen nefsinin bir gün eceli gelecektir. Dünyada kalma süren çok azdır. Hesap verme süren uzundur. Hevaya uymanın azabı vahimdir. O hâlde dünün lezzeti nerede? Lezzeti gitti, geriye pişmanlığı kaldı. Nefsin şehveti nerede? Kaç defa boyun eğdin? Kaç defa ayağın kaydı? Saadet yalnız ve yalnız hevaya karşı gelmektir. Bedbahtlık yalnız ve yalnız dünyayı tercih etmektir."[1]

1. Ebu'l Ferec İbnu'l Cevzi, Saydu'l Hatır, Dâru'l Kalem, 2004, s. 500

BİR KULLUK KAİDESİ: ŞERRİN ALLAH'A NİSPET EDİLMEMESİ

KONUK YAZAR

Alper TANRIVERDİ
alpertanriverdi@tevhiddergisi.org

Rahmân ve Rahîm Olan Allah'ın Adıyla...

صِرَاطَ الَّذِينَ اَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ غَيْرِ الْمَغْضُوبِ عَلَيْهِمْ وَلَا الضَّٓالّ۪ينَ

"...Kendisine **nimet verdiklerinin** yoluna (ilet). **Gazaba uğramış** ve **sapkınların** (yoluna) değil."[1]

Bu makalenin temelini; her birimizin günde en az on yedi, kimimizin otuz, kimimizin de kırk defa okuduğu Fâtiha Suresi'nin içine kodlanmış bir kulluk edebi oluşturmaktadır. Fâtiha Suresi, Kur'ân'ın mukaddimesi/ön sözü mahiyetinde[2] değerlendirilen ve Kitab'ın konsantresi olarak addedilen bir suredir ve içerisinde birçok ayet ile hadis ihtiva etmektedir:

Yüce Allah Fâtiha Suresi'nde, kendisinin seçtiği lafızlarla dua etmemizi istediği gibi, dua lafızlarının içine, "hayrın Allah'a (cc), şerrin ise başkasına nispet edilmesi" şeklinde isimlendirebileceğimiz bir kulluk edebini yerleştirmiştir. Şöyle ki, "nimet verdiklerinin" kısmında -tekil muhatap zamirle- bizzat Allah (cc) kastedilirken "gazaba uğramış" ve "sapkınların" kısmında, Allah'a doğrudan işaret eden herhangi bir ibare bulunmamaktadır. Âdeta "Nimetler benden, gazaba uğramak ve sapıtmak ise ellerinizle kazandıklarınızdandır." dercesine... Konuya vahiy ışığında biraz daha yakından bakalım:

"Başına gelen her iyilik Allah'tandır. Başına gelen her kötülük de kendindendir. Seni insanlara Resûl olarak gönderdik."[3]

Konuyla ilgili umde ayet, Nîsa Suresi'nde yer alan ve konuya açıkça temas eden bu ayettir. Malum olduğu üzere Yüce Allah, Kitab'ında çoğu zaman genel kaideleri motamot aktarmakla yetinmez. Kıssalara/Pratik örneklere işleyerek kişide daha etkili olmasını ister.[4] Buna binaen bu konuyla alakalı "Musa ile Hızır" ve "Cinlerin İtirafları" pasajları olmak üzere iki kıssa üzerinde durmak istiyorum:

"Gemiye gelince, o, denizde çalışan yoksul insanlarındı. **Onu kusurlu hâle getirmek istedim.** (Çünkü) onların önünde (sağlam olan) her gemiye zorla el koyan bir yönetici vardı."[5]

"Duvara gelince, o, şehirde (yaşayan) iki yetime aitti. Altında da o ikisine ait bir hazine vardı. Onların babası salih bir kimseydi. **Rabbin onların yetişkinlik çağına erişip hazinelerini çıkarmalarını istedi.** (Bu,) Rabbinden bir rahmettir. **(Bunları) kendiliğimden yapmadım.** İşte, sabretmeye güç yetiremediğin şeylerin hakikati budur."[6]

Dikkat edilirse hiçbir şeyi kendi iradesiyle yapmadığını pasaj sonunda belirten Hızır (as), bir şeyi kusurlu hâle getirmek gibi bir davranışı kendisine nispet ederken; inşa etmek, onarmak, düzeltmek gibi bir fiili ise Rabbine (cc) nispet etmektedir.

Yine aynı konunun işlendiği hadis metninin girişinde de aynı edep örnekliğiyle karşılaşmaktayız:

"Musa (as), İsrailoğullarına konuşma yapmak üzere ayağa kalktı.

Kendisine, 'En bilgili insan kimdir?' diye soruldu.

O da, 'En bilgili benim.' dedi.

Allah (cc)**, ilmi kendisine hamletmediği (kendisine nispet etmediği) için Musa'yı azarladı** ve ona, 'İki denizin birleştiği yerde (bulunan) kullarımdan bir kul senden daha bilgili.' diye vahyetti."[7]

Görüldüğü üzere Musa (as), "yeryüzünün en bilgili insanı" olduğunu iddia etmiştir. Akabinde Allah (cc), ilim gibi bir hayrı Rabbine değil de nefsine nispet ettiği için kendisini azarlar mahiyette Musa Peygamber'e ondan daha âlim olan biri olduğunu söylemiştir. Biz de ümmet olarak Musa Peygamber vesilesiyle, -okumaya doyamadığımız, bitmesini hiç istemediğimiz[8]- Hızır Kıssası'ndan, konumuzu oluşturan bir kulluk kaidesi öğreniyoruz. Peygamberlerin imtihan ânındaki tavırları incelendiğinde konunun ilgili ayetlere de işlendiği görülecektir.[9]

1. 1/Fâtiha 7
2. Tevhid Meali, Fâtiha Suresi Açıklaması
3. 4/Nisâ, 79
4. "Andolsun ki onlara, kendilerini (yalanlamaktan ve arzularına uymaktan) alıkoyacak (geçmiş kavimlerin) haberleri geldi. (O haberler) hikmetli, üslubunda en etkileyici seviyededir…" (54/Kamer, 4-5)
5. 18/Kehf, 79
6. 18/Kehf, 82
7. Buhari, 122; Müslim, 2380
8. Allah Resûlü (sav) şöyle buyurdu: "Allah, Musa'ya merhamet etsin. İsterdik ki biraz daha sabretseydi de ikisinin arasında geçen başka olaylar da bize anlatılsaydı." (Humeydî, 375)
9. İbrahim'in (as) hasta oluşu kendisine, şifayı ise Allah'a nispet etmesi: "Hastalandığım zaman beni iyileştirendir." (26/Şuarâ, 80)
   Eyyub'un (as), kendisine dokunan derdi ve sıkıntıyı Allah'a nispet etmemesi: "Eyyub'u da (an)! Hani o Rabbine dua etmiş (ve demişti ki:) 'Şüphesiz ki bu dert bana dokundu/her yönden beni kuşattı ve sen merhametlilerin en merhametlisisin.' " (21/Enbiyâ, 83)…

Mükellef varlıklar sadece insanlar değildir. Cinler de bizler gibi akide, ahkâm ve edeple mükelleftir. Onlar da bu dini araştırıp öğrenmek[10] ve salihlerden olabilmek için[11] kulluklarını güzelleştirmek zorundadır. Kur'ân'a konu olmayı hak etmiş cinlerden de yazımıza temel teşkil eden edebi görmekteyiz:

"Gerçek şu ki (Muhammed'in peygamber olarak gönderilmesi ve semadan haber alamıyor oluşumuz) insanlar için şer mi, yoksa Rableri onlar için hayır mı diledi, bilemiyoruz."[12]

Müfessir Sadî, tefsirinde ilgili ayet hakkında şunları söylemektedir: "Bu ifadede onların konuşmadaki edebi de açıklanmaktadır. Çünkü hayrı açıktan Allah'a nispet ettikleri hâlde şerri Allah hakkındaki edepleri gereği ona nispet etmediler."[13]

Sadece Allah'a (cc) şer/ayıp/kusur nispet etmek değil; Allah'ın, kendisine saygı gösterilmesi gerektiğini talep ettiği kişilere olumsuz sıfatları izafe etmek de saygısızlığın alametidir. Allah'a karşı bu edebi kazanabilmemiz için de öncelikle bu edebi kendi aramızda ikame etmeliyiz. Çünkü Allah (cc) ile ilişkimizi, insanlarla aramızdaki ilişki belirler. Tıpkı Allah'a itaatin, emîre itaat etmekle ikmal olması[14]; insanlara teşekkür etmeyenin, Allah'a şükredemeyeceği...[15] gibi:

"İki denizin buluştuğu yere ulaştıklarında, **balıklarını unuttular.** Balık, denizde bir yol tutup gitti."[16]

"(Genç) demişti ki: "Kayaya sığındığımız zaman (var ya) hatırladın mı? **İşte orada balığı unuttum.** Onu hatırlamamı yalnızca şeytan unutturdu. O, ilginç bir şekilde denizde yolunu tuttu ve kaçtı."[17]

Görüldüğü üzere Allah (cc) açıkça "balığı o ikisinin birlikte unuttuğunu" bildirmesine rağmen, Yûşa ibni Nûn, "Balığı biz unuttuk." demeyip, "Balığı (ben) unuttum." diyor. Bu zaafı eğitmenine, emîrine izafe etmeyip kendine nispet ediyor.

Bugün bizler ise yaşanılan olumsuzluklardan hemen İslam cemaatini ta'n/itham edebiliyoruz. Örneğin, ilettiğimiz bir konu hakkında beklediğimiz cevap gecikince, "Cemaat unutmuş olabilir, muhtemelen üzerinde durulmamıştır, beni umursamıyorlar..." gibi iç seslerle dolabiliyoruz. Ya da hak ettiğimizi (!) düşündüğümüz bir görev bize verilmediğinde "kendimize haksızlık yapıldığı" ya da "bu tercihi yapan kişilerin basiretsiz olduğu" kanısına dahi varabiliyoruz... Oysa böylesi durumlarda ilk yapmamız gereken, saygı göstermemiz icap eden kişileri değil, kendimizi töhmet altında bırakmak olmalıdır.

Şerrin nispeti birine yöneltilecekse buna en layık olan, kişinin kendi nefsidir. Yoksa hayrın tamamı Allah'ın (cc) elinde olduğu gibi, elbette ki şerrin tamamı da Allah'ın elindedir. Konunun bu kısmının izahını, -gördüğümde bu yazıyı kaleme almak için cesaretlendiğim- Halis Hoca'mızın şu pasajıyla sonlandırmak istiyorum:

Şerrin Allah'a İzafe Edilmesi

Hayır da şer de Allah'tandır (cc). Ve hayrın da şerrin de yaratıcısı Allah'tır. Bununla birlikte bir hadiste Resûlullah (sav) şöyle dua etmiştir:

"Hayrın hepsi sana, şer ise sana değildir."[18]

Bunun sebebi, Allah'a (cc) karşı gösterilmesi gereken edeptir. Hayır da şer de başlangıç olarak Allah'tandır. Fakat şerrin Allah'a izafe edilmesi hem **edeben** hem de sayacağımız birkaç sebepten ötürü uygun değildir:

- Allah'ın yaptığı hiçbir fiil mutlak şer değildir. Bazı insanlar için bazı şeyler şer gibi görünse de başkaları için aynı şey hayrın ta kendisi olabilir. Bundan dolayı şer, Allah'a (cc) izafe edilmez.

Örneğin, şiddetli bir yağmuru düşünelim. Evi topraktan olan bir insan evini kaybeder, fakat kuraklık içinde olan bir belde bu yağmurla hayat bulur. Dikkat edilirse Allah'ın tek fiili, iki farklı insan için hayır ya da şer olabilir.

- Allah'ın insanlara hayrı yaratması, mutlak faziletinden ve ihsanındandır. Allah (cc), sayılamayacak nimetlere karşı insanları yargılayacak olsa, dünya ve ahirette insanların hayır görmeleri mümkün değildir. Şerre gelince şer, insanların yaptıkları sebebiyle kendilerine isabet edendir. Bundan dolayı şer Allah'a değil, insana izafe edilir. Bu nispet mecazidir.

"İki ordunun karşılaştığı gün başınıza gelenler Allah'ın izniyledir."[19]

Ayette musibet Allah'a izafe edilmiştir.

"Başına gelen her iyilik Allah'tandır. Başına gelen her kötülük de kendindendir."[20]

Ayetinde ise şerrin sebebinin insan olduğuna dikkat çekilmiştir.

Yani hayrın da şerrin de yaratıcısı Allah'tır. Fakat hayrın hem yaratıcısı hem sebebi mutlak olarak Allah olduğundan -çünkü hayrı insanlar hak etmez, Allah kendi fazlından insanlara vermeyi takdir eder- hayır Allah'a nispet edilir. Şerrin ise yaratıcısı Allah, sebebi insan olduğundan (Nîsa Suresi'nin 79. ayetinde olduğu gibi) şer **edeben** insana nispet edilir.[21]

Rabbimden, bu yazıyı yazarken niyetimi korumuş olmasını ümit ediyorum. İbni Abbas'ın (ra) dediği gibi, "Kişinin sözleri ancak onun niyeti(ndeki samimiyet) oranında bellenir/kabul görür."[22]

Başta ve sonda hamd, Allah'a (cc) mahsustur.

10. 72/Cin, 14
11. 72/Cin, 11
12. 72/Cin, 10
13. Tefsîru's Sa'dî, Guraba Yayınları, 5/370
14. Buhari, 2957; Müslim, 1835
15. Tirmizi, 1955; Ahmed, 7504
16. 18/Kehf, 61
17. 18/Kehf, 63
18. Müslim, 771
19. 3/Âl-i İmran, 166
20. 4/Nîsa, 79
21. Akaid Dersleri, Halis Bayancuk, Tevhid Basım Yayın, 6. Baskı, s. 224-225
22. Darimi, 387

BUĞDAYLAR, AYÇİÇEKLERİ VE KANOLALAR

MAHİ
mahi@tevhiddergisi.org

Sabahın erken saatleriydi. İmsak yeni girmişti. Namazın ardından yola çıkılacaktı. Her görüş öncesi aynı heyecan ve stresi yaşıyordu. Karnına ağrılar giriyor, lavabodan çıkamıyordu. Abdest aldı. Seccadenin üzerinde uzun uzun dua etti. Feracesini giyip hızlı adımlarla aşağı indi. Araç çoktan gelmişti. Her zaman oturduğu yere geçti. Hafif geri dönüp arkada oturanlara el salladı ve kendine has üslubuyla selamlaştı.

Aracın kokusu çok ağırdı. Belli ki yeni alınmıştı benzin. Ağrıyan karnına, bulanan midesi de eklendi. Otobana çıkınca yolculuk tam tekmil şenlendi. Ağlayan çocuklar, istifra edenler, karnı acıkan ve yolluk için hazırlanan haşlanmış yumurtayı daha ilk kilometrede yiyenler... Sesler ve kokular... Her şey birbirine karışmıştı.

Her hafta aynı çileyi çekiyordu. Babası uzunca bir zamandır cezaevindeydi ve o, evin tek çocuğu -hatta tek ferdi- olarak ziyarete gidiyordu. Bir saat de olsa babasını görerek mutlu oluyordu. Görüş saatinin erken olması, yolun uzunluğu, aracın külüstür olup yolcuların çokluğu ziyarete gidişleri çekilmez kılsa da babasını görünce tüm ezayı unutuyordu.

Yoldaki her tabelayı ezberlemişti. Her şehrin kilometresini ve rakımını dahi bilirdi.

Birçok mevsime denk gelmişti. Her mevsim yollar ayrı bir güzeldi. Cezaevi şehirden uzak inşa edildiği için etrafı hep tarım arazisiydi. Bu araziler buğdaylara ev sahipliği yapar, başaklar büyüdükçe her yer yeşille bezenirdi. Hafif bir rüzgâr varsa o gün, başakların bir sağa bir sola salınışını izlemek, Oscarlık bir filmden daha güzeldi. Aynı ânda hareket eden bir cemaatlerdi sanki...

İlerlerdi zaman... Başaklar olgunlaşır ve sararırdı. Olgunlaşan başak, tevazuyla eğerdi başını... Bu, ne de büyük bir ahlak dersiydi. Her neyde ilerlediysen, olgunluğunun göstergesi tevazu olmalıydı. Yaşın ilerledi, tevazun artmalı. İlmin derinleşti, tevazun artmalı. Başarıların zirve yaptı, tevazun artmalı diye okurdu bu sahneyi. Sonra bir bakardı ki sürülmüş tarlalar. Başaklar gitmiş, ama yerini başkalarına bırakmış. Tıpkı bizdeki gibi; görevini bitiren, yenilere yer açıyor sanki...

Birçok mevsime denk gelmişti. Her mevsim yollar ayrı bir güzeldi. Cezaevi şehirden uzak inşa edildiği için etrafı hep tarım arazisiydi. Bu araziler buğdaylara ev sahipliği yapar, başaklar büyüdükçe her yer yeşille bezenirdi. Hafif bir rüzgâr varsa o gün, başakların bir sağa bir sola salınışını izlemek, Oscarlık bir filmden daha güzeldi. Aynı ânda hareket eden bir cemaatlerdi sanki...

Bazı tarlalar çok nasipsizdi, tıpkı bazı insanlar gibi. Filizler dikilirdi göğe doğru, ama büyümezdi çiçekleri. Hatta yeşil de değillerdi… Yanıktı hepsi… Böyle bir tarla, sahibinin imtihanıydı. Ya iyi bir mümindi, rızıkla sınanmak istendi ya da facir bir kimseydi, "Al sana ekin!" denilerek kendisine çekidüzen vermesi istendi. İnsanoğlu her hâline hamdetmeli, derdi bu manzaradan sonra kendi kendine. Zira ya bu mesajı Allah hiç ama hiç vermeseydi…

Ayçiçekleri ekilirdi buğdayların ardından… İncecik filizler boy verirdi. Başlarda çelimsiz olurlardı. Ne zaman ki çiçekleri açsa, işte o vakit İlahi bir sanat eseri sizi karşılardı. Güne bakan binlerce sarı çiçek. Tek bir yöne doğrulurlardı… Güneş nereyeee, ayçiçekleri orayaaa… Biz de böyleyiz, demekten alamazdı kendini. Resûller nereyeee, biz orayaaa…

Ayçiçekleri de tıpkı buğdaylar gibi, olgunlaşınca başlarını eğer; bu sefer bambaşka bir mesaj vererek, "Bizim bir irademiz yok bu olgunlukta. Sen ne verdiysen bizde o yetişti." derlerdi sanki… Yine onlar da insanoğluna hizmet için hasat edilirdi… Dağılırdı ayçiçeği cemaati de… Tekrar toplanmak üzere…

Bazı tarlalar çok nasipsizdi, tıpkı bazı insanlar gibi. Filizler dikilirdi göğe doğru, ama büyümezdi çiçekleri. Hatta yeşil de değillerdi… Yanıktı hepsi… Böyle bir tarla, sahibinin imtihanıydı. Ya iyi bir mümindi, rızıkla sınanmak istendi ya da facir bir kimseydi, "Al sana ekin!" denilerek kendisine çekidüzen vermesi istendi. İnsanoğlu her hâline hamd etmeli, derdi bu manzaradan sonra kendi kendine. Zira ya bu mesajı Allah hiç ama hiç vermeseydi…

Bitti sanmayın, Allah'ın sayısız nimet verdiğini unutmayın. Sırada kanolalar vardı.

Tüm tepecikleri sapsarı görünce ilk zamanlar sarıpapatya sandı. Ama yakından bakınca başka bir çiçek olduğunu anladı. Bir dal kopardı girerken cezaevine. Uzattı hanım gardiyana doğru ve dedi ki: "Nedir ismi, siz tanıksınız bunun her hâline?"

"Kanola." dedi kadın. "Gıda ve kozmetikte kullanılıyor." diye de ekledi.

Toprağa birkaç ay da o ev sahipliği yaptı.

Ne güzelsin Allah'ım, diye mırıldandı. Yarattıkların da güzel…

Yol her seferinde bu tefekkürle dürülürdü sanki. Çabucak biterdi. Yine öyle oldu. Vardılar ve görüş saati de geldi… Alelacele kayıt yaptırdı. Aramadan geçtikten sonra uzunca koridorda gardiyanla karşılaştı:

– Kime gelmiştiniz?

– Babama…

KONUK YAZAR

SELİM MÜDÜR'ÜN NEBAHAT VE TERÖRLE MÜCADELESİ

Edip Selimoğlu

Sessizce yerimde dönerek, çekmeceyi açtım. Beylik tabancamı aldım. Hırsız acemi olmalıydı. Tıkırtı çıkarmıyor, âdeta evi yıkıyordu. Yataktan doğrulurken Nebahat'in yerinde olmadığını fark ettim. Saate baktım: 07.00; Nebahat'in bu saatte uyanması mümkün olmadığına göre... Acaba terör örgütleri Nebahat'i kaçırıp cezaevindeki adamlarına karşılık rehine olarak mı kullanacaklardı? Valla, kendileri bilirdi... Kesinlikle devletin Nebahat karşılığında pazarlığa oturmasını kabul etmemdi. En fazla "Siz bilirsiniz, isterseniz öldürün." derimdi. Cannıma minnet...

Yatak odasının kapısını açtım. Sesler mutfaktan geliyordu. Ayrıca yıllardır bu evde almadığım güzel kokular... Nebahat giyinmiş, kuşanmış, süslenmiş... Kahvaltı hazırlıyor... Beni görünce gülümsedi... "Günaydın Selim'ciğim, elini yüzünü yıka, gel kahvaltı yapalım hayatım." dedi... Ya ben ölmüş, cennete gitmiştim ya da rüya görüyordum. Saat 07.00, Nebahat uyanmış, giyinmiş, gülümsüyor, kahvaltı hazır... Bunlar yetmezmiş gibi bir de "Selim'ciğim, hayatım!" Cennette olmadığım kesindi. Zira cennette istemeyeceğim tek şey Nebahat olsa gerekti... Şayet Nebahat varsa dünya azabım devam etsin diye cehenneme girmiş olmam gerekti... Geriye tek seçenek kalıyordu; ben henüz uyanmamıştım... Kendimi cimcikledim, yüzüme vurdum, yüzümü soğuk suyla yıkadım... Yok, ne yaparsam yapayım sonuç değişmiyordu, ben uyanmıştım ve gördüklerim gerçekti. Geriye bu ilginç manzarayı anlamak kalıyordu... Anlayacaktım elbet. Ben ki yılların Selim Müdür'ü, terör örgütlerinin korkulu rüyası, devletin şerefli memuruydum... Anlayacaktım elbet...

Mutfağa geçip masaya oturdum. Galiba meseleyi çözmüştüm. Muhtemelen Nebahat'in arkadaşları kahvaltıya gelecekti. Ben de onlara hazırlanan bu ikramdan faydalanacaktım... Bu düşüncemi soru kalıbı hâlinde masaya bıraktım. Ne münasebetmiş, karı koca baş başa kahvaltı yapmak bizim de hakkımızmış, akşama istediğim bir şey var mıymış, bu aralar beni ihmal etmiş olabilirmiş, saçlarımda beliren aklar beni çok karizmatik yapıyormuş... Bu kadın beni aldatmıyor veya zehirlemeyi planlamıyorsa kesinlikle deliriyordu... Yirmi yıldır Nebahat'ten duymadığım iltifatı yarım saatte duyup, evliliğimin en bol çeşitli kahvaltısını yaptıktan sonra şubeye gitmek için masadan kalktım. Kalkmasına kalktım da ruhum ve Nebahat'in yıllar içinde yiyip bitirdiği aklım masada kaldı...

Bu adamlar bir değişik. Bunlara da kıcık olduğumu söylemiş miydim? Çıldırtıyorlar beni... Nedir abi, terörist dediğin polis gördü mü korkar, ne sorarsan sor inkâr eder... Dedim ya, bunlar bir değişik. Ne sorarsan cevap veriyorlar, üstüne meydan okuyorlar, üstüne de seni bir güzel tekfir edip İslam'a davet ediyorlar...

Telefonumu almak için salona uğradığımda gerçeğe bir adım daha yaklaşmıştım. Yemek masasının üstünde bir kitap: 20 Adımda Aşk Ateşini Harlayın… Kitabın sloganı da "Birinci Bahar Kaçmış Olabilir, İkinci Baharı Kaçırmayın!" Kitabı elime aldım, şöyle bir evirip çevirdim. Bildiğimiz sazan avlama kitaplarından. Dış kapak lunapark gibi, sayfaların yarısı boş, iddialı iddialı sloganik cümleler… Hani şu, yazarın kendini Allah, sizi de kul yerine koyduğu ve bilmem kaç adımda sizi yeniden yaratacağını vadettiği kitaplardan. Bu yazarlardan da nefret ediyorum, hepsi üçkâğıtçı… Vereceksin elektriği, bak bakalım yazıyor mu böyle saçmalıkları… Yalnız itiraf etmeliyim ki bu adam beni de etkilemişti. "Neden?" derseniz; bizim Nebahat'i sabahın 07.00'sinde yataktan kaldırdığına göre yazar ya sihirbaz ya da nefesi kuvvetli bir hoca olmalıydı… Kitabın içindekiler bölümüne baktım. "Birinci adım: Güzel bir kahvaltı hazırlayarak işe başlayın" buyurmuş hazret… Kapıya doğru hareketlendim ki birincisinden daha büyük bir şok bekliyordu beni… Ayakkabılarım parlatılmış, kapı önüne konmuş, Nebahat elinde ceketim, yüzünde kocaman bir gülümseme öylece beni bekliyordu… Nebahat işte! Ne yaparsa yapsın, bu kadın münasebetsizdi. Yahu, yirmi yıl sonra iyi bir şey yapacaksın; anladık, anladık da insan yavaş yavaş, alıştıra alıştıra yapar. Biz de insanız neticede… Neyse, bir ân önce evden çıkmalıydım. Ben de öyle yaptım. Kendimi dışarı zor attım…

Evden çıktım… Bizim emektarı çalıştırdım… Evet evet, kesinlikle bu şoku atlatmalıydım. Nebahat'le mücadeleyi bırakıp terörle mücadeleye odaklanmalıydım… Bugün bizim çaylaklarla buluşacak, şu başımızın yeni belası cemaatten bir esnafı şubeye çağırarak, kanca atmaya çalışacaktık… Ola ki gelmedi, biz vatandaşı ziyaret edecektik. Gerçi Cengiz Müdür'üme de söyledim. Çaylakları "adam devşirme" konusunda eğiteceksek, seçtiğimiz numune bu işe uygun değildi. Bu adamlar bir değişik. Bunlara da kıcık olduğumu söylemiş miydim? Çıldırtıyorlar beni… Nedir abi, terörist dediğin polis gördü mü korkar, ne sorarsan sor inkâr eder… Dedim ya, bunlar bir değişik. Ne sorarsan cevap veriyorlar, üstüne meydan okuyorlar, üstüne de seni bir güzel tekfir edip İslam'a davet ediyorlar… Boğazlarına yapışasım geliyor! Ulan hıyar, sen dua et, AB sürecindeyiz! Ben sana gösterirdim kâfiri, İslam'ı… Devletin polisine meydan okunur mu? Ayrıca da elhamdülillah Müslüman'ız, dini sizden mi öğreneceğiz? Kapı gibi Diyanet teşkilatımız var. Gerçi geçen gün faize fetva verdi diye ona da kıcık olmadım değil ya… Neyse, ne diyordum? Hah, elhamdülillah biz de Müslüman'ız! Doğrudur; namaz kılmıyoruz, oruç tutamıyoruz, Kur'ân okumaya fırsat bulamıyoruz… Şaka maka bizde de hiçbir şey kalmamış be kardeşim! Neyse neyse, parayla imanın kimde olduğu bilinmez, demiş atalarımız. Ne diyordum? Hah, kıcık adamlar bunlar, diyordum. Çaylakları eğitmeye uygun numune değiller, diyordum. Şu hadiseyi dinleyince hak vereceksiniz bana: Geçen yıl bunlara bir operasyon yaptık. Topladık şubeye… Bir indim ki nezaretleri hücre evine çevirmişler. Ezan okuyorlar eyvallah, bir sorumlu seçmişler ona da eyvallah… Sonuçta örgütün iç işleri, bizi ilgilendirmez. Bizi ilgilendiren nezaret görevlisiyle tartışmaları. Neymiş efendim, namazı cemaatle kılacaklarmış, nezaret kapıları açılsınmış, ayrıca nezaret görevlisi onların seçtiği sorumluyla muhatap olacakmış… Oldu olacak, biz de size katılalım, tam olsun…

Sinirden patlamak üzereyim… Eski zaman olacaktı ki, ah ahh… Hizmet içi eğitimde öğrendiğim gibi içimden ona kadar saydım, sinire iyi geliyormuş. Öğrendiğim vücut dili hareketlerini kullanarak nezaretlere yaklaştım. Sorun şu ki içimden sayıp şu saçma hareketleri yapmak beni iyice geriyor. Kardeşim, akıl var mantık var. Bu saçma hareketleri git, Çocuk Şubeye öğret. Ne bileyim, yumuşaklarla uğraşan Ahlak Şubeye öğret… Terörle Mücadeleye öğretilir mi bunlar! Terörle mücadele ediyoruz terörle, boru değil… Ona kadar sayacakmışız. Pehh, sen ona kadar sayana dek adamlar duvara resmini çizer, eve de kalburun gider… Tabii psikolog ablanın tuzu kuru… Bır bır bır… Öfke kontrolüymüş, vücut diliymiş… Bak, yine gerildim. O kadına da kıcık oluyorum, çıldırtıyor beni… Gel gir bakalım benimle bir çatışmaya, o zaman sonra anlatabiliyor musun o tuhaf şeyleri…

En babacan tavrımı takınıp, şube müdürü olduğumu söyledim, sorunu çözmek istediğimi de ekledim. "Bakın gençler," dedim, "sorumlu falan size zarar verir. Mahkeme sizi örgüt diye tutuklar, sorumluya da fazladan ceza verir." Ne deseler beğenirsiniz? "Peygamber demiş ki: 'Üç kişi yolculuğa çıkarsanız birini sorumlu seçin.' Peygamber yaşasa kesin onu da örgütçü diye içeri alırsınız." Töbe tööbe… "O ne biçim söz kardeşim? Elhamdülillah biz de Müslüman'ız." dedim. Karşımdaki sırıtıp "Evet, siz Müslüman'sınız." demez mi? Nasıl sevindim, nasıl sevindim anlatamam. Nebahat ölse ancak bu kadar sevinirdim! Bunların hidayeti bana nasipmiş meğer. Hey güzel Allah'ım! Sen nelere kadirsin! "İyi ya!" dedim, "Hepimiz din kardeşiyiz işte, birbirimizi üzmeyelim." Adam demez mi "Sizin dininiz size, bizim dinimiz bize." Yahu sen demedin mi az önce, "Siz Müslüman'sınız" diye! "Evet" dedi, "Siz Müslüman'sınız, biz Müslim'iz…" Hadi bakalıııımmm, bi bu eksikti! Bu defa da bunu çıkardılar… İşte böyle cins bunlar. Çıldırtıyorlar beni, çıldırtıyorlar… Neyse, laf lafı açtı, ipin ucu kaçtı, nerelere geldik… Terörle mücadeleme odaklanmalıyım… Hem, geçen gün ne dedi Bakanımız? Kültürel terörizm! Yaa Selim Müdür, sen böyle boş işlerle uğraşırsan teröristler memleketi istila eder. Kültürdü, sanattı, kitaptı diye diye milletin beynini yıkarlar…

Çaylaklarla buluştuk… Numuneyi aradık… Tam tahmin ettiğim gibi… Avukatıyla beraber gelecekmiş… Avukatı olmadan kendisiyle konuşmamız "bizim" yasalarımıza aykırıymış… Bak bak bakk! Bu arada bile laf sokuşturuyor.

Biz bakınırken belediyenin üniformalı değnekçisi yanaştı. Bir saat kalacağımızı söyledik. Verdiği fiyata bak! Töbe tööbe... Yahu, eskiden değnekçinin eline sıkıştırırdın iki lira, bilemedin üç lira, sen sağ ben selamet! Hele ki polis olduğunu anlasın, para almak şöyle dursun, onlar cebine sıkıştırırdı bir çorba parası... Ne şimdi bu? Belediye bizi değnekçilerden kurtarmışmış! Kusura bakmayın, ama şu ân sorumluluk sahibi bir devlet memuru kimliğiyle değil, yolunmuş vatandaş kimliğiyle konuşuyorum: Gayrimeşru kovalayan değnekçiler belediyenin değnekçilerinden daha insaflıydı...

Yani yasalar "sizin", bizi bağlamaz, diyor... Kızmamam lazım, yanımda yeniler var. Sorumlu bir müdür gibi davranıp örnek olmalıyım. B planını uygulayacağımızı ve bu arkadaşı işyerinde ziyaret edeceğimizi söyledim... Toplandık ve navigasyona adresi yazıp yola koyulduk... Arabada üç kişiyiz... Birine Ahmet, diğerine Vedat, kendime de Cafer ismini verdim. Arkadaşlara son uyarıları yaptım. Kayıt cihazını kontrol etmelerini, karşı taraf ne kadar ters davranırsa davransın sohbeti uzatmalarını, yaptığımız kayıtların bu insanları tanımak, düşüncelerini detaylı öğrenmek ve kullandıkları kavramlara aşina olmak için önemli olduğunu hatırlattım. İsmi Vedat olacak arkadaşın, karşısındakini hayranlıkla dinlemesini, yer yer hak vermesini özellikle belirttim. Birimizin sürekli onaylaması muhatabı konuşmaya teşvik edecek, bizi etkilediğini düşündükçe muhabbeti uzatacak, böylece daha çok kavram öğrenecek, daha çok aşinalık kazanacaktık.

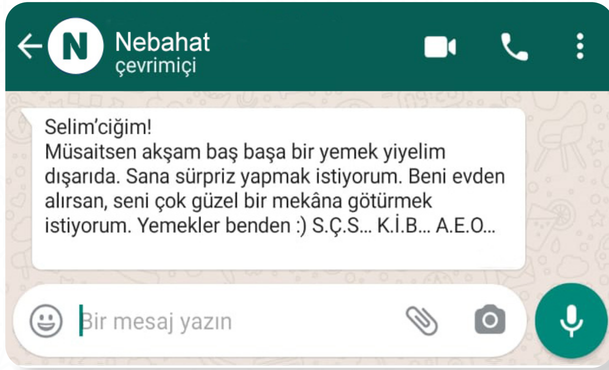
Evet, biz tam anlamıyla hazırdık. Her ne kadar yeniler heyecanlı olsa da yanlarında Selim Müdürleri vardı... Biz hazırdık da bir türlü adrese ulaşamıyorduk... Üçtür aynı yerden geçiyorduk. Şoförümüz, "Valla bilmiyom ki Müdürüm, navigasyon dön diyo, biz de dönüyoh." dedi. Ee evladım, sende akıl yok mu? Ne bakıyorsun navigasyona, önüne baksana... Bu akıllı cihazlar çıktı çıkalı bizde akıl makıl kalmadı, robotlaştık hepimiz. İstanbul'un göbeğinde adres bulamaz olduk... Neyse, gerektiğinde inisiyatif almayı bilen bir devlet memuru olarak navigasyonu kapattırdım ve dördüncü dönüşte adrese ulaştık. Zaten şu navigasyondaki kadına da kıcık oluyorum, ama konumuz bu değil şimdi... Adresi bulduk. Şimdi gel de arabayı park edecek yer bul... Biz bakınırken belediyenin üniformalı değnekçisi yanaştı. Bir saat kalacağımızı söyledik. Verdiği fiyata bak! Töbe tööbe... Yahu, eskiden değnekçinin eline sıkıştırırdın iki lira, bilemedin üç lira, sen sağ ben selamet! Hele ki polis olduğunu anlasın, para almak şöyle dursun, onlar cebine sıkıştırırdı bir çorba parası... Ne şimdi bu? Belediye bizi değnekçilerden kurtarmışmış! Kusura bakmayın, ama şu an sorumluluk sahibi bir devlet memuru kimliğiyle değil, yolunmuş vatandaş kimliğiyle konuşuyorum: Gayrimeşru kovalayan değnekçiler belediyenin değnekçilerinden daha insaflıydı... Allah Allah! Neler düşünüyorum ben yahu! Bunlar devlet memurunun, hem de terörle mücadeleyle vazifeli bir devlet memurunun edeceği laflar mı? Kendime de kıcık olduğumu söylemiş miydim size? Sayın Bakanımız haklı! Terör her yerde, bak işte beni de etkilemişler. Kültürle, kitapla, diziyle, filmle... Her yerden saldırıyorlar, beynimizi yıkıyorlar. Hiç yakıştı mı sana Selim? Oldu olacak "Kahrolsun Faşizm!", "Kahrolsun Kapitalizm!" diye slogan at, tam olsun... Kesin Sayın Bakanımızın söz ettiği "kültürel terörizm"den etkilendim, ondan böyle saçmaladım. Yoksa devlet, belediyeyi değnekçi yapmışsa doğrudur. Devletin memuru devleti eleştirirse vatandaş ne yapmaz ki?

Neyse efendim, esnafın dükkânına girdik. Kendimizi tanıttık. Tanıtmaz olaydık. Beyefendi bizimle konuşmak istemiyormuş; savcılık iznimiz var mıymış; isteği dışında yaptığımız bu girişim haneye tecavüz ve hürriyetten alıkoyma sayılırmış; bu da "bizim" yasalarımıza göre suçmuş; madem kendi yasalarımıza uymuyormuşuz, öyleyse ne diye cemaatlerini anayasal düzeni yıkma suçuyla yargılıyormuşuz; tüm konuşulanları kaydediyormuş, çünkü bize güvenmiyormuş... Baktım elemanın susacağı yok, bir es verdim. Bi dur hemşerim, bi dur da motorun soğusun! Adama kanca atmaya geldik, adam bizi ilkokul bebesi gibi fırçalamaya başladı. Bizim çaylaklar deseniz biri ağzı açık dinliyor; öteki de elini beline atmış, kavgaya girecek gibi kesik kesik nefes alıyor... Baktım işler sarpa sarıyor, dedim durumu kurtarayım, çıkalım şu herifin dükkanından... Boş atıp dolu tutmak niyetiyle şansımı denedim. "Öyle diyorsun da abicim, biz senin o bilgisayarda ne işler çevirdiğini bilmiyor muyuz sanıyorsun, hiç yakışıyor mu sana?" dedim. Demez olaydım! Polisliği bırakıp röntgenciliğe mi başlamışım, hiç yakışıyor muymuş bana, hem "bizim" yasalarımızda böyle bir suç mu varmış, yoksa devlet şeriat ilan etmiş de onun mu haberi yokmuş... Kâfir olduğumuz kesinmiş de şimdi de iftiracılığa başlayıp iyice kendimizi ayağa mı düşürecekmişiz... Ah Cengiz Müdür ah... Yahu bir kere de beni dinlesen ne olur? Al işte, hiçbir şey elde edemediğimiz gibi bir de çocuk gibi teröristten azar işittik, çaylaklara da rezil olduk... Elimiz boş, başımız önde, sinirden patlamak üzere gerisin geri şube yoluna koyulduk...

Şubeye geldik... Neyse ki kimsenin yapacağımız işten haberi yoktu. Böylece sinir bozucu sorulardan kurtulduk.

Cengiz de Genel Müdürlüğe çağrılmış, bugün yokmuş... Demek ki kimseye hesap vermeyeceğiz, keyfim yavaş yavaş yerine geldi. Günlük rutin işlerle uğraşmaya koyuldum. Tam kaptırmıştım ki santralden aradılar. Nebahat beni arıyormuş. Bağladılar... Telefonuma cevap vermediğim için Nebahat beni çok merak ettiğini, iyi olup olmadığımı öğrenmek için şubeyi aradığını söyledi. Bugünkü fiyaskoda telefonu sessize almıştım, sinirden unutmuşum. Zaten şu unutkanlığıma da ayrıca kıcık oluyorum. Yalnız Nebahat'in sesinde bir romantik hava, bir cilve... Sabahki gibi vıcık vıcık... Sanırsın iki liseli aşığız... Durumu izah ettim, yazdığı mesajlara cevap vereceğimi söyleyip kapattım. Ona söylemek istediğim bir şey var mıymış, varsa çekinmeden söylemeliymişim. He var Nebahat, söylemek istediğim çok önemli bir şey var: Allah belanı versin! Beğendin mi, mutlu oldun mu? Tabii ki bunları içimden söyledim. Çünkü Nebahat'in içindeki canavarın bir kitap okumayla ölmeyeceğini bilecek kadar uzun süredir evliyim onunla... Neyse, sabırlı olmalıyım, tıpkı öncekiler gibi bu saçmalık da bitecek ve Nebahat normale dönecek... Senede bir böyle ayranı kabarır, bir tuhaflık yapar, sonra canavar Nebahat geri döner, herkes rahatlar... Geçen yıl da "Ben Budist olmaya karar verdim!" diye gece yarısı beni uyandırmış, üç gün Budist Budist hareketler yapmış, dördüncü gün de "Budistler gâvurmuş Selim, niye söylemiyon, neredeyse dinden olacaktım!" demişti. Nebahat böyle bir cins işte...

Neyse, telefonuma baktım: doksan sekiz cevapsız arama, kırk altı okunmamış mesaj. Hepsi de Nebahat'ten. Aynı mesajı kırk altı defa yollamış karım. Okuyorum:

Bir bu eksikti... Neyse, tabii ki "Tamam" dedim. Çünkü Nebahat bir şey teklif ediyorsa, tek seçeneğiniz vardır, o da onun istediği cevabı vermektir. Saat 19.00 gibi onu evden alacağımı söyleyip bu işkenceye bir son verdim. Daha doğrusu son verdiğimi düşünüyordum. Meğer işkence yeni başlıyormuş.

Saat 18.00 gibi şubeden çıktım... 18.50'de eve vardım. Nebahat'i aradım... Hanımefendi meşgule alıp kısa bir mesaj yolladı:

Yemek iptal! Yukarı çık!

Şimdi, yemek işkencesinin bitişine mi sevineyim, ekildiğime mi kızayım, acaba beni nasıl bir ilginçlik bekliyor diye mi kaygılanayım, bilemedim. Arabayı park ettim. Ne olacaksa olsun deyip yukarı çıktım.

Anahtarı kapıya sokacaktım ki A4 kağıdına yazılmış ve kapıya yapıştırılmış bir yazı gördüm:

LÜTFEN KAPI KOLUNA DOKUNMAYINIZ!

Haydaa, bu ne şimdi? Kapı açıldı, o da ne? Korkudan iki adım geri çekildim. Karşımda bir mahluk! Kafasını havluyla sarmış, ağzında maske, üstünde uzunca bir yağmurluk, ellerinde eldiven... Şayet Nebahat'in uzaylı akrabaları onu kaçırmaya gelmediyse bu bizim Nebahat'ti! Daha ağzımı açmaya fırsat kalmadan taramalı tüfek gibi taradı beni! Sağlık Bakanı açıklama yapmış, ilimiz kırmızıya boyanmış. Çok dikkatli olmamız gerekiyormuş. Bir ay boyunca izin alıp işe gitmeyecekmişim ya da işe gidiyorsam eve gelmeyecekmişim... O şaşkınlıkla "Yemek ne oldu?" deme gafletinde bulundum. Zaten ben sorumsuz bir adammışım, dünya yansa umurumda olmazmış, bir günden bir güne Nebahat'e değer vermemişim... Oh bee, rahatladım. İşte bu bizim Nebahat'ti... Ne kadar canavar olsa da insan alıştığını görmek istiyor. Yılda bir nükseden ve birkaç gün süren iyi Nebahat beni hem sıkıyor hem de korkutuyor...

Sevdim seni Korona! Bak, uzun zamandır ilk defa birine kıcık olmadım. "Koronalara gelesin Nebahat!" diyeceğim de virüse yazık. Ne suçu var garibimin de gelip sana bulaşacak...

NÖROMOTOR GELİŞİM

Gözde TERCUMAN
gozdetercuman@tevhiddergisi.org

2. BÖLÜM

Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adıyla.

Allah'a hamd, Resûl'üne salât ve selam olsun.

Es-Selamu Aleykum ve Rahmetullahi ve Berakatuhu,

Bir önceki sayımızla başladığımız nöromotor gelişim yazı dizimize Rabbimizin izniyle kaldığımız yerden devam ediyoruz.

6. ay

- **Kısa sürede desteksiz oturur.**
- **Baş kontrolü tamdır.**
- **Başparmağını kullanır.**
- **Biberonu tutabilir.**
- **Ayaklarını yakalar.**
- **Eşyalara uzanır, yakalar, ağzına götürür.**
- **Objeyi bir elinden diğerine geçirebilir.**
- **Yiyecekleri ve tanıdık yüzler gördüğünde heyecanlanır.**
- **Kendi kelimeleriyle konuşur.**
- **Aile fertlerini ve yabancıları tanır.**

Bu ayda artık bebek desteksiz oturmaya başlar ve oturduğunda sırtı yastıklarla desteklenmeyen bebek geriye düşmez. Geriye düşmeyen bebek aynı zamanda öne doğru uzanarak eşyaları yakalamaya başlar.

Daha önceki aylarda sadece eline konulan veya kendisine uzatılan cismi kavrayan bebek artık sabit olan cisme doğru uzanmaya başlar. Uzandığı cismi tutup, kavrayıp, ağzına götürür. Bu dönemde en çok dikkat edilmesi gereken şeylerden biri, salonların ortasında duran sehpaların üzerindeki örtüler ve onların üzerindeki cisimlerdir. Bebeğin desteksiz oturabildiği bu dönemde bebeğin rahat görülmesi için salonda yere oturtulur. Bebek, sehpanın üzerinden yere doğru sallanan örtüyü tutar, güzelce kavrayıp kendisine doğru çeker ve ağzına götürmeye çalışır. Örtüyü kendisine çektiğinde de sehpanın üzerindekiler bebeğe doğru düşer,

İnsanoğlu hiçbir şeyi bilemez hâlde dünyaya gelir. El-Alîm olan Rabbimizin gözetiminde, çevresinden gördüğünü öğrenir, karakteriyle yoğurur. Bir bebeği hiç kayıt yapmamış bir videokasete benzetsek çok da yanlış olmaz. Bir kamera gibi video haznesini zamanla doldurur. Yeri geldiğinde videoyu oynatır ve kaydettiklerinin öznesi olarak yaşamında uygular. Video altına alınan yetişkinlerin kendilerine ve yaptıklarına dikkat etmesi gerekir.

göz ve yüz yaralanmaları görülebilir. Hele ki bebek emeklemeye ve yürümeye başladığında bu durum daha ciddi hasarlar verebilir. Bu sehpaların örtü ve süslerini bebek küçükken değiştirmek ya da kaldırmak tavsiye edilir.

Önceki aylarda iki eliyle kavrayarak sağ sol koordinasyonunu sağlamaya çalıştığı cisimleri artık bir elinden diğerine geçirmeye çalışır. Böylelikle vücudun iki yarısını daha koordineli bir şekilde kullanmaya başlar. İnsanın yaşamında sağ sol koordinasyonu çok önemlidir. Emekleme, yürüme, koşma, merdiven inip çıkma... hayat boyu yapılan tüm hareketler sağ ve sol tarafın iş birliği içinde olmasıyla gerçekleşir, dengelenir. Bu durum temel olarak vücut dengesi sağ sol koordinasyonuna bağlıdır.

İki aylık olduğunda annesini tanıyan, üç aylık olduğunda yüzlere odaklanan bebek, artık odaklandığı yüzleri; babayı ve diğer aile fertlerini tanımaya başlar. Tanıdığı bu yüzler ile tanımadığı yabancı yüzleri ayırt etmeye çalışır. Bebeklerin bu dönemlerinde "yabancı korkusu" oluşabilir. Yabancı olduğu, tanımadığı bir kucakta huzursuzlanabilir. Aslında bu durum, ileride ayırt etmesi beklenen yakın çevre, uzak çevre ve tamamen yabancı kavramların temellerinin atılmasına vesile olur.

Bebeği, tanımadığı ve huzursuzlandığı yabancı bir kişiye zorla alıştırmaya çalışmak önerilmez. Bebek kendi hâline bırakılmalıdır. Yeni gördüğü bir simayı zamanla göre göre tanımaya başlar. Bu dönemlerde bebeğin yeni bir kişiyle tanışması sıklıkla annenin bulunduğu bir ortamda olmalı, mümkünse bebek annenin kucağındayken yabancı kişi, anneyle birlikte iletişim kurarak bebekle tanışmalıdır. Bu dönemde bebeğin güvendiği mercinin anne olduğu unutulmamalıdır.

Önceki aylarda tek hece şeklinde sesler çıkaran bebek, bu dönemde anlamsız kelimelerle sanki kendi dilinde konuşuyormuş gibi konuşur, bebekle konuşulduğu zaman çok tatlı bir diyalog ortaya çıkar.

Altıncı ayda görülmeye başlanan anlamsız kelimeler dönemi, yedinci ve sekizinci ayda başlaması beklenen iki heceyle konuşma dönemine hazırlıktır. Anlamsız kelimeler döneminde ebeveynler tarafından bebeğin konuşmayı sökeceği düşünülebilir, aslında bebek diliyle, ses telleriyle, ağız ve boğaz yapısıyla konuşmaya hazırlık yapıyordur.

Bebeklerin ilk "anne" mi yoksa "baba" mı diyeceği konusu bu aylarda gündeme gelir. Bebeğin ortalama bir ay sonra söyleyeceği, aynı heceyi tekrarlamasıyla oluşan iki hece dönemini ebeveynler, bebeğin ilk konuşması zannedebilirler. Aynı hecenin tekrarı olarak çıkan sözcükler aslında bebeğin ilk kelimesi değildir. Bebek daha önceki aylarda çıkarttığı tek heceyi art arda çıkartarak kelimelere hazırlık yapıyordur. Ba ba, de de, ne ne, ma ma gibi. Bu durum babaları biraz üzebilir, ama aslında bebek "baba" demeyip, aynı heceleri tekrarlıyordur.

Başparmak kullanımı insanı diğer canlılardan ayıran özelliklerden bir tanesidir. Diğer hayvanların patilerine bakıldığında insandaki kadar gelişim gösterememiş, daha geride ve daha küçük yapıda bir başparmak modeli bulunur. Başparmak kullanımı, elin ince motor hareketlerinde temel kontrol noktası olarak görev alır. Ellerle yapılan birçok harekette diğer parmaklardan çok daha baskın bir şekilde başparmak kullanımı söz konusudur.

7. ay

- **Desteksiz oturur.**
- **Bir elinden diğerine eşyayı geçirebilir.**

Üçüncü ayda boynunu tutabilen, altıncı ayda desteksiz oturma dönemine geçen bebeğin, yedinci ay geldiğinde desteksiz oturması beklenir. Dokuzuncu ayını tamamlamasına rağmen hâlâ desteksiz oturamayan bebek için çocuk nöroloji hekimleriyle iletişime geçmek gerekir.

Önceki aylarda gelişimi başlayan tek elle tutma kavrama hareketleri, altıncı ay itibarıyla bir elinden diğer eline eşyaları geçirerek sağ sol koordinasyonuna evrilir, yedinci ayın sonunda ise eşyaları bir elinden diğer eline tam becerikli bir şekilde geçirmesi beklenir.

İnsanoğlu için öğrenmek ve öğrendiğini geliştirmek bir süreçtir. Bir hareketin yapılabilmesi için öncelikle vücuttaki anatomik yapılar gelişir. Anatomik yapılar geliştikten sonra hareketler basitten karmaşığa doğru yavaş yavaş, defalarca başarısız denemeler yapılarak öğrenilir. Öğrenme süreci tamamlandıktan sonra öğrendiğini geliştirme süreci başlar. Geliştirme süreci beceriyi kapsar. Başlarda tam yapılan, fakat beceriksiz olan hareketler, tekrarlar sonucunda becerikli hâle gelir. Bir hareketi tam anlamıyla ve becerikli bir şekilde yapmak zaman alır ve uzun bir sürecin ürünüdür.

Rabbimiz (cc) önce insanın elini yaratır. Yarattığı bu insan elinin kemiklerine kasları giydirir[1], oluşan yapıyı sinirler, damarlar, deri ve diğer dokularla destekler. Anatomisi tamamlandıktan sonra gelişim başlar. İleride büyüyecek olan o küçük eller bazı cisimlere uzanmaya başlar. Örneğin; bir kaleme, kaşığa uzanır, sonra uzandığını tutmaya, ardından tuttuğunu kavramaya başlar. Tek eliyle kavradıktan sonra bir elinden diğerine geçirmeye çalışır. İki elini de kullandıktan sonra ellerin birbirine uyumu ve becerisi gelişir. Böylece eller birbiriyle koordineli ve becerikli bir şekilde hareket ettirilmeye başlanır.

Çok basit bir şeyi örnek vermek istiyorum: Kaşık

1. "Sonra meniyi pıhtılaşmış kan (alak) olarak yarattık. Sonra o kanı çiğnenmiş bir et parçası (mudğa) olarak yarattık. Sonra o et parçasını kemik olarak yarattık, sonra da kemiğe et giydirdik. Sonra onu (sureti, aklı, duyguları olan) bambaşka bir varlık olarak inşa ettik. Yaratıcıların en güzeli olan Allah, ne yücedir." (23/Mü'minûn, 14)

İnsanoğlu için olgunlaşmak bir süreçtir. Rabbimiz, insana belli bir yaratılış ve fıtrat vermiştir. Bedendeki her bölüm önce oluşur, sonra büyür, en son olgunlaşır. Olgunlaştıktan sonra beceri ve yetenek kazanır. Kazanılan yetenek de zaman içinde geliştirilir. Bir becerinin kazanılması ve geliştirilmesi yıllar içerisinde olur. Bu gelişim yolculuğunda insana sabrı, iradesi ve sebatı yol arkadaşı olmalıdır ki varış noktası güzel olsun.

kullanmak. Birlikte düşünelim. Rabbimiz (cc) önce kaşığı tutacak elleri yaratır, küçük eller küçük kaşıklara uzanmaya ve tutmaya başlar. Sonra bebek kaşıkları kavrar, bir elinden diğerine geçirir, böylelikle sağ ve sol koordinasyonu gelişim gösterir. Buna paralel olarak kaşıkla yemek yeme becerisi ilerler ve yıllar içerisinde çocuk kaşıkla yemek yiyebilir hâle gelir. Bu süreçte o kaşık düzgün tutulamaz, yerlere düşer, etrafa fırlar, kaybolur, içindeki yemek dökülür; bebeğin yüzüne, kıyafetlerine yemekler bulaşır. Belki hiçbirimiz üzerinde düşünmedik, ama insanoğlu yıllar içinde kaşıkla yemek yiyebilme becerisini kazanır. Hepimizin basit gördüğü, becerebildiği kaşık kullanmak dahi kısa sürede, kolay bir şekilde öğrenilmez. İşte bu yüzden insanın öğrenmesi ve öğrendiğini geliştirmesi çokça sabır gerektirir. Bu sabır hem öğrenen için hem de çevresindekiler için geçerlidir. Çevrenize dikkatli bakın ve çocukların bir şeyleri öğrenmeye, yeni bir şeyleri yapmaya ne kadar sabırlı olduklarını, defalarca denediklerini, bıkmadan tekrar ettiklerini görün. Bu yönleri de biz büyüklere nasihat olsun. Öğrenmek ve geliştirmek, aynı zamanda irade ve yapılan işte sebat gerektirir. Kaşığındaki yemeği her döktüğünde, her başarısız olduğunda vazgeçmiş olsaydı bugün kaşıkla yemek yiyebilen bir insan olmazdı. Yeni şeyler öğrenmeye başlayan bir insanın her beceriksizliğinde yeniden azmetmesi gerekir. Bugün çevremize şöyle bir baksak, bir hastalığı olmayan her insanın, istisnasız kaşık kullanabildiğini görürüz. Hiçbir şeyi bilmez hâlde dünyaya gelen insanın neleri öğrendiğini ve ne evrelerden geçtiğini biraz düşünse insan, en büyük olan Rabbine ne kadar muhtaç olduğunu anlayacaktır.

7-8 ay

• Ellerini destek olarak kullanır ve kısa sürede oturur.

• Objeleri masaya vurur.

• Da da, ba ba, de de gibi iki heceli sesleri art arda söyler.

• Kollarıyla kişilere uzanır.

Önceleri desteksiz oturan bebek, elleriyle kendisini destekleyerek tek başına kısa sürede, kolaylıkla oturur.

Başlarda uzanarak kavradığı ve havada salladığı bir cismi, bu dönemde belirli bir cisme doğru sallar. Yani elindekini masaya vurmaya başlar. Sese de duyarlı olan ve sesin geldiği yere yönlenebilen bebek için masaya vurulan o cisim ve çıkardığı ses muhteşem bir oyun; çevredekiler için de güzel bir gürültü kaynağı olur.

Daha önce eliyle cisimlere uzanmayı öğrenen bebek, yüzleri ayırt etmesi ve kişileri de tanımasıyla beraber kollarıyla insanlara uzanmaya başlar ve "başka kucağa gitme" olarak bilinen hareket gözlemlenebilir.

Bu evrede daha önce söylediği tek heceli sesleri, kendi dilinde konuşmayla birleştirince iki heceye çıkartır. Aynı hece tekrarından oluşan sesler çıkar. Ba ba, de de, ne ne, ma ma gibi.

8. ay

• Emeklemeye başlar.

• Eline verilen eşyayı sadece baş ve işaret parmakları arasında tutabilir: "Kibar tutuş."

• Anlaşılmaz hecelerle değişik sesler çıkartır.

Önceleri başını tutan, oturan, elleriyle yerden destek almayı öğrenen ve sağ sol koordinasyonunu geliştiren bebek, artık bu hareketlerin tamamını kullandığı emekleme dönemine girer. Bundan böyle dünya, büyüklüğüyle çeşitliliği ve renkleriyle keşfedilmesi gereken uçsuz bucaksız bir yurttur bebeğin gözünde. Diğer bir ifadeyle bundan sonra bebek konulduğu yerde durmayacak, yer değiştirebilecektir. Bu aya kadar "sabit" olan bebek; emeklemeye başladığı bu aydan sonra "hareketli" olarak kabul edilir. Ebeveynler için yorucu, bebek için tehlikeli olabilecek bir dönem başlar, çünkü bebek gittiği yeri ayırt edemez. Sadece gitmeyi ayırt edebilir ve yeni öğrendiği bir hareketi her alanda kullanmak ister; kısıtlanırsa ağlar, huzursuzluk çıkartır. Bebeği kısıtlamak, engel olmak doğru bir davranış değildir[2], zira yeni öğrendiği bir şeyi yaptıkça geliştirebilmesi söz konusudur. Emeklemesi iyice gelişmeli ve becerikli hâle gelmelidir ki bebek emekleme döneminden hemen sonra zamanında ayağa kalkıp yürüyebilsin. Bu dönemde bebeklerin çevresi çitler, oyun alanları ya da yastıklarla

2. Bebek zarar görmediği müddetçe kısıtlamak doğru değildir. Ama tehlike ânında kısıtlamamak, bebeği alıkoymamak daha büyük bir yanlıştır ve sonunda bebekler zarar görebilir. Dengeli bir tutum önerilir.

sınırlandırılmaya çalışılabilir. Koruyucu tedbirleri ihmal etmemek en doğru olandır.

Konuşmak için gerekli ağız, boğaz, dil, ses telleri gelişimi tamamlanmış ve önceki aylarda sesleri çıkarabilmiş, sonrasında tek heceleri çıkarmış ve çıkardığı tek heceleri art arda tekrar edebilmiş bir bebeğin bu aydan itibaren, farklı hecelerin birleştirilmesiyle oluşan anlamsız kelimeler çıkarması beklenir. Bu aydan önce "hece" seviyesinde olan bebek, bu ayda heceleri birleştirmeye başlar ve "kelime" dönemine geçiş gösterir. Artık zamanla kelimeleri ayırt edecek ve yaşı ilerledikçe de cümleyle konuşabilir hâle gelmeye başlayacaktır.

İletişimin temel taşı konuşmak, konuşmanın bileşeni cümle, bir cümlenin ögeleri kelime, bir kelimenin yapı taşı hece, bir hecenin yapı taşı da harfler ve seslerdir. Ebeveynler, çocuklarında ne kadar güzel iletişim, konuşma becerisi ve çeşitli cümle yapısı görmek istiyorlarsa, hece dönemi başladığı ândan itibaren bebekle okumalar yapmalı ve zekâ gelişimine katkıda bulunmalıdır.

Daha önceden elinin tüm parmaklarını kullanarak alıp kavradığı cismi, artık baş ve işaret parmağıyla almaya başlar, "kibar tutuş" gelişir. Altıncı ayda başlayan başparmak kullanımı, kibar tutuşla birlikte daha da gelişim gösterir. İnce motor gelişim olan iki parmakla kavrama hareketi; kalem tutma, kaşık tutma gibi hareketlerin temelleridir.

9. ay

• Bir yere tutunarak ayağa kalkabilir.

Sekizinci ayda emekleyen bebek, dokuzuncu aydan itibaren önüne çıkan engellere tutunarak ayağa kalkmaya başlar. Yürümenin ilk adımı, Rabbimizin (cc) adımlamak için yarattığı bacakların fiziksel olarak güçlenmesidir. Bebek ayağa kalktığında bacak kasları kendisini taşıyabilecek kadar güçlenmeye başlar. Düzgün bir yürüyebilme için dengeli bir ayakta durma gereklidir. Bacak kasları vücudu taşıyabilecek kadar gelişen ve ayakta denge sağlayabilen insan bedeni, ancak bundan sonra adım atmak için denemeler yapmaya başlayabilir.

Dokuzuncu ayda "bir yerden destek alarak ayağa kalkma" gelişir, ama "ayaktaki konumundan oturur pozisyona geçme" hareketi gelişmemiştir, bu hareket bir iki ay içerisinde gelişecektir. Gelişene kadar da bebek her ayağa kalktığında, yere tekrar oturup emeklemeye başlamak için kendisini popo üstü serbest düşüşe bırakır. Bu serbest düşüşler sonrasında onuncu aya doğru ayaktan, oturur vaziyete geçmeyi öğrenir. Oturma eylemi, defalarca başarısız ve beceriksiz serbest popo düşüşlerinden sonra öğrenilir.

Bebek hiçbir şey bilmez hâlde basit reflekslerle doğar, doğum sonrasında yavaş yavaş bu basit refleksler kaybolur ve yerini istemli hareketlere bırakır. Reflekslerin kaybolması ve istemli hareketlerin yapılması arasında hayli meşakkatli uzunca bir süreç vardır.

Bebekler, çocuklar yeni öğrendikleri her şeyi tam kapasite ve yetenekli bir şekilde yapmadan önce binlerce kez başarısız deneme görülür. Bu başarısız denemeler esnasında ebeveyne düşen, çocuğa müdahale etmeden sabretmektir. Müdahale etmemenin sınırı, zarar görme ânına kadardır. Çocuk veya çevresindekiler zarar görmeye başladığı ândan itibaren doğru bir müdahale gereklidir.

9-10 ay

• Desteksiz ve bağımsız oturur.

• Ayaktan, oturma pozisyonuna geçer.

• Emekler, sürünür, tutunarak ayakta durabilir.

• Başparmağı ile işaret parmağını kullanarak cisimleri alabilir.

• Yardımla bardaktan içeceği içebilir.

• El sallar, "bay bay" der.

On aylık bir bebeğin becerikli bir şekilde emeklemesi beklenir. Dokuz on aylık bebeği olan her anne şu manzaraya şahit olmuştur: Bebek otururken emeklemeye başlar, hızla emekler, birden durur, oturur ve geriye dönüp anneyi arar, anneyi bulunca tekrar emeklemeye başlar. Annesinin kapsama alanında olduğunu hisseden bebek, emekleyerek bulunduğu yerleri keşfe çıkar.

Bir yere tutunarak destek alıp ayağa kalkan bebek, onuncu ayın sonuna doğru rahatça oturur. Oturma ve ayağa kalkma eylemleri becerikli hâle gelmiştir.

Yardımla bardaktan içecek içebilir. Bardaktan içmeyi de çok severler. Ellerinden alması hayli güç olur.

Önceki aylarda gelişimi süren kibar tutuş gelişir. Kibar tutuşla birlikte başlayan çatal kaşık kullanımı ve bardaktan içme döneminin de devreye girmesiyle beraber, biberon kullanım sıklığı azalmaya başlamalıdır. Bu aylardan itibaren yavaş yavaş sofra adabı eğitimleri gündeme gelmelidir.

Yavaş yavaş bir yaşına yaklaşan bebek, ellerini anlamlı bir şekilde hareket ettirmeye başlar. El sallayıp "bay bay" hareketi yapabilir ve yaptığı hareketin ne anlama geldiğini bilir. Bu aydan sonra yapılan hareketlerin anlamlarına ilişkin değerler ve eğitimler başlamalıdır. Artık ilerleyen aylarla birlikte, yapılan davranışların sebepleri üzerine eğitimlere başlanması açısından bir sinyal olarak kabul edilebilir.

Rabbim ömür verirse sonraki sayıda görüşmek dileğiyle...

Âlemlerin Rabbi olan Allah'a hamdolsun.

MOTİVASYON PERSPEKTİFiNDEN KAYGI

Allah'ın adıyla...

Hamd, âlemlerin Rabbi olan Allah'a, salât ve selam O'nun Resûl'üne olsun.

Motivasyon konusunu ana başlık olarak kullandığımız yazı dizimize "kaygı" konusuyla devam ediyoruz. Daha önceki sayılarımızda da belirttiğimiz gibi motivasyon seviyemiz birçok bileşen tarafından etkilenebiliyor. Başlıca etmenlerden olan kendini tanımak, hedef gibi başlıkları diğer yazılarımızda inceledik. Bu sayımızda ise kaygı ya da diğer adıyla anksiyete konusunu, motivasyona etkileri çerçevesinden incelemeye çalışacağız inşallah.

Kaygı ne demektir? Kaygı seviyemiz motivasyonel yapımızı nasıl etkiliyor? Hangi seviyedeki kaygı, psikolojik iyi oluşumuz ve motivasyonumuz için iyidir? Bu sayıdaki yazımızda bunlara değinmeye çalışacağız.

Kaygı kavramı zaman zaman farklı filozoflar ve psikoloji alanında çalışan profesyoneller tarafından açıklanmaya çalışılmıştır. Kavramın manası ve nedenleriyle alakalı birçok söylev geliştirilmiştir. Bu yazımızda yoğun psikopatolojik kavramlardan ziyade, "Gündelik hayatta kaygı deyince ne aklımıza gelmeli?" üzerinden ilerlemek istiyoruz. Kaygı; yoğun endişe, sıkıntılı ruh hâli, bunaltı, nedeninin belli olmadığını düşündüğünüz gerginlik hissi gibi hayatınıza yansıyan duygu durumlarının bütünü olarak belirtilebilir. Korkudan farklıdır, çünkü korkunun nedeni belli, somut bir şeydir ve sizi tehdit eden bu somut neden ortadan kalkınca hissedilen yoğun duygu da ortadan kalkar. Ancak kaygıda bu süreç daha farklıdır. Genellikle ortada somut bir kaygı nedeni yoktur. Daha çok soyut kavramlar üzerinden endişelenip kaygı hissederiz. Örneğin, gelecek için endişe duymanız, soyut bir kavram olan gelecek planlarınız için kaygı hissetmenizdir. Aslında geleceğin nasıl şekilleneceğine dair elinizde verileriniz olsa da bunların hiçbiri somut ve kesin sonuç gösteren deliller değildir.

Peki, neden kaygı hissediyoruz? Bu hissiyatın hayatımızdaki manası nedir?

Allah'ın her şeyi bir hikmetle yarattığına inanan biz Müslümler[1] elbette ki kaygının da hayatlarımızda bir işlevi olduğunu bilmeliyiz. Belli düzeyde hissedilen kaygı; hayatta harekete geçmemizi sağlayan, planlar yapıp hedefler

Kaygı ne demektir? Kaygı seviyemiz motivasyonel yapımızı nasıl etkiliyor? Hangi seviyedeki kaygı, psikolojik iyi oluşumuz ve motivasyonumuz için iyidir? Bu sayıdaki yazımızda bunlara değinmeye çalışacağız inşallah.

1. "Onlar ki ayakta, otururken ve yanları üzere yatarken Allah'ı zikrederler. Göklerin ve yerin yaratılışı hakkında tefekkür ederler ve (derler ki): 'Rabbimiz! Sen bunu boşa yaratmadın. Seni eksikliklerden tenzih ederiz, bizi ateşin azabından koru.' " (3/Âl-i İmran, 191)

belirlememize yardım eden bir itki rolünü üstlenir. Konuyla alakalı olarak serinin ilk yazısında bahsettiğimiz motivasyon süreçlerinde kaygının yerini hatırlamak faydalı olacaktır. Gereken kaygı ve stresi hissetmezseniz yetiştirmeniz gereken ödevinizi ya da teslim etmeniz gereken işinizi bitirme ihtiyacı da hissetmezsiniz. Kaygı aslında hayatımızın bir parçasıdır. Her insan, hayatında belli oranda kaygı hisseder. Bu gayet normaldir. Özellikle kadınlarda kaygı seviyesi biraz daha fazla olabilir. Bunun nedeni için farklı açıklamalar yapılsa da yoğun olarak tercih edilen neden; anne olma ve bebek bakımından sorumlu olmayı sağlayan hormonal ve fizyolojik alt yapı, kadınları daha fazla temkinli ve ihtiyatlı hâle getiriyor olduğudur.[2] Bu konuya Kur'ân-ı Kerim'den güzel bir örnek olarak şu pasajı verebiliriz: Allah (cc), Kasas Suresi'nde Musa'yı (as) suya bırakan annesinden bahsetmektedir. Anneye vahiyle güvence verilmesine rağmen bebeğini suya bıraktıktan sonraki durum için Rabbimiz şöyle buyurur: "Musa'nın annesi yüreği bomboş (endişeden dolayı aklı başında olmaksızın, yalnızca Musa'yı düşünerek) sabahı etti..."[3] Burada geçen "yüreğinin bomboş olması" tabiri, tam olarak kaygı kavramını açıklamaktadır. Zira vahiyle sabitlenmiş bir kalp olmasına rağmen, Musa'nın annesi hâlâ belli oranda kaygı hissetmektedir ve bu durum çok normaldir, çünkü bizler bu duygu durumuna meyilli olarak yaratılmışızdır.

Kaygı hissetmek tabiatımızın bir gereğidir. Kaygı hissetmeseydik gelecek planları yapamazdık, kendimizi kötü alışkanlıklardan uzak tutmaya çalışmazdık ya da en basit şekliyle günahlarımız nedeniyle pişmanlık hissetmez, kendimizi düzeltmeye çalışmazdık.

Kaygı, belirttiğimiz gibi belli dozda hayatımız için elzemdir. Ancak o belli seviye aşıldığında her şeyin aşırısının zarar vermesi gibi bize zarar vermeye başlayabilir. Rahmân olan Allah (cc), bazı ayetlerde bizleri, bu konuda dikkatli olmamız için uyarmaktadır.

Örneğin, İsrâ Suresi'nin 31. ayetinde, "Fakirlik korkusuyla çocuklarınızı öldürmeyin. Onların da sizin de rızkınızı biz veriyoruz..." buyurulmuştur. Aslında dikkatli incelediğimizde bu ayetin işaret ettiği nokta rızık ve gelecek kaygısının aşırı hâlidir. Bu kaygı o kadar yoğun seviyelere gelerek kişinin hayatına etki edebiliyor ki çocuğundan vazgeçmeye dahi neden olabiliyor. Kulağa hayret verici gelse de maddi yetersizliklerden dolayı, çocuğa iyi bir gelecek sunamayacağını düşünerek kürtaja başvuranları düşünmek bu konuya dair somut bir örnek olarak yeterli olacaktır.

Psikoloji alanında "Kaygı Bozuklukları" başlığı altında incelenen birçok farklı patolojik yapı mevcuttur. Ancak bu yazımız kaygının motivasyon üzerine etkileri başlığı altında ilerlediği için, bu konuya bu yazımızda değinmeyi uygun bulmuyoruz. Fakat konuyu daha iyi kavramak adına yaşanılan kaygının aşırı mı, yoksa gereken seviyede mi olduğunu anlamak için bakmamız gereken noktayı sizlerle paylaşmak istiyoruz:

Eğer vücudunuzda sürekli olarak bir gerginlik, zihninizde bir endişe hâli varsa; son zamanlarda sürekli sinirli, kolay parlayan, ne yapsa gevşeyemeyen bir yapı içerisindeyseniz ya da yaşam kaliteniz bu endişeli ruh hâlinizden dolayı artık olumsuz etkilenmeye başladıysa ve normalde konsantre olup yaptığınız rutin işlerinizi dahi yapmakta zorluk çekiyorsanız yoğun bir kaygı içinde olabilirsiniz. Bu tarz uzun vadeli kaygılar kişilerde dikkat dağınıklığına, yaşama dair isteksizliğe, hedef belirlemek ve ona uygun adımlar atmada güçlüklere neden olabiliyor. Çoğu kişi hayatında yoğun kaygıyla mücadele ettiğini fark etmeden uzun zaman dilimleri geçiriyor. Yazımızın devamında kaygıyla baş etme önerilerini bulabilirsiniz. Ancak tüm bunlara rağmen yoğun bir kaygının içinde olduğunuzu düşünüyorsanız lütfen destek almaktan çekinmeyin.

Bu noktada unutmamamız gereken husus ise yukarıda da belirtildiği gibi, kaygı herkesin hayatında belli düzeyde vardır, olması da gerekir. Yine Kur'ân'a başvuracak olursak, Taha Suresi'nin 67. ayetinde, sihirbazların asalarını attığında asaların hareket ettiğini gören Musa (as) için, "Musa, içinden bir korku duymaya başlamıştı." buyurulmuştur. Daha sonrasında gelen ayette ise Musa'ya galip gelecek olanın kendisi olacağı hatırlatılmış, yani başarıp başarmayacağına dair hissettiği kaygı vahiyle giderilmiştir. Yine Peygamber'in (sav) Bedir Günü ettiği duayı hepimiz biliriz. Allah Resûlü, "Allah'ım, şu bir avuç Müslim ölürse yeryüzünde sana ibadet edecek kimse kalmaz."[4] şeklinde dua ederken aslında Müslimlerin ve İslam'ın akıbeti, yani geleceği hakkındaki kaygısını dile getirmekte, bunun için dua etmekteydi.

Konu başlığımız altında bakacak olursak, zor süreçler herkese kaygı uyandırır. Bir peygambere dahi... Önemli olan sizin yaşam kalitenizi, motivasyonel sürecinizi ya da hedefiniz için gerekli olan adımları atma noktasında sizi nasıl etkilediğidir. Örneğin, bir gruba ders anlatması gereken bir kişi, başkalarının önünde rezil olma düşüncesinden doğan kaygıdan dolayı hazırlığını yapamıyor ve ders anlatma görevinden kaçınarak vazgeçiyorsa bu aslında hissedilen kaygının o kişinin hayatına etki ettiğinin bir göstergesidir. Böyle durumlarda kaygı uyandıran durumdan kaçınmak ânlık olarak rahatlama getirebilir, ancak uzun vadede beyninize şu komutu vermiş olursunuz: "Kaygılarında o kadar haklısın ki bunu çözmenin başka mantıklı bir yolu yok. Gelecek seferde de bu kaçınma yolunu deneyelim."

Peki, ne yapmalıyız ya da kaygı seviyemizi nasıl kontrol etmeliyiz?

2. https://www.cam.ac.uk/research/discussion/opinion-women-are-far-more-anxious-than-men-heres-the-science
3. 28/Kasas, 10
4. Buhari, 2915; Müslim, 1763

Öncelik olarak kaygıyı kontrol etmeye çalışmayın. Kontrol etmeye çalıştıkça kaygınız daha çok artacaktır. Duygular, hisler onlarla cebelleşmemizi hoş karşılamazlar.[5] Bunun yerine kabul edilmek ve anlaşılmak isterler. Kaygılı hâlinizin bir sinyal olduğunu unutmayın. Ona merak ve şefkat duygusuyla yaklaşın. Hangi durumların sizde daha fazla kaygıya neden olduğunu araştırın. Yazı dizisinin "Kendinin ve ânın farkında olma" adlı ikinci yazısında önerilen tefekkür dakikaları bu konuda oldukça faydalı olabilir. Kendinize doğru soruları yöneltmek, kaygının nedenini görmenize yardımcı olacaktır. Adım atılan iş için yeterli donanıma sahip olup olmadığınıza dikkat edin. Beklentilerinizin hayalci mi, yoksa gerçekçi mi olduğunu tartın. Beyninizdeki kaygı mekanizmasının mantığını kendinize hatırlatın. Örneğin, yeni bir iş kurmaya karar veren bir kişi şunun farkında olarak yola çıkmalıdır; yeni başlangıçlar hangi konuda olursa olsun kaygı uyandırır. Çünkü beynin yeni atılacak adım için referans alarak kullanabileceği veri ya da deneyim sayısı kısıtlıdır. Bu, yeni bir deneyimdir ve bolca belirsizlik içerir. Beyin, kişiyi belirsizliğin getireceği kötü sonuçlardan korumak için kaygıyı devreye sokar. Yani kişinin dikkatli adım atması için sinyaller yollar. Belirsizlikler kaygının beslendiği yolaklardır. Bu yüzden yeni işler, yeni deneyimler her zaman daha ürkütücü ve endişe vericidir. Yeni bir işe adım atacak kişiler, kaygı hissetmenin normal olduğunu hatırlamalı ve işin arkasında yatan mantığı kendisine hatırlatmalıdır.

Bir sonraki adım olarak belirsizlikleri olabildiğince aza indirgemek, kaygıyla başa çıkmada yardımcı olacaktır. Kendine hedef belirlemiş bir kişi üzerinden açıklamaya çalışırsak; belirlediği hedefin net olması, atması gereken adımları sıralaması, yetersiz olduğu alanları tespit etmesi ve o alanlarda kendini geliştirmek için yardım alması gibi somut adımlar belirsizlikleri elimine edecektir. Bu da kaygı seviyesinde düşüşe neden olacağı için motivasyonel anlamda bireyin yararına olacaktır.

Kendimizi dinleyerek kaygı nedenimizi bulduk, ancak nasıl adımlar atacağımız noktasında emin değilsek aşağıdaki maddeler size yardımcı olabilir:

• Düşüncelerinizi kâğıda dökmek, diğer yazılarımızda da belirtiğimiz gibi somut veri olacağı için sizi rahatlatacaktır.

• Sizi yoran ve kaygı uyandıran hususlar şeklinde yazdığınız maddeleri bir başkasının gözünden bakıyormuşçasına hayal edin. Örneğin, yakın arkadaşınız size bu sorunlarla gelse ona ne önerirdiniz?

Yeni verilecek kararlar ve atılacak adımlar, kaygıyı en çok hissettiğimiz zamanlardır. Böyle zamanlarda muhakkak istişare yapın. Allah'ın da (cc) ayette buyurduğu gibi, "...işlerinde onlarla istişare et. (Bir konuda) karar verdiğin zaman Allah'a tevekkül et..."[6] istişare size faklı bakış açısı ve bilgi kazandıracağı için belirsizliğin ve bilgi eksikliğinin oluşturacağı kaygıyı azaltacaktır. Aynı zamanda, istişare yaparak hedefinize dair gereken adımlardan birini atmış olduğunuz, yani aksiyona geçtiğiniz için içsel motivasyonunuzu arttırmış olursunuz.

• Düzenli spor yapmak, kaslarınızı germek ve gevşetmek kaygıyla baş etme noktasında size yardım edecektir. Düzenli yapılan günlük yarım saatlik yürüyüşün, hayatınızda neler değiştirebileceğine inanamayacaksınız.[7]

• Kaygı duyduğumuz durumu mizah yoluyla düşünmek, içine düşmekten kaygı duyacağımız durumu komikleştirmek kaygımızı azaltacaktır. Sizi kaygılandıran düşüncelerinize bir de espriyle yaklaşın.

• Kaygılı zamanlarda adım atmak zordur. Ancak kaçınmak, yani kaygıdan ötürü atılması gereken adımları atmamak ve vazgeçmek kaygıyı daha fazla besler. Yukarıda örnek olarak verilen iki peygamber de gereken adımları atmış, kaygı hissetmelerine rağmen yapmaları gerekenden vazgeçmemiştir. Olabildiğince kaygı hissettiğiniz durum için adım atmaya çalışın, ama bu aşamada kendinize nazik davranmayı da unutmayın.

• Sürekli aynı kaygılı düşüncelerin kafanızdan geçtiğini fark ediyorsanız sesli olarak, "Şu ânda yine aynı yola girdim. Bunu durduruyorum ve saat ... da kaygılarımı düşünmek için kendime randevu veriyorum." demek, yani belirlediğiniz bir saat dilimine kaygılı düşüncelerinizi ertelemek, onları yok saymadan durumunuza sınır koymanızı sağlayacaktır. Bu alıştırmayı uyguladığınız hâlde kendinizi tekrar kaygılı düşüncelerle boğuşurken bulabilirsiniz. Tekniği alışkanlık hâline getirene kadar bu çok normaldir. Tekrar başa sardığınızı gördüğünüz her ân kendinizi nazikçe uyarın ve randevunuzu hatırlatın.

• Yapacağınız işle ilgili yoğun kaygı duyuyorsanız bol pratik yapmanın sizi daha güvende hissettireceğini unutmayın. Ayrıca yapılacak iş için gerekli donanımları edinmek; örneğin, araştırma yapmak, ders almak gibi destekler belirsizlikleri ortadan kaldıracaktır.

Bu yazımızda motivasyon perspektifinden kaygıyı ele almaya çalıştık. Kaygı konusu hakkında daha fazla fikir sahibi olmak ve farklı yaklaşımları edinmek isteyenler, Kemal Sayar'ın, sitesinde kaleme aldığı "Varoluşçu psikoloji açısından anksiyete" adlı makaleye göz atabilir. Rabbimiz (cc), öğrendiğimiz ilimlerle amel etmede bizleri muvaffak kılsın. Allahumme âmin.

Selam ve dua ile...

5. https://kemalsayar.com/haftanin-yazisi/benimsenmemis-duygulariniz-sizi-nasil-incitiyor

6. 3/Âl-i İmran, 159

7. https://www.sportsandmerits.com/makale/226-her-gun-yarim-saat-yuruyus-ile-vucudumuzda-meydana-gelen-degisiklikler

Tevhid Medresesi öğrencilerinin kendi aralarında çıkardıkları "Genç Muvahhide" isimli dergi için Halis Hoca'mızın kaleminden dökülen şiiri, siz kıymetli okuyucularımızın istifadesine sunuyoruz.

Secdeye Varıyorum

Önümde bir cam, parmaklık arkasında
Üzerimde tel kafes, gök ile ben arasında
Bir hücredeyim ben, kilit kilit ardınca
Ne de uzak şu gök, çıplak gözle bakınca
Yakınlaştırmak için secdeye varıyorum
Semanın sinesine başımı yaslıyorum

Göklerin sırrı için çıkmışken yola
Yol bir yana düştü, ben öte yana
Menzil sanıp durağı, düştüm tuzağa
Cehaletim artıyor harflerim çoğaldıkça
Çıkmak için tuzaktan, secdeye varıyorum
Gönlümün baharını secdede buluyorum

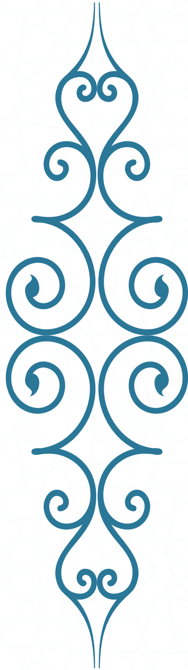
İçimde bir fırtına, savaşta gibi kalbim
Nefha ile çamurun kavgasından çektiğim
Yolum mu uzun olan, varılmaz mı menzilim
Düşmem yorgunluktan mı, yol mu çok engebeli
Yunmak için çamurdan secdeye varıyorum
Cennet ırmaklarını kalbime salıyorum

Nefis mi bilgiye doymayan, kalp mi
Lehime midir ilim, aleyhime mi
Hazırlık dünyaya mı, ahirete mi
Taş taşımaktan beter hesap çilesi
Dinlenmek için şimdi, secdeye varıyorum
Göğün sekinetini üstüme çekiyorum

Öyle bir çağa çattık, çatar gibi belaya
Yılkı atları gibi gayesiz koşturmaca
Mevzi kaybediyoruz, zafer naralarıyla
Yerimizde saymışız ufka vardık sandıkça
Bitsin diye bu kabus, secdeye varıyorum
Secdenin kollarında huzura eriyorum

Halis Bayancuk

Nisan 2021 - Ramazan 1442 - Silivri

YENİLİĞİN DİNDEKİ TEZAHÜRÜ: BİDAT

KIRK HADİS ŞERHİ

Ömer AKDUMAN
omerakduman@tevhiddergisi.org

Beşinci Hadis

"Kim bir işi, yapmadığımız şekilde yaparsa o kabul olunmaz, reddedilir."[1]

"Kim dinimizde ondan olmayan bir şeyi ihdas eder, ortaya atarsa bu ortaya çıkardığı reddedilir."[2]

Bu ayki yazımızla beraber bidatler konusunu ele alacağız. Yukarıda zikredilen hadisler, bidatin ve bidatçinin reddedilmiş olduğunu ifade etmektedir. Gelin, birlikte bidat hususunu etraflıca inceleyelim:

Bidat

Bidat kelimesi, Arapçadan Türkçeye geçmiş bir kavramdır. Yenilik, önceden benzeri geçmemiş olup sonradan ortaya çıkan şey anlamlarında kullanılmıştır. Bu anlam göz önünde bulundurulduğunda her yenilik, icat, sonradan ortaya konan benzersiz şey… Araplar nezdinde bidat ismini alır.

Allah (cc), Kitab'ını Arapça olarak indirmiş ve Kitab'ında Arapların kullandıkları kavramları kullanmıştır. Allah Resûlü de (sav) bir Arap olarak hadislerinde Arapların kullandığı kavramları kullanmıştır. Allah ve Resûl'ü, Arapçadan bir kavramı kullandıkları zaman bazen kelime ve kavram üzerinden tasarrufta bulunmuşlardır. Kavrama ek bir anlam ziyade etmek suretiyle anlam genişletmesine gittikleri gibi, kavramın anlamlarında daraltma yapıp geniş anlamlı bir kelimeyi, daha dar bir alanda kullandıkları da olmuştur.

Bu bilgi ışığında bidat kavramını incelediğimizde anlam daralmasına gidildiğini apaçık görmekteyiz. Nebi (sav), "Kim dinimizde ondan olmayan bir şeyi ihdas eder, ortaya atarsa bu ortaya çıkardığı reddedilir." buyurmuştur. Hadisteki "dinimizde" ifadesi, her bidatin/yeniliğin değil, din alanında olan her yeniliğin, şeriatın konusu olduğunu açıkça belirtmektedir.

Bidat dinimizce, "Aslen dinden olmayıp sonradan dine dâhil edilen ve Allah'ın rızasına ulaştıracağına inanılan sapık inanç, söz ve eylemler…" olarak kabul edilmiştir. Din, Allah'ındır. Dinin sahibi olarak Allah (cc), elçisi olarak Muhammed (sav), sınırları belirtmiş, inanç esaslarını detaylarıyla açıklamış ve ibadet şekillerini tayin etmiştir. Bu hakikati bir kenara itmek suretiyle dinde yenilik çıkaran, ondan olmayanları dâhil eden, bununla da Allah'ın rızasına erişeceğini zanneden insan mübtedidir/bidatçidir, sapıktır. Hayra ulaşmayı amaç edinmiş olması ya da samimi niyetlerle güzel amel yaptığına inanması var olan gerçekliği değiştirmez.

1. Müslim, 1718
2. Buhari, 2697; Müslim, 1718

Öncelikli olarak Allah, bidatten razı değildir. Bidatçi, Allah'ın rızasına erişemez. Aynı zamanda bidatçinin, yani bidati çıkaranın; bunu ihya edenin yahut bidatin insanlar arasında intişar bulmasına sebep olan kimsenin günahı katlanır.

Bidatler konusu dinin mühim konularındandır. Bundan olacak ki Allah Resûlü pek çok hadisinde sünnetine ittibaya teşvik etmiş, dinde yenilik çıkaran insanları ise şiddetle kınamış ve amellerinin kabul edilmeyeceğini belirmiştir.

Kur'ân-ı Kerim, salih niyetlerle yola çıkan, ancak realitede ulaşmak istediği maksadı ıskalayan nice insandan bahsetmektedir:

"Sana her şeyi örtüp bürüyecek olan (kıyametin) haberi geldi mi? O gün, (bazı) yüzler korku ve zillet içindedir. Çalışmış, yorulmuştur. Kızgın ateşe girecektir."[3]

"De ki: 'Size amel yönünden en fazla hüsrana uğrayanları haber verelim mi?' Onlar ki dünya hayatındaki çabaları boşa gittiği hâlde gerçekte iyi şeyler yaptıklarını sanırlar."[4]

Bidat, söz, eylem ve inançtır, dedik. Buyurun, daha iyi anlaşılsın diye bu üçlü taksimatı açıklayalım:

• Bidat, sözdür. Dinden olmadığı halde dine dahil edilmiş, dine nispet edilmiştir. Bu sözle insanlar Allah'a (cc) yakınlaşacaklarını düşünürler. Örnek verelim: Ezandan sonra okunması gereken dualar sünnet vesilesiyle bize aktarılmıştır. Lakin bizim toplum Peygamberimizden (sav) gelen zikri terketmiştir. Sünneti terk ettikleri için de yerini bir bidat ile doldurma ihtiyacı hissetmişlerdir. "Azizallah; Şefaat, ya Resûlallah!" şeklinde, "Allah azizdir. Yücedir. Ey Allah'ın Resûlü, bize şefaat et." diye terceme edebileceğimiz bir söz uydurmuşlardır. Bu söz bidat olmasının yanında, şefaati Allah'tan değil, ölmüş bir insana dua etmek suretiyle istemek olduğundan şirktir.

• Bidat eylemdir, ameldir, fiil ve davranıştır. Allah'a yakınlaşmak için yapılmış olsa da Bidatin tarifinde de belirttiğimiz gibi bu mümkün olmaz. Zira Allah (cc) bidat sahibinin bidatinden razı değildir. Kabristanlarda Nebi'nin (as) duasını terk edip Fâtiha Suresini okumak, ölmüş kimseye fayda versin diye Kur'ân okumak, kabrinin başında durup telkin yapmak, teravih aralarında sünnette olmayan dualar... yapmak bu bidatlerin günümüzde en bilinenleri olarak zikredilebilir.

• Bidat inanç ve itikad olabilir. İslam'dan olmayan, şer'i olduğuna dair hiçbir kanıt bulunmadığı ancak İslam'a nispet edilerek İslami bir fikir, düşünce veya inanç olarak lanse edilen her inanış bu kabildendir. Amelin imandan olmadığı imanın yalnızca söz ve tasdik olduğu ve amelsizliğin hiçbir surette kişinin dinine zarar vermediği yönündeki itikat bidattır. Şeri delillere aykırıdır. Dine sonradan sıkıştırılmış olan mürcie/irca inancıdır.

3. 88/Ğaşiye, 1-4
4. 18/Kehf, 103-104

"Kainatta gerçekleşen her şey aniden olur. Önceden geçmiş bir kader yoktur. Olur ve olduktan sonra Allah bilir, öğrenir" diyen Kaderiye'nin bu inançları dine sonradan sokuşturulmuş bidat olan bir inançtır. Çünkü bu hususta naslar açıktır ve sahabe başta olmak üzere selefin ilgili delilleri kaderin varlığı şeklinde anladıklarını tüm açıklığıyla görebiliyoruz. Örnekleri çoğaltmamız mümkündür, fakat konunun anlaşılması açısından zikrettiklerimiz yeterlidir diye düşünüyorum.

Bidatler konusu dinin mühim konularındandır. Bundan olacak ki Allah Resûlü (sav) pek çok hadisinde sünnetine ittibaya teşvik etmiş, dinde yenilik çıkaran insanları ise şiddetle kınamış ve amellerinin kabul edilmeyeceğini belirmiştir. Sahabe, Allah Resûlü'nden (sav) bu şer'i hassasiyeti almış ve özenle muhafaza etmiştir. Dine yeniliklerin dâhil edilmesine müsaade etmeyip sünnetin müdafaası noktasında hakikaten güzel bir örneklik sergilemişlerdir. Allah (cc) onlardan razı olsun.

Sahabeden sonraki her kuşakta/nesilde sünnet hassasiyeti giderek azalmış, bidatler yaygınlık kazanmaya başlamıştır. Bidat ehli olan insanlar giderek daha fazla değer görmüştür. Sünnetler bidat, bidatler sünnet olarak kabul edilmiştir. Bu vahim tablo yalnızca bizim ortaya koyduğumuz acizane bir tespit değil, sahabe de dâhil olmak üzere ilim adamlarının farklı vesilelerle değindikleri ciddi bir problemdir:

Enes ibni Malik (ra) şöyle demiştir:

" 'Şayet bir kimse ilk selefin yaşadığı döneme (yani Peygamberin zamanı) yetişmiş olsa, sonra da bugüne gelse, İslam'dan hiçbir şeyi tanıyamaz.

Sonra Enes elini şakağına koydu ve 'Sadece şu kıldığınız namaz hariç (bu ameliniz Nebi'ninkine benziyor.)' dedi.'

Sehl ibni Malik (ra) babasının şöyle dediğini rivayet etmiştir:

'Namaza çağrıdan başka, insanların yaptıklarını gördüğüm şeylerden hiçbirisini tanımıyorum.' "[5]

5. Rivayetler için bk. el-i'tisâm, İmam Şâtıbî, Kitap Dünyası Yayınları, s. 33

Ebu'd Derda'nın (ra) şöyle dediği nakledilir:

" 'Eğer Resûlullah (sav) şimdi çıkıp gelse, aranızda kendisinin ve dostlarının amelinden sadece namazı bulurdu.'

Bu sözlere Evzai, 'Acaba Ebu'd Derda bu günü görseydi ne derdi?' ilavesini yaparken İsa ibni Yunus da, 'Ya Evzai bu güne yetişseydi acaba nasıl değerlendirirdi?' demiştir."[6]

Biz de diyoruz ki; Acaba Allah Resûlü, Ebu Derda ve Evzai günümüzü görmüş olsalardı nasıl değerlendirirlerdi? Üzerinde düşünülmesi gereken önemli bir soru.

Bidati Yasaklayan Naslar

Bidat, şeriatın kabul etmediği, nehyettiği ve sapıklık olarak isimlendirdiği bir olgudur. Şenaatini, kötülük ve saptırıcılığını anlatan onlarca nas şer'i kanıt varid olmuştur. Bu nasları beraber inceleyelim:

Birinci delil:

"O gün bazı yüzler aydınlanacak, bazı yüzler de kararacaktır. Yüzleri kararanlara gelince (onlara denilecek ki:) 'İman ettikten sonra küfre mi girdiniz? Kâfir olmanıza karşılık azabı tadın (bakalım)!' "[7]

Kıyamet Günü'nde insanlar, ayetikerimenin açık ibaresiyle iki sınıfa ayrılacaklardır; yüzü aydın olanlar ve yüzü kararanlar. Başka ayetikerimeler, bu sahneyi daha açık şekilde tasvir etmektedir:

"O gün (bazı) yüzler aydınlıktır. (Yüzleri) gülmekte ve sevinç içindedir. O gün, (bazı) yüzlerin üzerini toz kaplamıştır. Çehrelerini (duman isi gibi) bir karartı bürümüştür. İşte bunlar, kâfir ve facir olanların ta kendileridir."[8]

Ayette ifade edilen; yüzleri aydınlık olanlar ve karanlık olanları Abdullah ibni Abbas şöyle tefsir etmektedir: "Ehli Sünnet ve'l Cemaatin yüzü aydınlanacak, bidat ve sapkınlık sahibi insanların ise yüzleri kararacaktır."[9]

Bu tefsir, bidatin Allah (cc) indinde ne kadar çirkin bir amel olduğunu açıkça gözler önüne sermektedir. Ayetin ifadesiyle yüzleri toza toprağa bulanmış bu kimseler, dünyadayken kendilerince güzel işler peşinde koşturmuş olmalarına rağmen o gün, sapkın insanlar safında yer almışlardır. Burada işin daha vahim tarafı ise ayetikerimenin devamında ifade edildiği gibi bu insanların imanlarından sonra kâfir olmalarıdır. İleride de geleceği gibi bidat, dağın başından yuvarlanan, ancak önemsenmeyen bir kar topu misalidir. Aşağı doğru hızla yuvarlanır ve yuvarlandıkça dev bir kütle hâlini alarak çığa dönüşür, felaket olur. Ne kadar güzellik varsa altında kalmıştır. Bidatçi, dinden çıkarmayan bidatlerle iştigal etmeye devam ettiği sürece dinden çıkması da muhtemeldir. Bu nedenle ayrım yapmaksızın dinde "ekleme/yenilik" yapmaya karşı durmak ve bu mücadeleyi bir hassasiyet değil, şer'i zorunluluk olarak kabul etmek gerekir.

İkinci delil:

"İşte bu benim dosdoğru yolumdur. Ona uyun. Onun dışındaki yollara uymayın. Yoksa sizi (Allah'ın dosdoğru olan) yolundan saptırırlar. Korkup sakınasınız diye bunu size emretti."[10]

İbni Mesud'dan (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

"Bir gün Allah Resûlü (sav), eliyle bir çizgi çizdi, sonra dedi ki: 'Bu, Allah'ın (cc) istikamet üzere olan yoludur.'

Sonra o çizginin sağına ve soluna bazı çizgiler çizdi.

Sonra dedi ki: 'Bunlar, her birinin başında o yola davet eden birer şeytanın bulunduğu yollardır.'

Sonra Allah Resûlü (sav) bu ayeti okudu."[11]

Ayet-i kerimede ve mezkûr hadiste insanın önüne iki yol sunulmuştur: Nebevi yol ve diğer yollar. Nebevi yola, menhece ve sünnete tabi olmak mümine farz, başka yollara uymak ise yasaktır. Çünkü diğer yollar ne kadar "güzel, iyi, tatlı, hoş" görünse de öyle değildir. Zira diğer yollar, İmam Mücahid'in de (rh) tefsir ettiği gibi "bidatler ve şüphelerdir." O hâlde bidatler henüz Mekke'de indirilen ayeti kerimede, yani davetin ilk döneminde yasaklanmıştır. İşte tam da bu nokta, şeriatın bu hususa verdiği önemi gösterir.

Üçüncü delil:

"Bundan sonra, şüphesiz sözlerin en güzeli Allah'ın kelamı, yolların en hayırlısı Muhammed'in yoludur. İşlerin en kötüsü sonradan çıkarılanlardır. **Sonradan çıkarılan her şey bidattir, her bidat sapıklıktır, her sapıklık da ateştedir.**"[12]

Hadis, dinde sonradan çıkarılan yeniliklerin, işlerin en şerlisi olduğunu izah eder. Akabinde sonradan dine dâhil edilen her amele bidat ismi verir ve istisnaya gitmez. İstisnaya gitmemesi çok önemlidir. Kimilerinin "iyi bidat" diye yeni bir kavram sokuşturmalarına en esaslı cevap bu hadistir. Öyle ki dine yeni eklemelerde bulunmayı yasaklayan hadis "iyi bidat" ayrımının da dinen meşru olmadığını izah eder.

Dördüncü delil:

Abdurrahman ibni Amr Es-Sülemi ve Hucr ibni Hucr (r.anhuma) şöyle demişlerdir:

"Irbad Sâriye'nin yanına varmıştık. (Tevbe Suresi'nin 92. ayeti kendisi hakkında nazil olmuştu.) Selam verdik.

6. el-i'tisâm, İmam Şâtıbî, Kitap Dünyası Yayınları, s. 8
7. 3/Âl-i İmran, 106
8. 80/Abese, 38-42
9. Mevsûatu't Tefsîri'l Me'sûr, 14127
10. 6/En'âm, 153
11. Darimi, 202; Ahmed, 4437
12. Müslim, 867

'Seni ziyarete, hastalığın için geçmiş olsun demeye ve senden ilim almaya geldik.' dedik.

Bunun üzerine Irbad şöyle dedi: 'Bir gün Resûlullah (sav) bize namaz kıldırdı. Sonra bize dönüp çok tesirli bir vaaz yaptı. Bu vaazdan dolayı gözler yaşarıp kalpler ürperdi.

Bir sözcü, 'Ey Allah'ın Resûlü! Şu konuşma, ayrılış konuşmasına benziyor, dolayısıyla bize ne tavsiye ediyorsunuz?' dedi.

Bunun üzerine Resûlullah (sav) şöyle buyurdu: 'Size, Allah'a karşı sorumluluk bilinci duymamızı ve yolunuzu Kitap ile bulmanızı tavsiye ediyorum. Üzerinize Habeşli bir köle bile başkan olsa mutlaka onu dinleyip itaat etmenizi tavsiye ederim. Gerçekten benden sonra kim yaşarsa pek çok dinî ihtilaflara şahit olacaktır, dolayısıyla size gereken sünnetime ve doğru yolum üzerinde bulunan Raşid Halifelerimin sünnetine sarılınız. Bu sünnetlere âdeta azı dişlerinizle ısırırcasına sımsıkı sarılınız. **Dinde sonradan çıkan işlerden sakınınız. Çünkü din adına sonradan ortaya çıkarılan her şey bidattir ve her bidat da sapıklıktır.**' ' "[13]

Allah Resûlü (sav) ileride oluşacak ihtilaflardaki kesin çözümü veya kesin felahı, "Benim ve Raşid Halifelerimin sünnetine azı dişlerinizle yapışın." ifadesiyle belirtmiş, sonra faide kemale ersin diye önemli bir hususa işaret etmiştir. İleride çıkacak olan ihtilafların temel sebebini de hadisin sonunda "bidatler meselesi" olarak izah etmiştir. Zaten İslam tarihini şöyle kapsamlı bir incelemeye alacak olursak, dışarıda var olan düşman kadar, içeride yer alan bidat ehlinin de dine zarar verdiğini görebiliriz. Allah Resûlü'nün (sav) bu hadisinden ve bunun yanı sıra var olan pek çok nastan ötürü ilim adamları bidatlerle mücadele etmeyi, Allah (cc) yolunda cihadın bir sınıfı olarak kabul etmişlerdir.

Beşinci delil:

Amr ibni Avf El-Müzenî'nin (ra) babasından ve dedesinden şöyle rivayet edilmiştir:

"Resûlullah (sav), Bilal ibni Harise'ye, 'Bil bakalım.' buyurdu.

Bunun üzerine Bilal, 'Neyi bileyim? Ey Allah'ın Resûlü!' dedi.

Resûlullah (sav) şöyle buyurdu: 'Benden sonra sünnetimden kaldırılan bir sünneti kim ihya edip ortaya çıkarırsa ona, o sünnetle amel edenler kadar sevap vardır. Amel edenlerin sevapları da hiç eksiltilmez, her kim de Allah ve Resûl'ünün razı olmadığı, sonradan çıkan bidat denilen bir sapıklığı ortaya çıkarırsa o kimseye, o bidatle amel edenlerin günahları da birlikte yazılır ve onların günahlarından da hiçbir şey eksiltilmez.' "[14]

İmam Tirmizi (rh) hadisi aktarır ve akabinde, "Bu, hasen olan bir hadistir." demek suretiyle rivayetin makbul (kabul edilebilir, delil olarak kullanılabilir) bir hadis olduğunu ifade eder.

Hadiste de ifade edildiği gibi öncelikli olarak Allah (cc), bidatten razı değildir. Bidatçi, Allah'ın rızasına erişemez. Aynı zamanda bidatçinin, yani bidati çıkaranın; bunu ihya edenin yahut bidatin insanlar arasında intişar bulmasına sebep olan kimsenin günahı katlanır. O günaha iştirak eden her insanın vebalinden bu kimseye de pay vardır.

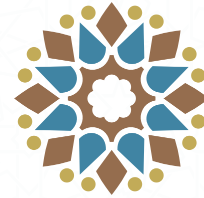
Altıncı delil:

"Kim bir işi, yapmadığımız şekilde yaparsa o kabul olunmaz, reddedilir."[15]

"Kim dinimizde ondan olmayan bir şeyi ihdas eder, ortaya atarsa bu ortaya çıkardığı reddedilir."[16]

Bu iki hadis, dinde yenilik çıkarmayı en açık biçimde yasaklayan ve yapılan eylemlerin batıl olacağını ifade eden iki delildir.

İkinci hadis, dinde yenilik çıkaran insanları yererken; birinci hadis, yenilik çıkarmadığı hâlde başkasının bidatine tabi olanı da kapsar. Bu yönüyle birinci hadis daha kapsamlıdır. İkinci hadiste, "Kim dinde ihdas ederse..." kısmı "söz, amel, inanç" farketmeksizin her yeniliği içerisine alması yönüyle birinci hadisten daha kapsamlıdır. Çünkü birinci hadis bidati "amel" üzerinden izah etmektedir.

13. Ebu Davud, 4607
14. Tirmizi, 2677
15. Müslim, 1718
16. Buhari, 2697; Müslim, 1718

ÜSTÜN MÜCAHİDE: ÜMMÜ UMÂRE NESÎBE BİNTİ KA'B

Salim KANDEMİR
salimkandemir@tevhiddergisi.org

Geçtiğimiz ay Nesîbe binti Kâ'b'ın (r.anha) hayatına başlamış, Uhud Günü sergilediği kahramanlıklardan bahsetmiştik. Bu ay yine hayatından hayatımıza kazanımlar edinmeye devam ediyoruz.

Hudeybiye'den, Rıza-i İlahiye

Hicretin altıncı yılında Allah Resûlü (sav) Medine'de bir rüya görmüştü. Rüyasında ashabıyla birlikte Mescid-i Haram'a girdiklerini, Kâbe'nin anahtarlarını aldığını ve umre yaptıklarını haber vermişti.[1] Müminler altı yıllık hasretin ardından öz yurtları olan Mekke'ye girip Kâbe'yi görme müjdesiyle sevinmişlerdi. Resûlullah (sav) Zilkade ayında 1400 sahabesiyle birlikte[2] kurbanlıklarını alıp Hudeybiye'ye doğru yola çıkmıştı. Tabii Nesîbe (r.anha) Allah Resûlü'nü (sav) yalnız bırakır mı, o da kendisiyle birlikte yola çıkmış, bu kutlu sefere katılan dört kadından biri olmuştu.[3]

Resûlullah (sav) Zi Tuva'ya inince haberi alan Kureyş, Müslimlerin yolunun üzerine adamlarını yolladı. Müslimleri Mekke'ye sokmamakta kararlıydılar. Oysa kan dökmek için gelmemişti Allah Resûlü (sav), tek gayesi Beytullah'ı yüceltmekti. Ancak tüm müşrikler gibi onlar da Allah'ın (cc) şiarlarının yüceltilmesine tahammül edemediler ve yollarını tutup Kâbe'ye varmalarını engellediler.

Kızmıştı Peygamberimiz (sav), öyle ki savaşa bile niyetlenmişti. Seniyyetü'l Mirar'dan kaldırmıştı Kusva'sını, fakat Kusva gitmiyordu. İnsanlar, "Kusva kaldı, Kusva kaldı." dediler. Nebi (sav), "Kusva kalmadı. Onun böyle bir huyu da yoktur. Fakat filin gitmesine engel olan, onun da gitmesine engel oluyor." buyurdu.[4] Rabbimizin savaş istemediğini anlayınca Allah Resûlü de (sav) vazgeçti savaşmaktan. O vazgeçince Kusva'da direnmekten vazgeçti ve sıçrayıp kalktı.

Kalkıp Hudeybiye'ye varınca sulh için damadı Osman ibni Affan'ı (ra) elçi olarak Kureyş'e yolladı. Osman (ra) dönmekte gecikince öldürüldüğünü zannedip savaş için ashabından biat aldı. İşte Allah (cc), o Semure[5] ağacının altında Resûlullah'a (sav) biat edenlerden razı oldu!

"Andolsun ki o ağacın altında sana biat ettikleri zaman, Allah müminlerden razı olmuştur. Onların kalplerinde olan (samimiyeti) bilmiş, üzerlerine sekinet indirmiş ve onları yakın bir fetihle mükâfatlandırmıştır."[6]

Evet, salih ameller cennete giden yolun tabelalarıdır; ancak insan, cennetin kapısının nerede kendisine açılacağını da bilemez. O hâlde pürdikkat yol almalı, son çıkışı kaçırmamalıdır. İlkel dürtülerinden vazgeçmeli, şehvetlerin göz bağcılığından kurtulmalıdır. En mühimi samimi olmalıdır. O samimi olur, Allah da (cc) kalpte olan samimiyeti bilirse; ummadığı bir ânda, ummadığı bir yerde, samimiyetini hayal dahi edemeyeceği lütuflarla mükâfatlandıracaktır.

Nesîbe gibi... Nereden bilebilirdi ki o tozlu yolları aşarken cehennemden kurtulup cennete yol aldığını.[7]

Fedakârlık, Örneklikle Kazandırılır

Nesîbe'nin (r.anha) nasıl bir anne olduğunu evlatlarının hayatından anlayabiliriz. Çünkü çocuklarının her bir ferdi ayrı bir değer taşır. Fedakârlıkları dillere destan olacak niteliktedir. İlk olarak Habib'den (ra) bahsedelim:

Hicretin onuncu yılına doğru Allah Resûlü'nün yaşı ilerleyip vefatı yaklaşınca bazı kavimler ve bazı insanlar mal ve konum sahibi olmak için nübüvvet makamını kullanmayı düşünmüşlerdi. Öyle ki Allah Resûlü'nün vefat etmesini dahi bekleyemeyip peygamberliklerini ilan etmişlerdi. Bu kezzabların başında Müseylimetü'l Kezzab geliyordu. Allah Resûlü (sav) kendisinden sonra halife olma teklifini kabul etmeyince bu yola başvurmuş, Müslimlerin başına büyük belalar açmıştı.

Allah Resûlü (sav), Habib ibni Zeyd'i (ra) bir mektupla beraber Müseylime'ye göndermişti. Habib mektubu teslim edince çılgına dönen Müseylime, tahammül edemeyip Allah Resûlü'nün (sav) elçisine zeval etti. Habib'i bağlattı ve şunları sordu:

1. Peygamberimizin Hayatı ve Daveti, Safiyyurrahman Mübarek Furi, Risale Yayınları, s. 339
2. Buhari, 4150
3. Seferde yer alan diğer hanım sahabiler şunlardır: Ümmü Seleme, Esma binti Yezid, Esma binti Amr (r.anhum). (Kitâbü'l Meğâzî, Vâkıdî, 2/574)
4. Buhari, 2732; Ebu Davud, 2765
5. Darimi, 2498
6. 48/Fetih, 18
7. Allah Resûlü (sav) şöyle buyurdu: "Ağacın altında biat edenlerden hiç kimse asla cehenneme girmeyecektir." (Tirmizi, 3860; Ebu Davud, 4653)

"Muhammed'in Allah'ın Resûlü olduğuna şahitlik ediyor musun?"

"Evet."

"Öyleyse benim Allah'ın Resûlü olduğuma şahitlik ediyor musun?"

"Seni duymuyorum."[8]

Müseylime, Allah Resûlû'nü (sav) her sorduğunda Habib (ra) ona salât ve selam getirdi. Kendisinden bahsedince, "Seni duymuyorum." diyerek kale alınmayacak kadar değersiz olduğunu belirtti. Müseylime kendisini aşağılayan bu sözleri duyunca öfkeyle dolup taştı. Öldürünceye kadar bu soruları sordu ve her cevabına karşı Habib'in uzuvlarını parça parça kesti. Namertçe on iki yara açtı bedenine...[9]

Gördüğü bu feci işkenceye rağmen Allah Resûlü'ne (sav) olan sadakatinden asla vazgeçmedi Habib (ra). Hudeybiye'de ölüm üzere biat etmişti ya hani; işte son nefesine kadar bu sözünde durdu ve büyük bir onurla şehadete kavuştu.

Bir de Abdullah'tan (ra) bahsedelim:

Abdullah, Allah Resûlü (sav) ile birlikte Bedir, Uhud, Hendek ve daha birçok savaşa katılmış ve hiçbir mücadelede Nebi'yi yalnız bırakmamıştır. Âdeta onun gölgesi olmuştur.[10]

Uhud Savaşı'nda önce Allah Resûlü'nü (sav), sonra annesini nasıl müdafaa ettiğini biliyoruz. Aynı tavrı kardeşi için de sergilemiş, Yemame Savaşı'na katılarak kardeşinin kanını yerde bırakmamıştır. Hain Müseylime'yi, Vahşi ile (ra) birlikte öldürmüştür. Son nefesine kadar davası uğruna mücadele etmekten geri kalmamıştır. Harre olaylarında kendisinden biat istenildiğinde, "Resûlullah'tan sonra kimseye ölüm üzere biat etmem." diyerek fitneden kaçınmış, zulmü üzerine bulaştırmamıştır. En sonunda ailesine yakışır bir şekilde kardeşi gibi bu olaylarda canını Rabbine (cc) şehit olarak teslim etmiştir.

Nesîbe'nin (r.anha) ailesi de en az kendisi kadar fedakârdır. Özellikle oğulları Abdullah ve Habib (r.anhuma), sergiledikleri kahramanlıklarıyla nasıl birer serdengeçti olduklarını göstermişlerdir. Yeri geldiğinde terlerinden, yeri geldiğinde kanlarından davaya takdim ettikleriyle "Ensar" olmanın niteliğini beyan etmişlerdir. Bu mertebeye en çok da Nesîbe'den öğrendikleri sayesinde erişmişlerdir.

Ömer'in (ra) Nesîbe'ye (r.anha) Verdiği Değer

Hani Nebi (sav) Abdullah'a (ra), annesi Nesîbe (r.anha) için, "Annenin makamı, falan ve falanın makamından daha hayırlıdır."[11] demişti ya; bunu bilen Ömer de (ra) aynı değeri Nesîbe'ye vermiştir. Halifeliği yıllarında yaşanan şu olaydan bunu rahatlıkla anlayabiliriz:

"Ömer ibni El-Hattab peştamallar getirmişti. İçlerinde iyi ve geniş bir peştamal vardı.

İnsanlardan biri, 'Şu peştamal, şu kadar para değerindedir. Onu, Abdullah ibni Ömer'in eşi Safiyye binti Ebu Ubeyd'e gönderseniz!' dedi.

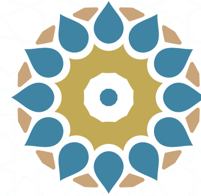
(Ravi) dedi ki: 'Safiyye çok gençti, henüz ibni Ömer'in yanında yatmıyordu.'

Ömer ibni El-Hattâb dedi ki: 'Onu, Safiyye'den daha layık birine; Ümmü Umâre Nesîbe binti Ka'b'a göndereceğim.

Resûlullah'ı (sav) Uhud Savaşı'nda şöyle derken işitmiştim: 'Sağa sola her baktığımda Ümmü Umâre'nin arkamda savaştığını gördüm.' ' "[12]

Yaşadığı toprakta İslam nizamının hayallerini kuran her Müslim, örneklik müessesini ihya etmek zorundadır. Çünkü "Örneklik müessesi vahyin terbiye metodudur."[13] Yeni bir inkılap ancak bu metodla gerçekleşir. Bilhassa da ümmetin anneleri, yeni nesillerin örnek aldığı ilk kişilerdir. Toplum onlarla inşa edilir. Onlar, nefsani ve şeytani bahaneleri bir kenara bırakıp her şeye rağmen davanın yanında saf tutarlarsa; onlar, tüm menfaatlerinden feragat ederek yeri geldiğinde eline kılıç bile alacak kadar cesur olurlarsa; onlar, Nesîbe (r.anha) gibi dava uğruna onlarca yara almaktan çekinmezlerse tabii ki çocukları da Habib (ra) gibi tüm bedeninin parça parça kesilmesine aldırmayacaktır.[14]

İşte bu değere ulaşmak çok uzak değildir. Yapılması gereken her şey bellidir. Unutmayalım, YARINLAR BİZİMDİR...

8. Tabakat, İbni Sa'd, 4/335; Es-Sîretü'n Nebeviyye, İbni Hişâm 1/466
9. Es-Sîretü'n Nebeviyye, İbni Hişâm 1/467
10. Tabakat, İbni Sa'd, 4/335
11. Tabakat, İbni Sa'd, 10/421
12. Tabakat, İbni Sa'd, 10/422
13. Halis Bayancuk Hoca'mızın Tevhid Dergisi'nin 101. sayısındaki "Hasbihâl" yazısından bir cümle.
14. Nesîbe (r.anha), oğlunu kaybettiği Yemame Savaşı'nda on iki yara almış ve bir elini kaybetmiştir. (bk. Tabakat, İbni Sa'd, 10/422)

İKTİBAS

"Karamsarlığın önemli kaynaklarından birisi tevekkülsüzlüktür. Tevekkül, görevini tam yaptıktan sonra kaderin takdirine teslim olmaktır. Tevekkül yoksa endişe, ümitsizlik, vazgeçme ve çaresizlik vardır.

İşte tevekkülsüzlükten kaynaklanan endişeler: 'Ya üniversite sınavını kazanamazsam! Ya sınıfımı geçemezsem! Ya beni sevmezse! Ya işimden kovulursam! Ya iş bulamazsam! Ya fakir olursam! Ya hasta olursam! Ya ölürsem!..'

Endişe, olumsuzlukları yok edemez; aksine, endişe, olumsuzluk ihtimalini artırır. Dahası, bir defa kaybedecekseniz, bin defa kaybetmişçesine üzülürsünüz. Üstelik, yaşadığınız kötülüklerin çoğunun tek nedeni kendi endişelerinizdir.

'Ya dünya yıkılırsa!' sözü evrensel endişedir. Evrensel endişe Evrenin Hâkimi'ne güvensizliği ifade eder. Böyle bir kimse Yüce Yaradan'ın korumasını hak edemez. Güvenmeyenin güvencesi kaldırılır.

Bir dönem Halley kuyruklu yıldızının Dünya'ya çarpacağı endişesi yayılmış. Cehennemden endişelenmeyen insanların küçük bir alev yığınından nasıl korktuğunu görüyor musunuz? Gazete manşetlerinde bu konu günlerce işlenmiş. İnsanların bazıları apartmanların bodrumunda yaşamaya başlamış. Korkularından intihar edenler bile olmuş.

'Ya sınavı kaybedersem!' sözü kişisel endişedir. Kişisel endişe ise, insanın kendini yaptıklarının yaratıcısı sanmasından ve sonsuzluğu algılamamasından kaynaklanır.

Aklına geleni çekinmeden söyleyen bir çocuğun annesinin endişelerinin, annenin başına neler getirdiğini anlatan bir hikâye okudum. Kocaman burnu olan bir komşuları evlerine misafir geldiğinde, anneyi bir korku sarar. Ya çocuk, komşusunun burnu için kırıcı bir söz söylerse! Çocuk ağzını açtığında annenin yüreği ağzına gelir, hemen çocuğun konuşmasını keser!

Sonunda uykusu gelir çocuğun. Rahat bir nefes alan anne, çocuğunu hemen odasına götürür, uyutur. Salona geri döner ve bir ikramda bulunmak amacıyla komşusuna şöyle der: 'Burnunuza ne alırdınız!'

Eşinden boşanabileceğinden endişelenen bir kadın, sonunda boşandı. Üniversite sınavını kazanamamak endişesiyle uykuları kaçan çalışkan bir arkadaşım o sınavı kaybetti. Unutmayalım ki, 'Allah hiç kimseyi kaldıramayacağı bir yükle sorumlu tutmaz.' Sırtımızda taşıyamayacağımız bir yük varsa, onu tevekkülsüzlük ederek üstlenmişizdir."[1]

1. Düşün ve Başar, Dr. Muhammed Bozdağ, s. 49-50

MEALA TEWHÎD A QUR'ANA MECÎD

Osman SADIKOĞLU
osmansadikoglu@tevhiddergisi.org

SÛREYA BAQARA

Ji Bo Muwehhîdên Dilsoz Meala Qur'ana Pîroz

قُلْنَا اهْبِطُوا مِنْهَا جَمِيعاًۚ فَاِمَّا يَأْتِيَنَّكُمْ مِنّ۪ي هُدًى فَمَنْ تَبِعَ هُدَايَ فَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ(٣٨)

38. Dedik ki: "Oradan topluca inin. Benden size bir hidayet (vahiy) gelecek. Kim hidayetime tabi olursa onlara korku yoktur ve onlar üzülmeyeceklerdir."

(Bu sözler, cennetten kovulan ve imtihan için yeryüzüne indirilen insanın duyduğu ilk buyruklardır. Bu buyruğa göre imtihanı kazanıp ebedî saadeti elde etmenin tek yolu, Allah'tan (cc) gelen vahye tabi olmaktır. Vahiyden yüz çeviren, menkıbe, zan, rüya, ilham ve masum olmayan beşerî düşüncelerin peşine takılanlar dünyada dalalete; ahirette ebedî bir azaba mahkûm olurlar. (bk. 20/Tâhâ, 123-124))

38. Me got: "Hûn tev ji cennetê dakevin. Wê ji cem min hîdayetek (wehîy) were. Kî bibe tabiê hîdayeta min êdî ji wan re qet tirs tune û ew ê xemgîn jî nebin."

(Piştî qewirandina ji cennetê û daketina ser rûyê erdê fermana yekem ya ku însan seh kirîye ev in. Li gorî vê fermanê ji bo serketina îmtîhanê û gihaştina bextewarîya/dilşadîya ebedî re yek rêyek tenê heye; ew jî tabî bûna wehîya ji Allah (cc) hatîye. Ew ên ji wehîyê rû vegerandine û li pey menqîbe û zen û xewn û îlham û hin îdeolojîyên ne tekûz in; wê li dinyayê mehkûmê dalaletê bin û li axîretê jî mehkûmê ezabeke ebedî bibin. Bnr.20/Tâ-Hâ, 123-124)

وَالَّذ۪ينَ كَفَرُوا وَكَذَّبُوا بِاٰيَاتِنَٓا اُو۬لٰٓئِكَ اَصْحَابُ النَّارِۚ هُمْ ف۪يهَا خَالِدُونَ(٣٩)

39. Ayetlerimizi inkâr eden (kâfirlere) ve yalanlayanlara (gelince); onlar ateşin ehlidirler ve orada ebedî kalacaklardır.

39. (Herçî) ew kafirên ayetên me diderewînin jî; ew ehlê agir in û wê di wir de bêdawî bimînin.

يَا بَن۪ٓي اِسْرَٓائ۪يلَ اذْكُرُوا نِعْمَتِيَ الَّت۪ٓي اَنْعَمْتُ عَلَيْكُمْ وَاَوْفُوا بِعَهْد۪ٓي اُو۫فِ بِعَهْدِكُمْ وَاِيَّايَ فَارْهَبُونِ(٤٠)

40. Ey İsrailoğulları! Size bahşettiğim nimetlerimi hatırlayın. Ve bana olan sözünüze bağlı kalın ki ben de size olan sözüme bağlı kalayım. Ve yalnızca benden korkun.

(Allah'a (cc) verdiğimiz sözler arasından en önemli olanı; ibadette O'nu birleyip, O'nun otoritesine boyun eğeceğimiz ve resûllerini doğrulayıp onlara

itaat edeceğimize dair sözümüzdür. Bu söz, her ümmetten alınmış olan Kelime-i Tevhid yani "Lailaheillallah" sözüdür. Ayrıca Kur'ân'da "ilah" kavramı ve Kelime-i Tevhid'in açılımı için bk. 21/ Enbiyâ, 25)

40. Gelî Benî Îsraîl! Ew nîmetên ku min dane we bi bîr bînin. Hûn girêdayîya wê ehda ku we dabû min bimînin da ku ez jî ehda ku min daye we bi cih bînim. Û bitenê ji min bitirsin.

(Ji wan ehdên ku me daye Allah (cc) ya herî giring ev e: Di îbadetê de tewhîdkirina Allah û bitenê sitû tewandina jê re û rastandin û îteata Rasûlan (as). Ev ehda ku ji her ûmmetê hatîye sitendin Kelîmeya Tewhîdê ye, yanê Lâilâheillallah e. Ji bo têgeha Îlah û îzaha Kelîmeya Tewhîdê: Bnr. 21/Enbîya, 25)

وَاٰمِنُوا بِمَٓا اَنْزَلْتُ مُصَدِّقاً لِمَا مَعَكُمْ وَلَا تَكُونُٓوا
اَوَّلَ كَافِرٍ بِهٖۖ وَلَا تَشْتَرُوا بِاٰيَات۪ي ثَمَناً قَل۪يلاًۘ وَاِيَّايَ
فَاتَّقُونِ(٤١)

41. Sizin yanınızda olan (Tevrat'ı) doğrulayıcı olarak indirdiğim (Kur'ân'a) inanın ve onu ilk inkâr edenlerden olmayın. Ayetlerimi az bir paha karşılığında satmayın. Ve yalnızca benden sakının.

41. Îmân bi wê (Qur'an) a min nazil kirîye bînin ku ew, ya li cem we (Tewratê) tesdîq dike û nebin ji wan ên ku wê pêşîn înkar dikin. Ayetên min bi erzanî nefiroşin. Û xwe ji min biparêzin.

وَلَا تَلْبِسُوا الْحَقَّ بِالْبَاطِلِ وَتَكْتُمُوا الْحَقَّ وَاَنْتُمْ
تَعْلَمُونَ(٤٢)

42. Gerçeği bildiğiniz hâlde hakkı batılla karıştırıp (bu suretle) hakkı gizlemeyin.

42. Digel zanebûna xwe heq û batil tevlîhev nekin (û bi vê aweyê) heqîyê neveşêrin.

وَاَق۪يمُوا الصَّلٰوةَ وَاٰتُوا الزَّكٰوةَ وَارْكَعُوا مَعَ
الرَّاكِع۪ينَ(٤٣)

43. Namazı dosdoğru kılın, zekâtı verin. Ve rükû edenlerle beraber rükû edin.

43. Nimêjê îqame/rasterast bikin û zekâtê bidin. Û bi rûkûvanan re rûkû bikin.

اَتَأْمُرُونَ النَّاسَ بِالْبِرِّ وَتَنْسَوْنَ اَنْفُسَكُمْ وَاَنْتُمْ تَتْلُونَ
الْكِتَابَۜ اَفَلَا تَعْقِلُونَ(٤٤)

44. Kitab'ı okuduğunuz hâlde insanlara iyiliği emredip kendinizi unutuyor musunuz? Akletmez misiniz?

44. Digel ku hûn kitêbê jî dixwînin, hûn emrê marûfê/qencîyê li însanan dikin û hûn xwe bixwe ji bîr dikin. Hûn aqil nagirin?

وَاسْتَع۪ينُوا بِالصَّبْرِ وَالصَّلٰوةِۜ وَاِنَّهَا لَكَب۪يرَةٌ اِلَّا عَلَى
الْخَاشِع۪ينَ(٤٥)

45. Sabır ve namazla (Allah'tan) yardım dileyin. Şüphesiz ki o (namaz ve sabırla yardım dilemek), huşu ehli dışındakilere büyük/ağır gelen bir yüktür.

45. Bi sebirê û bi nimêjê (ji Allah) alîkarî bixwazin. Bêguman ev (alîkarîya bi sebir û nimêjê) ji ehlê xuşûyê pê ve li ser wan kesên din barekî mezin/giran e.

اَلَّذ۪ينَ يَظُنُّونَ اَنَّهُمْ مُلَاقُوا رَبِّهِمْ وَاَنَّهُمْ اِلَيْهِ
رَاجِعُونَ(٤٦)

46. O (huşu ehli) ki; Rableriyle karşılaşacaklarını ve O'na döneceklerini kesin bir bilgiyle bilirler.

46. (Ew ehlê xuşûyê) baş dizanin ku; teqez wê rastî Rabbê xwe bên û ew ê lê vegerin.

يَا بَن۪ٓي اِسْرَٓاء۪يلَ اذْكُرُوا نِعْمَتِيَ الَّت۪ٓي اَنْعَمْتُ عَلَيْكُمْ
وَاَنّ۪ي فَضَّلْتُكُمْ عَلَى الْعَالَم۪ينَ(٤٧)

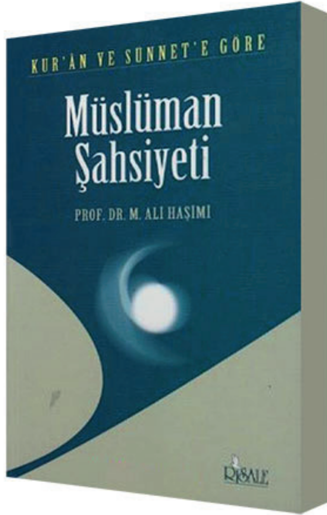
47. Ey İsrailoğulları! Size bahşettiğim nimetlerimi ve sizi âlemlere üstün/faziletli kıldığımı hatırlayın.

47. Gelî Benî Îsraîl! Nîmetên ku min dabûn we û (demekê) min we li ser alemê re serdest girtibû, bînin bîra xwe.

AYIN KİTABI

Salim KANDEMİR
salimkandemir@tevhiddergisi.org

KUR'ÂN VE SÜNNET'E GÖRE MÜSLÜMAN ŞAHSİYETİ

Kitabın Yazarı: Prof. Dr. M. Ali Haşimi

Yayınevi: Risale Yayınları

Basım Tarihi: 2016

Sayfa Sayısı: 288

Ebat: 13,5 X 21,0 cm

Kitap Hakkında

İnsan, bir yanı hayra bir yanı şerre davet eden iki yönlü bir yapıyla yaratılmıştır. Takva sağa, fücur sola çekiştirir durur. Herhangi bir durumla karşılaşılınca iki tercihten birini seçmek zorundayızdır. Bir yanımız iyilikten, diğer yanımız kötülükten yanadır. Kul olmanın adıdır bu çift taraflı yapı. Öyleyse kulluk bir imtihandır. İmtihanı kazanan, kurtuluşa erecektir. Bunun yolu ise takvayla katre katre arınmaktır:

"Nefse ve onu düzenleyene, ona hem kötülüğü hem de takvayı ilham edene (tüm bunlara andolsun ki), onu (nefsini) arındıran, kesinlikle kurtuluşa ermiştir."[1]

Sadece Müslim olmak, azaptan azat olmaya yeterli olmayabilir. Kul, Rabbine doğru hızla seyrederken ruhunu bencil tutkulardan temizlemesi elzemdir. Aynada örnek bir şahsiyet oluşturmalı ve bu şahsiyeti muhafaza etmek için var gücüyle çaba sarf etmelidir. Çünkü o; gökyüzünün, yeryüzünün ve hatta dağların dahi yüklenmekten imtina ettiği bir mükellefiyetin sahibidir.[2]

"Peki, bu şahsiyeti neye göre oluşturmalı?" diye sorulursa; "Kur'ân ve Sünnet'e Göre Müslüman Şahsiyeti"[3] kitabı cevap niteliğindedir. Doğru değişime karar verildiğinde başvurulacak ilk kitaplardandır.

Mümin yalnızca kendisi için kurtuluş çabasında olamaz/olmamalıdır. En temel vazifelerinden biri de insanlığı vahyin doğrultusunda yeniden inşa etmektir. Bu, en hayırlı ümmet olmanın sorumluluğu ve Allah ile (cc) yapılan sözleşmenin gereğidir.[4] Çünkü insanlık ancak ve ancak Müslim bireylerin

1. 91/Şems, 7-9
2. "Şüphesiz ki biz; göklere, yere ve dağlara emaneti (şer'i sorumluluğu/irade ve mükellefiyeti) teklif ettik. Onu yüklenmekten kaçındılar. Ve ondan endişeye kapıldılar. (Ama) insan onu yüklendi. Çünkü o, pek zalim, pek cahildir." (33/Ahzâb, 72)
3. Halis Hoca'mız bu kitabın kadınlara yönelik versiyonunu şerh etmeye başlamıştı. "Müslüman Kadının Şahsiyeti" başlığıyla on ders yapmıştı. Bu kitabı okurken de insan içinden, "Keşke Halis Hoca'mız dışarıda olsa da bu kitabın şerhini de yapsa…" diye geçirmeden kendini alıkoyamıyor.
4. "Siz insanlar için çıkarılmış en hayırlı ümmetsiniz. İyiliği emreder, kötülükten

Çoğu zaman nefsimizle ilgilenmeyi erteliyoruz. Çoğu zaman öze dönmeyi tecil ediyoruz. Çoğu zaman aynada kendimizi göremiyoruz. Bedenimiz tok ama ruhumuz aç. Hazlar, hevesler, şehvetler… abluka altına almış bizleri, fakat farkında bile değiliz. Kim veya ne olduğumuzu bilmediğimiz için doğru bir deva da bulamıyoruz. Ara sıra değil, daima zatımıza yönelmeliyiz. Bunu yaparken de Kitab'a başvurmalıyız, zira Kitap bize bizi anlatır: "Andolsun ki size, içinde sizi anlatan/sizi şerefe ulaştıracak (öğütler barındıran) bir Kitap indirdik. Akletmez misiniz?"

örnekliğiyle gerçek onura ve şerefli bir şahsiyete ulaşacaktır.

Yazar bu durumu şöyle ifade etmektedir:

"Bu olgun hayata doğru atılan adımların ilki, İslam'ın kendinde canlandığı ihlaslı Müslüman bireyler oluşturmaktır. İnsanlar onu görünce İslam'ı görmeliler. Onunla ilişkilerinde, İslam'a inançları artmalı ve ona yönelmelidirler."[5]

Hakikaten öyle değil mi? Bugün insanlar İslam'ı, kendisine Müslüman diyen, fakat İslam'dan fersah fersah uzak olan kimselerden tanıyor. Sonra onların kötü örnekliği İslam'a mâl ediliyor. Vaziyetten habersiz kimseler adım adım bu pak dinden uzaklaşıyor. O hâlde bu sakıncalı durumu düzeltmek, yine muvahhidlere düşüyor. Zira bugün beşeriyet, **"Örnek insana her zamankinden daha muhtaçtır."**[6] Müslimler bu asırda ve gelecek tüm zamanlarda dünyaya doğru bir şahsiyet sunmak zorundadır. Kur'ân ve sünnet çerçevesinde yeniden yenilenmeye başlamalıdır. Hani Aişe Annemize (r.anha) Resûlullah'ın (sav) ahlakından soruluyor da kendisi, "Sen Kur'ân okumuyor musun? Onun (sav) ahlakı Kur'ân'dı."[7] diye cevap veriyor ya; bugün bizler de kendimize sormalıyız, "Ahlakımız Kur'ân'ı ne kadar yansıtıyor?"

Yola koyulurken kulun yapması gereken ilk adımlardan biri de "tanımak"tır. Kişinin gideceği yola dair birtakım bilgisi olmak zorundadır. Atacağı adımı görmeyen insanın düşmesi kaçınılmazdır. En kısa mesafelerde bile "rota oluşturuldu" sesini duymadan yola koyulamazken, doğru bir şahsiyeti tanımadan oluşturması –siz de takdir edersiniz ki- çok da makul değildir. Bu manada yazar, bizlere inci dizer gibi hassasiyetle sıralanmış dokuz başlık arz eder. Böylelikle erdemli şahsiyetin yol haritasını tüm detaylarıyla oluşturup önümüze koyar.

"Müslüman Rabbiyle" ilk serlevhasıdır. Evvela kula Rabbini ve O'nunla olması gereken ilişkisini anlatır. Bunun sebebini ise şöyle ifade eder:

"İslam'ın Müslümandan istediği ilk şey; Allah'a hakkıyla iman etmesi, O'nunla olan bağının kuvvetli olması, daima O'nu zikretmesi ve bütün tedbirleri aldıktan sonra O'ndan yardım isteyerek O'na tevekkül etmesi ve ne kadar gayret sarf ederse etsin, ne kadar tedbir alırsa alsın daima Allah'ın kuvvet, yardım ve desteğine muhtaç olduğunu, kalbinin derinliklerinde hissetmesidir."[8]

Sonra, "Müslüman, Nefsiyle" der ve kişinin kendisini bilmesinin önemine dikkat çeker. Çünkü kendini bilmeyen insan, haddini de bilmez. Haddini bilmeyen ise rezil olmaktan kurtulamaz. Zaten bu ümmetin başına gelenler, hep kendini bilmez insanların yaptıkları yüzünden değil midir?

Çoğu zaman nefsimizle ilgilenmeyi erteliyoruz. Çoğu zaman öze dönmeyi tecil ediyoruz. Çoğu zaman aynada kendimizi göremiyoruz. Bedenimiz tok, ama ruhumuz aç. Hazlar, hevesler, şehvetler… abluka altına almış bizleri, fakat farkında bile değiliz. Kim veya ne olduğumuzu bilmediğimiz için doğru bir deva da bulamıyoruz. Ara sıra değil, daima zatımıza yönelmeliyiz. Bunu yaparken de Kitab'a başvurmalıyız, zira Kitap bize bizi anlatır:

"Andolsun ki **size, içinde sizi anlatan**/sizi şerefe ulaştıracak (öğütler barındıran) bir Kitap indirdik. Akletmez misiniz?"[9]

Bu iki temel aşamayı tamamlayan Müslim, artık çevresiyle olan ilişkilerini güzelleştirmek için diğer aşamalara geçmeye hazırdır. Geriye kalan yedi başlıkla kâmil bir Müslim olması mümkündür. Okuduğu Kur'ân ve sünnetten süzülen satırlar, bedeninde ve ruhunda hayat bulursa, artık son sayfayla birlikte keramet tacını giymeye hazırdır.[10]

Kitaplarda buluşmak üzere, Allah'a ısmarladık…

alıkoyar ve Allah'a iman edersiniz..." (3/Âl-i İmran, 110)

Katade ibni Diame'den rivayetle dedi ki: "Ömer ibni Hattab (ra) 'Siz insanlar için çıkarılmış en hayırlı ümmetsiniz.' ayetini okuyup şöyle dedi; 'Ey İnsanlar! Kim bu ümmetten olmak istiyorsa Allah'ın şartına bağlı kalsın.' " (Mevsûatu't-Tefsiri'l-Me'sûr, 5/447)

5. Kur'ân ve Sünnet'e Göre Müslüman Şahsiyeti, Prof. Dr. M. Ali Haşimi, Risale Yayınları, s. 15-16
6. age. s. 17
7. Müslim, 746; Nesai, 1601
8. Kur'ân ve Sünnet'e Göre Müslüman Şahsiyeti, Prof. Dr. M. Ali Haşimi, Risale Yayınları, s. 19
9. 21/Enbiyâ, 10
10. Ebu Hureyre'den (ra) rivayet edildiğine göre, Resûlullah (sav) şöyle buyurmuştur:

"Kıyamet Günü Kur'ân getirilecek ve şöyle diyecek: 'Ey Rabbim, beni okuyup benimle hayatını yaşayan bu kulunu giydir.'

O kimseye keramet tacı giydirilecek sonra Kur'ân diyecek: 'Arttır ya rabbi.'

İkram olarak elbise de giydirilecek, sonra Kur'ân diyecek ki: 'Ey Rabbim, ondan razı ol.'

Allah da ondan razı olacak.

Denilecek ki: 'Ey kul, oku ve yüksel, böylece okuduğu her bir ayetle iyilik, sevap ve mükâfatları artırılacaktır.' " (Tirmizi, 2915; Darimi, 3354)

KURBANI PAYLAŞ

RABBİNE YAKLAŞ

Kurban, İbrahim'in (as) teslimiyetinin bir hediyesiydi.
Kulun, Rabbine yakınlaştığı, yetimlerin sofralarına
misafir olduğu bir vesileydi.
Haydi, sen de derecelerinin yükselmesini istiyorsan
kurbanını ihtiyaç sahipleriyle paylaş, Rabbine yaklaş!

HİSSE BEDELİ

1800₺ 175€

www.ecirkapisi.org (+90) 532 174 93 93
ecirkapisider@gmail.com

tevhid

“TAĞUTA KULLUK ETMEKTEN KAÇINIP ALLAH’A YÖNELENLERE MÜJDE VARDIR. KULLARIMI MÜJDELE!”
(39/ZÜMER, 17)

TEVHİD DERGİSİ

TEVHİD DERSLERİ

TEVHİD MEALİ

TEVHİD MEALİ UYGULAMASI

ISSN 2148-4635
9 772148 463504

ABONELİK İÇİN

tevhiddergisi@gmail.com
www.tevhiddergisi.org
+90 545 762 15 15